

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za fonetiku

Odsjek za kroatistiku

Anđelka Ilinović

**ORTOEPSKA ODSTUPANJA
RADIJSKIH VODITELJA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2015.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za fonetiku

Odsjek za kroatistiku

Anđelka Ilinović

ORTOEPSKA ODSTUPANJA RADIJSKIH VODITELJA

DIPLOMSKI RAD

(23 ECTS-a)

Mentorica: doc. dr. sc. Jelena Vlašić Duić, Odsjek za fonetiku

Sumentorica: izv. prof. dr. sc. Bernardina Petrović, Odsjek za kroatistiku

Zagreb, 2015.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Anđelka Ilinović

Datum i mjesto rođenja: 28. 12. 1990., Jajce (BiH)

Studijske grupe i godina upisa: fonetika i kroatistika, 2012.

Lokalni matični broj studenta: 300943D

PODACI O RADU

Naslov rada na hrvatskom jeziku: Ortoepska odstupanja radijskih voditelja

Naslov rada na engleskom jeziku: Deviations from the orthoepic norm in the speech of radio
presenters

Broj stranica: 81

Broj priloga: 6

Datum predaje rada:

Sastav povjerenstva koje je rad ocijenilo i pred kojim je rad obranjen:

- 1.
- 2.
- 3.

Datum obrane rada:

Ocjena:

Potpis članova povjerenstva:

1. -----

2. -----

3. -----

Sadržaj

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI PRISTUP NAGLASNOJ NORMI U HRVATSKOME STANDARDNOM JEZIKU	2
2.1. Jezično normiranje i naglasna norma	2
2.2. Ortoepska razina hrvatskoga standardnoga jezika	4
2.2.1. Naglasni sustav	5
2.2.2. Fonološki uvjetovane glasovne promjene.....	6
2.3. Iz povijesti hrvatskoga naglašavanja.....	8
2.4. Suvremeno stanje hrvatske akcentologije	12
2.4.1. Brozovićeve koncepcije	12
2.4.2. Vukušićeva koncepcija	15
2.4.3. Škarićeva koncepcija.....	17
3. ORTOEPSKA Odstupanja radijskih voditelja.....	19
3.1. Uvod	19
3.2. Novinarsko-publicistički stil	20
3.3. Metodologija	21
3.3.1. Izbor normativnih priručnika	22
3.4. Istraživanje	24
3.4.1. Silazni naglasni na nepočetnim slogovima riječi	24
3.4.2. (Ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu	45
3.4.3. Kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina.....	50
3.4.4. Neutralizacija kratkosilaznog i kratkouzlaznog naglasaka.....	59
3.4.5. Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena	63
3.4.6. Ostale pogreške	66
4. ZAKLJUČAK	73

5. SAŽETAK	76
6. SUMMARY	77
7. CITIRANA LITERATURA	78
PRILOZI.....	82
ŽIVOTOPIS	124

1. Uvod

Ortoepska norma hrvatskoga standardnoga jezika među jezikoslovcima i u javnosti izaziva mnogo nesuglasica. Od početka normiranja jezika uočava se nesklad između propisanog izgovora i govornog ostvarenja u praksi. Standardizacija hrvatskoga jezika započela je sredinom 18. stoljeća, a za osnovicu standardu uzet je zapadnonovoštokavski govor. Već početkom idućeg stoljeća javljaju se jezikoslovci koji hrvatskim govornicima nastoje nametnuti izgovor koji nije karakterističan za zapadnonovoštokavska područja, a kasnije se pak dovodi u pitanje odnos između kodificirane i uporabne norme. Upravo zbog toga što najlakše izmiče normi, ortoepija se smatra jednim od najproblematičnijih aspekata standardnog hrvatskog jezika.

U suvremenom hrvatskom jeziku obično se navode tri koncepcije prozodijske norme: tradicionalna koja teži što manje mijenjati klasičnu novoštokavsku normu, zatim ona koja zagovara preobrazbu naglasne norme prema stanju u zapadnonovoštokavskim idiomima te sociofonetska koja u standard želi uvesti značajke urbanih idioma. Koja će od navedenih koncepcija prevladati, djelomično ovisi i o medijima koji trebaju promovirati standardni jezik i standardni izgovor. Profesionalni govornici na radiju i televiziji trebali bi biti uzor ostalim govornicima hrvatskoga jezika kada je riječ o standardu.

Istraživanje se bavi ortoepskim odstupanjima radijskih voditelja, točnije njihovim govorom u središnjim dnevnicima na regionalnim postajama Hrvatske radiotelevizije. Analizirani odmaci od kodificirane norme uglavnom se odnose na raspodjelu naglasaka, a djelomično i na repertoar prozodijskih jedinica i neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena. U analizi pogrešaka upotrebljavana su tri različita jezična priručnika koja se bave naglasnom problematikom.

2. Teorijski pristup naglasnoj normi u hrvatskome standardnom jeziku

Kako bi se pripadnici iste jezične zajednice mogli sporazumijevati sa što manje poteškoća, nužno je uspostaviti jednoznačna pravila. Ortoepska se norma često ističe kao najproblematičnija norma hrvatskoga standardnoga jezika, a razlog je tomu specifičnost govora unutar jezičnoga sustava. Pravogovor ili ortoepija obuhvaća pravila o izgovoru naglasaka, glasova, riječi, rečenica i teksta, a naglasak će u ovome radu biti na izgovoru naglasaka, glasova i fonoloških riječi. Od početaka standardizacije pa sve do danas mnogi su jezikoslovci raspravljali o ortoepskoj normi i pravila su se tijekom vremena mijenjala i nadopunjavala. Ni suvremeni akcentolozi ne mogu se u potpunosti složiti kada je riječ o naglasnoj normi. U sljedećim poglavljima bit će prikazan razvoj hrvatske akcentuacije i njezino suvremeno stanje te osnovni pojmovi vezani uz jezičnu normu, s posebnim osvrtom na ortoepsku razinu hrvatskoga standardnog jezika.

2.1. Jezično normiranje i naglasna norma

Jezična djelatnost prema De Saussureu obuhvaća jezik (*langue*) i govor (*parole*). Jezik je sustav znakova za izražavanje ideja, društveni dio jezične djelatnosti, dok je govor sama izvedba – konkretna i pojedinačna realizacija jezika (Saussure 2000:57–61). Da bi jezik bio upotrebljiv, između pripadnika iste jezične zajednice mora postojati svojevrsan dogovor, tj. norma koje se pojedinci moraju pridržavati kako bi komunikacija bila jednostavnija i učinkovitija.

Unutar pojedinoga jezika postoji više varijeteta: organski idiomi, standardni jezik i substandardni idiomi (Samardžija 1999: 6). Svaki od navedenih jezičnih sustava ima svoja pravila, no kada je riječ o normi i kodifikaciji, kao posebna kategorija može se izdvojiti standardni jezik. Brozović ga definira kao „autonoman vid jezika, svjesno normiran i polifunkcionalan, stabilan u prostoru i elastično stabilan u vremenu“ (prema Samardžija 1999: 7). Norma standardnoga jezika razlikuje se od svake druge jezične norme, najprije kvantitativno (jer je njome obuhvaćen veći opseg jezičnih pojava), a zatim i zbog svoga specifičnog karaktera – samo se u standardnom jeziku uz uporabnu normu mogu pojaviti kodifikacijska i preskriptivna (Brozović 1980: 139).

Jezična je norma „skup pravila o jezičnim jedinicama i njihovoj sistemom određenoj uporabi“ (Škiljan 2000: 139). Uz pojam *norma* obično se vežu i termini *uzus* i *kodifikacija* te

zajedno čine ono što nazivamo *standardom*. Silić (2006: 20) navodi dvije vrste norme – implicitnu i eksplicitnu. Implicitna je norma utvrđena lingvistički i karakteristična je za jezik kao sustav. Budući da takva norma podliježe lingvističkim zakonitostima, jezik kao sustav neovisan je o vrijednosnim sudovima koji se tiču kulture, politike, nacije, književnosti i ostalih izvanjezičnih činjenica. Ne postoji idiom u kojemu se implicitna norma ne podrazumijeva, a govornici ju uče već od ranoga djetinjstva jezičnom praksom i upotrebom. U određenim uvjetima implicitna se norma pretvara u eksplicitnu, koja je utvrđena sociolingvistički i odnosi se na jezični standard. Tek su u standardu eksplicitno iskazana pravila o jezičnim jedinicama i njihovoj upotrebi koja obvezuju govornike da ih primjenjuju (Škiljan 2000: 140).

U jezik kao sustav može ući sve što pripada jeziku, dok jezik kao standard određuju norma (kako se smije govoriti) i kodifikacija (kako se mora govoriti). Pritom važnu ulogu imaju priručnici u kojima se „jezična pravila fiksiraju u pismenom obliku kako bi se osigurala njihova identičnost u vremenu i prostoru“ (Škiljan 2000: 141). Kako bi se jezik mogao okarakterizirati standardnim, nužno je da normativni priručnici obuhvate sve jezične razine (pravopis, fonologiju i morfonologiju, morfologiju, tvorbu riječi, sintaksu i leksikologiju) te da utvrđena pravila vrijede za sve sudionike javne komunikacije u određenom prostoru i vremenu.

Poteškoće nastaju kada treba normirati izgovor. Kako je već navedeno, govor je individualan i konkretan ostvaraj jezika, a iz toga bi se mogao izvesti zaključak da ga je teško ili gotovo nemoguće normirati.

„Problem kodificirane ortoepske norme dobar je primjer napetosti između kodificiranoga standardnoga varijeteta i jezične upotrebe, između različitih instanci koje sudjeluju u promoviranju standardnog varijeteta. Zasigurno se može najlakše braniti tvrdnja da od svih normi upravo ortoepska norma najlakše izmiče čvrstoj jezgri standarda.“ (Mićanović 2006:100)

Premda je pravogovorna ili ortoepska razina problematična, ipak je podložna standardizaciji kao i svaka druga jezična razina te mora imati pravila kojima uređuje kako će se njezine jedinice kombinirati.

Jezični sustav jest zadan, ali je istovremeno i podložan promjenama tijekom vremena. Naravno, promjene su uglavnom postupne i obuhvaćaju pojedine dijelove određenih jezičnih razina. Slična je situacija i s ortoepskom normom – premda postoji određena norma, s vremenom se zbog različitih jezičnih i izvanjezičnih utjecaja ona mijenja i nadopunjuje.

Samardžija (prema Mićanović 2006: 101) navodi kako u standardnom hrvatskom jeziku trenutno postoje tri koncepcije prozodijske norme: prva je tradicionalna koja nastoji što manje mijenjati klasičnu novoštokavsku normu, zatim ona koja zagovara preobrazbu prozodijske norme prema stanju u zapadnim novoštokavskim idiomima te zadnja koja nastoji afirmirati značajke urbanih idioma, ponajprije zagrebačkoga. Zadaća je kodifikatora odabrati jednu od mogućnosti i postaviti je kao standardnu, a što će prevladati ovisi i o prihvatljivosti pojedinih rješenja unutar jezične zajednice. Treba imati na umu da je često nemoguće donijeti samo jedno rješenje koje ima šansu biti prihvaćeno, pogotovo kada je riječ o prozodiji.

Hrvatsko standardnojezično naglašavanje utemeljeno je na organskim zapadno-novoštokavskim govorima, a na toj je osnovici izgrađena i hrvatska uporabna norma. Njihovo podudaranje nije uvijek i u svemu potpuno, ali, kako navodi Vukušić, propisanu normu treba nastojati uskladiti s uporabnom, odnosno početi od stvarnosti priopćajne prakse koja oblikuje naš ortoepski standard:

„Mi danas još ne možemo dobiti idealnu normu s potpunim rješenjem jer za to još nema osnove, ali možemo utvrditi normu u skladu s tendencijama prozodijskog sustava, s normiranjem iznutra, s čestotnim odnosima među dvostrukostima. Stoljetno nam je iskustvo pokazalo što ne valja: to je normiranje izvana, odozgo. A pokazalo je i što je živo: normiranje iznutra, odozdo.“ (Vukušić 1984: 126)

Na raskorake između polaznih naglasnih načela i jezične stvarnosti posebno upozorava fonetičar Ivo Škarić koji smatra da hrvatski standard utemeljen na novoštokavskome ne odražava vjerno sliku govora hrvatskih govornika. Dok Vukušić tvrdi da je zapadna novoštokavština osnovica standardu, Škarić predlaže da se standardizaciji pristupi sociofonetski:

„Okolnosti hrvatskoga standarda, a napose njegova govornoga sloja toliko su se izmijenile da je nužno pogledati što je s njime sada. (...) U našem slučaju to znači da sve što se tiče općega štokavskoga narječja ili njegovih posebnih govora nema nikakve argumentacijske težine za svehrvatski standard.“ (Škarić 2006: 124)

2.2. Ortoepska razina hrvatskoga standardnoga jezika

Pravogovor ili ortoepija (grč. *orthos* = pravilan, *epos* = riječ) disciplina je koja obuhvaća skup pravila o izgovoru glasova koji predstavljaju foneme (Barić i sur. 2005: 65). Ortoepska norma odnosi se na pravilan izgovor glasova, riječi, rečenica i teksta te na ispravan izgovor pisanoga jezika. Budući da je pravogovor dijelom standardnoga jezika, podrazumijeva se da nije identičan nijednome dijalekatskom izgovoru te stoga svaki govornik hrvatskoga jezika mora učiti standardni izgovor (Ravlić 2006: 146).

2.2.1. Naglasni sustav

Prozodija (grč. *prosōdia* = naglasak i kvaliteta) ili naglasak riječi dio je nauke o jeziku koja unutar fonologije istražuje prozodijske (naglasne) pojave u jednom jeziku (Barić i sur. 2005: 66), odnosno označava suprasegmentalne osobine govorne riječi (Škarić 2009: 116). Riječi se u govoru međusobno razlikuju naglasnim svojstvima – silini (jačini) izgovora, kretanju tona (dizanje i spuštanje tona) te trajanju (kvantiteti sloga) (Barić i sur. 2005). Škarić (2009) pak navodi četiri osnovna prozodijska sredstva: ton, jakost, trajanje i izgovornu točnost, a ta se sredstva ostvaruju uglavnom pomoću samoglasnika. Prema tome, naglašen je samoglasnik (odnosno slog) onaj koji se u riječi ističe nad drugima silinom, tonom i trajanjem, odnosno onaj koji ima viši ton, veću glasnoću, dulje trajanje i točnije izgovaranje.

Naglasak ili akcent definiran je dakle kao istodobni ostvaraj siline, tona i trajanja. S obzirom na naglasak, riječi mogu biti naglasnice (naglašene, samostalne riječi) i nenaglasnice ili klitike (nenaglašene, nesamostalne riječi). Pojava istaknutoga sloga označava govornu riječ ili naglasnu cjelinu, što znači da je broj riječi u govornom nizu označen upravo brojem istaknutih slogova. Broj govornih riječi ne mora se poklapati s brojem pravopisnih jer je govorna riječ sve što je obuhvaćeno jednim naglaskom – jedna naglašena i do nekoliko nenaglašenih riječi.

Osnovne prozodijske (naglasne) jedinice nazivaju se prozodemima, a to su naglasak i nenaglašena dužina. Naglasni sustav hrvatskoga standardnoga jezika ima četiri naglaska koji se bilježe znakovima iznad grafema: kratkosilazni (◡), kratkouzlazni (◓), dugosilazni (◌̂) i dugouzlazni (◌̇)¹, te zanaglasnu dužinu (◌̃).

¹ Uz navedene nazive za četiri standardna naglaska mogu se čuti i sljedeći: brzi (◡), spori (◡), silazni (◌̂) i uzlazni (◌̇).

Mjesto naglasaka u hrvatskom je jeziku relativno slobodno – naglašeni slog može biti svaki osim posljednjega. Ograničenja ovise i o vrsti naglasaka jer se ne može svaki naglasak ostvariti na bilo kojem slogu. Silazni naglasci mogu stajati samo na jednosložnim riječima (*lǎv, krâlj*) i na prvom slogu višesložnih (*rǎna, zâstava*), dok se uzlazni mogu nalaziti u svakom slogu u riječi (*mána, figúra, oslobòditelj*) osim u zadnjem ili u jednosložnim riječima. Ponekad dolazi do odstupanja od navedenih pravila, a to se uglavnom odnosi na silazne naglaske u nepočetnim slogovima riječi. Silazni se naglasci u nepočetnom slogu riječi javljaju u nekim složenicama (*poljoprŭvrednik*), posuđenicama (*sakô*), stranim imenima (*Itâlija*), kraticama (*HDZ – hadezê*) i uzvicima (*ahǎ*), ali uz takav oblik obično postoji i onaj koji je prilagođen sustavnoj naglasnoj normi.

Pravilo kaže da silazni naglasci mogu stajati samo na početnom slogu u riječi. U spoju prednaglasnice i naglašene riječi djeluje ista zakonitost kao i u naglašenim riječima. Ako se prednaglasnice nađu ispred riječi sa silaznim naglascima, dolazi do prenošenja naglasaka na prednaglasnicu. Kada se na prednaglasnici ostvaruje kratkouzlazni naglasak (*ù kuću*), to nazivamo oslabljenim prenošenjem, dok je neoslabljeno prenošenje ono u kojemu se na prednaglasnici ostvaruje kratkosilazni naglasak (*ŭvodu*). Na slogu s kojeg je prenesen dugosilazni naglasak (*nè znām, ŭ grād*) ostaje zanaglasna dužina. U suvremenom naglašavanju prenošenje je naglasaka na prednaglasnicu rijetko, pogotovo u dužim riječima. Ipak, obvezno je u cjelinama koje čine prijedlog i enklitički dio zamjenice (*na se*), niječna čestica i glagol (*nè čujēm*) te prijedlog i instrumental *mnom* (*sǎ mnôm*).

Nenaglašeni slogovi u riječi međusobno se razlikuju samo po trajanju, dakle mogu biti dugi i kratki. Ispred naglašenog sloga mogu biti samo kratki slogovi, dok iza njega mogu biti i dugi i kratki. U slučaju kad je zanaglasni slog dug, na njemu se bilježi zanaglasna dužina. Ona pripada osnovi riječi (*kàpūt, nŏgomēt*) ili obličnim (G mm. *knjġā*; prez. *glĕdām*) i tvorbenim nastavcima (*lùdāk, čĕškī*), a nalazi se na mjestima na kojima je prethodno stajao dugi naglasak.

2.2.2. Fonološki uvjetovane glasovne promjene

Ortoepska norma, između ostaloga, određuje kako se trebaju izgovarati glasovi i riječi, što podrazumijeva pravilan izgovor fonema i njihovih inačica u različitoj okolini te nizova glasova, uključujući njihovu promjenu i ispuštanje (Ravlić 2006: 146).

Fonemi se u govoru udružuju u veće jedinice (slogove, morfeme i riječi), a u svakom jeziku postoje pravila o njihovoj raspodjeli koja ograničavaju slobodne kombinacije fonema. Hrvatski standardni jezik ima nekoliko vrsta ograničenja, kojima su uzroci razlike i sličnosti između glasova u pojedinim akustičkim i artikulacijskim svojstvima (Barić i sur. 2005: 56 – 60). Da bi govor bio tečan, normalan², glasovi se prilagođavaju jedan drugome u skladu s općim zakonitostima ekonomičnosti energije i vremena u obavljanju svrhovitih radnja (Škarić 2009: 92). Kada se u glasovnim skupovima u neposrednom susjedstvu nađu glasovi različitih svojstava, dolazi do prilagođavanja koja se nazivaju glasovnim promjenama. Budući da su takve promjene uvjetovane obilježjima glasova koji dolaze u dodir, one su fonološke.

U *Hrvatskoj gramatici* za glasovnu promjenu stoji termin *alternacija*, a označava zamjenjivanje pojedinačnih fonema i fonemskih skupova u morfemima. Fonološke alternacije uvjetovane su zakonitošću jezičnoga sustava i obuhvaćaju sav jezični materijal. Te su alternacije: 1. jednačenje suglasnika po zvučnosti, 2. jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe i 3. ispadanje (gubljenje) suglasnika (Barić i sur 2005: 77). U njihovu bilježenju u pismu dolazi do određenih odstupanja, no u govoru se trebaju provoditi bez iznimaka.

Škarić (2009) raspravlja o položajnim zamjenama ili asimilacijama glasnika³, to jest zamjenama jednoga ili dvaju fonemskih glasnika nekim drugim glasnikom – alofonom. Takve su zamjene određene beziznimnim, živim fonetskim asimilacijskim pravilima koja omogućuju pojednostavljenja i olakšavanja izgovornih teškoća. U hrvatskome jeziku ukupno je deset živih obveznih asimilacijskih pravila: 1. međusamoglasnički [i], 2. izjednačavanje po napetosti (zvučnosti), 3. izgovaranje jednoga umjesto dvaju jednakih ili izjednačenih suglasnika, 4. neizgovaranje [t] i [d] ispred poluzatvornih, 5. neizgovaranje [t] i [d] u skupini /st/, /št/, /zd/ i /žd/, 6. izgovaranje /n/ kao [m] ispred [p], [b] i [m], 7. palatalizacija piskavih /s/, /z/ i /c/ ispred nepčanih zaprječnih suglasnika, 8. sliven izgovor dvaju fonema, 9. izgovaranje posebnih alofona, 10. izgovaranje nefonemskih glasnika.

² Više o govornoj normalnosti u: Škarić 2009: 100.

³ „Glasnik je najkraći cjelovit hotimičan izgovorni pokret – ponovljiv, odvojitiv, izostavljiv, dometljiv i zamjenjiv u cijelosti.“ (Škarić 2009: 54) Tradicionalno se za taj pojam upotrebljava riječ *glas*.

Marković (2013) donosi nešto drugačiju podjelu fonološki uvjetovanih glasovnih promjena. U njegovoj podjeli takvih je promjena ukupno osam, a to su: 1. jednačenje konsonanata po zvučnosti, 2. jednačenje konsonanata po mjestu tvorbe, 3. ispadanje konsonanata, 4. umetanje *j*, 5. umetanje *a*, 6. smjena *l* → *o*, 7. prijeglas, 8. smjena *ě* → *e*. Pritom navodi da su prve četiri promjene u fonetskome smislu „žive“ (prelaze granicu fonološke i pravopisne riječi, a njihovo bilježenje i nebilježenje sankcionira pravopisna norma), dok ostale ne prelaze granicu riječi i ovise o morfološkom kontekstu.

Tri su glasovne promjene koje spominju svi navedeni autori – jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe i gubljenje suglasnika⁴ – a samo se djelomično razlikuju u njihovodefiniranju. U *Hrvatskoj gramatici* stoji da se izjednačavaju suglasnici, dok Marković i Škarić preciznije određuju koji su to suglasnici – konsonanti odnosno zaprječni suglasnici. Nadalje, kod Škarića jednačenje po zvučnosti obuhvaća pravilo o izjednačavanju po napetosti i djelomično pravilo o izgovaranju posebnih alofona (zvučni parnjaci fonema /f/, /c/ i /h/); jednačenje po mjestu tvorbe razloženo je na pravila o izgovaranju /n/ kao [m] ispred [p], [b] i [m], palatalizaciji piskavih /s/, /z/ i /c/ ispred nepčanih zaprječnih suglasnika te djelomično pravilo o izgovoru posebnih alofona (neprekidni [ŋ], mekonepčani [ɲ] te palatalizirani [ɕ] i [ʑ]); ispadanje suglasnika podrazumijeva izgovaranje jednoga umjesto dvaju jednakih ili izjednačenih suglasnika, neizgovaranje [t] i [d] ispred poluzatvornih i u skupinama /st/, /št/, /zd/, /žd/. U hrvatskome jeziku te su prilagodbe regresivne, što znači da prvi suglasnik mijenja svoja obilježja pod utjecajem drugoga koji je jači⁵.

2.3. Iz povijesti hrvatskoga naglašavanja

Sredinom 18. stoljeća započeo je proces standardizacije hrvatskoga jezika. U tome je razdoblju novoštokavština prevagnula nad ostalimnarječjima i stekla status pismenoga jezika kojim komuniciraju pripadnici istoga naroda na širokom prostoru (Babić i sur. 1991). Uzimajući novoštokavski govor kao osnovicu standardu, preuzeta je i njezina akcentuacija, koja je uz određene preinake zadržana do današnjega dana. Zbog svoga specifičnoga

⁴ Navedene će tri glasovne promjene biti relevantne za istraživanje u sklopu ovoga diplomskoga rada.

⁵ „Opće je pravilo da u glasničkoj skupini jači glasnik prema sebi više mijenja slabiji nego obrnuto. (...) Od dva suglasnika podjednakih stupnjeva napetosti jači je onaj na početku sloga nego na kraju sloga; od dva suglasnika istog stupnja napetosti jači je na početku sloga drugi po redu, a na kraju sloga onaj prvi po redu.“ (Škarić 2009: 92)

karaktera ortoepska je norma vrlo problematična i oko nje su se vodile brojne rasprave tijekom zadnjih dvaju stoljeća. Naime, za razliku od drugih jezičnih razina (primjerice leksika), „standardna akcentuacija ne može biti istodobno i štokavska i kajkavska i čakavska (...); tu ne vrijedi odnos uključivanja.“ (Barić i sur. 1999: 71) Sva tri navedena naglasna sustava međusobno su neovisna i različita, a standardnim se naglašavanjem sve do danas smatra novoštokavsko, točnije zapadnonovoštokavsko naglašavanje. U nastavku teksta slijedi prikaz važnijih događaja i jezikoslovaca koji su utjecali na normiranje ortoepske razine hrvatskoga jezika od početaka standardizacije sve do suvremenog stanja.

Pitanje naglasaka otvorio je već 1604. Bartol Kašić u gramatici *Institutionem linguae Illyricae libri duo*, djelu u kojemu prvi pokušava odrediti inventar hrvatskih „nadslova“, iako ih ne bilježi dosljedno. Nešto dosljednije bilježenje naglasaka prisutno je u rječnicima *Blago jezika slovinskoga* (1649/51) J. Mikalje i *Dizionario italiano, latino, illirico* (1728) A. Della Belle. O akcentima također pišu M. A. Reljković i J. Stulli, no ni oni još uvijek nisu detaljno opisali naglasni sustav. Napokon, gramatičar Vjekoslav Babukić prvi uspoređuje prozodijske sustave hrvatskih narječja te uvodi termin „naglasak“ (Martinović 2014: 11).

Prvi sustavniji opis hrvatskih naglasaka donosi Šime Starčević, autor prve hrvatske gramatike pisane na hrvatskome jeziku pod naslovom *Nova ričoslovica ilirička* (1812). Na početku poglavlja *Od glasomirjakoje* govori o naglascima Starčević zaključuje da se „ništa mučnije ne nahodi u 'ilirickom' jeziku od zakona o naglasku i da može biti da ni jedan jezik u Evropi nema toga da se u jednoj riječi mijenja naglasak kao što ga mijenja 'iliricki'“ (Znika, prema Starčević 2002: 143). Navodi da postoje četiri naglasaka: jedan „posve kratak“, drugi „malo uzdignut pak barzo spušten“, treći „malo potegnuto na duglje“ i četvrti „posve rastegnuto“. To su naime četiri novoštokavska naglasaka, redom: kratkosilazni (koji ne bilježi, tj. njega označuje neobilježena riječ), kratkouzlazni (^), dugosilazni (◡) i dugouzlazni (◡) (Vince 2002: 129). Uz opis akcenatskih znakova autor postavlja i pravila za raspodjelu naglasaka i zanaglasne dužine te zapisuje mnoštvo označenih primjera. Starčevićeva je *Ričoslovica* napisana s namjerom da bude gramatika književnoga jezika, a ne samo jednoga dijalekta. To je vidljivo u njegovu oslanjanju na filološku tradiciju i odstupanjima u naglasku od ličkoga novoštokavskoga narodnoga govora, stoga naglasak u toj gramatici treba promatrati sa stajališta standardnojezičnog naglasaka (Delaš 2010: 22).

Iako je Starčević prvi upotrijebio četveronaglasni štokavski sustav, ta činjenica dugo nije bila poznata i istaknuta u hrvatskoj znanosti. Veći je utjecaj imala *Pismenica serbskoga*

jezika, gramatika Vuka Stefanovića Karadžića objavljena 1814., dvije godine nakon Starčevićeve *Ričoslovice*. Slijedeći spoznaje Luke Milovanova⁶, Karadžić potanko opisuje sva četiri akcenta te navodi kako se upotrebljavaju, najprije u *Pismenici*, a zatim i u *Srpskom rječniku* (1818), iznimno važnom djelu u povijesti srpskoga jezika. Ipak, u njegovu se naglasnom sustavu ne razlikuju ispravno sva četiri naglasaka kao u Starčeviću (Vince 2002: 288; Martinović 2014: 12). Za sistematiziranje Karadžićeva naglasnog sustava zaslužan je njegov pomoćnik Đuro Daničić. On je opisao četiri naglasaka koje Karadžić nije najbolje razaznao i upravo je njegov četveronaglasni sustav dosljedno proveden u izdanju Karadžićeva rječnika iz 1852. (*Srpski rječnik istumačen njemačkim i latinskim riječima*). Uz to je napisao i *Malu srpsku gramatiku* (1850) te niz članaka koji su utjecali na jezičnu standardizaciju hrvatskoga jezika u radovima tzv. hrvatskih vukovaca (Martinović 2014: 12).

Sredinom 19. stoljeća djeluje hrvatski jezikoslovac Antun Mažuranić, koji je, između ostaloga, važan i zbog toga što je postavio temelje modernoj akcentologiji. Naime, u gramatici *Slovnica hèrvatska* iz 1859. godine Mažuranić prikazuje zakonitosti naglasnog sustava našega jezika (daje opća naglasna pravila nakon svake deklinacijske i konjugacijske promjene) te utire put naglasnoj tipologiji (govori o naglasku jednosložnih, dvosložnih i trosložnih riječi, s posebnim osvrtom na (ne)promjenjivost naglasaka u G jd.). Uz to navodi i niz pravila o raspodjeli naglasaka te podjelu riječi na toničke i atoničke, pri čemu donosi sustavan popis proklitika (*naprèdnh naslanjača*) i enklitika (*natražnh naslanjača*). Također objašnjava i kada naglasak na proklitiku prelazi oslabljeno a kada neoslabljeno, a do spoznaja o tome dolazi proučavajući i uspoređujući štokavski i čakavski naglasni sustav. Izdavanjem *Slovnice* napokon je uspostavljen inventar hrvatskoga naglasnog sustava, a zbog svega navedenoga Mažuranićev je značaj u povijesti hrvatskoga naglašavanja iznimno velik (Martinović 2014: 12 – 13).

Godine 1899. objavljena je *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika* autora Tome Maretića. Pišući djelo, Maretić je pred sobom imao istražen i uređen Karadžićev jezik, stoga je preuzeo postojeću Karadžić-Daničićevu akcentuaciju. Isto su postupili i Ivan Broz i Franjo Iveković u svome *Rječniku hrvatskoga jezika* iz 1901. godine. Hrvatski vukovci dominiraju na prijelazu između 19. i 20. stoljeća te pridonose uklanjanju razlika između hrvatskoga i srpskoga književnoga jezika. Slijedeći načela Vuka Karadžića, oni preuzimaju i akcentuaciju koja se temelji na Vukovu materinskom tršićkom govoru, a

⁶ Luka Milovanov bio je srpski književnik i filolog koji je napisao kratko djelo *Opit nastavljenja k serbskoj sličnorečnosti i slogomjerju* 1810. godine, ali ga za života nije objavio. To je tek 1833. g. učinio V. S. Karadžić.

koja nije u skladu s govorom izvornih hrvatskih govornika, ponajprije zapadnih novoštokavaca (Delaš 2013: 5–6). Iako donose opće novoštokavske naglasne značajke s kojima su se zapadni novoštokavci mogli složiti (npr. *národ*, *kŭća*, *prâvda*, *tàban*), ispravnim se uz to smatra samo ono što je podrijetlom istočnoštokavsko (npr. *povúci*, *tèbe*, *želímo*, *dvájŭ*, *vôće*, *kòplje*), dok su tipične zapadnonovoštokavske naglasne osobine smatrane nepravilnima ili su pak dolazile u obzir kao drugo rješenje (npr. *trêsti*, *trêsla*, *pěći*, *pěkla*, *zàželímo*, *vòće*, *kôplje* i dr.). Na taj je način hrvatskome jeziku oduzeta njegova i nametnuta mu tuđa individualnost (Vukušić 2007: 17 – 18).

Ubrzo se javljaju i prvi glasovi protiv Karadžićeve naglasne norme. Na naglasne posebnosti hrvatskoga jezika najprije upozoravaju Grga Tomljenović u studiji *Bunjevački dijalekat zaleđa senjskog s obzirom na naglas* (1911) i Milan Japunčić u radu *Osobine bunjevačkoga govora u Lici* (1912). Njih dvojica suprotstavljaju se kodificiranome Karadžić-Daničićevu naglašavanju te potvrđuju strukturalne prozodijske vrijednosti zapadnoga dijalekta i zahtijevaju njegovo temeljito istraživanje. Zbog toga ih Vukušić (1984) naziva pretečama današnjih normativnoakcentoloških spoznaja. Njima se mogu pribrojiti i Stjepan Ivšić koji u *Današnjem posavskom govoru* (1913) također dvoji o apsolutnoj prihvatljivosti Karadžićeva akcenta te Nikola Andrić koji u *Braniču jezika hrvatskoga* (1911) zahtijeva određene naglaske hrvatske uporabne norme. Međutim, zbog velikog autoriteta i ugleda V. S. Karadžića i Đ. Daničića, ti kritički glasovi nemaju previše odjeka u tadašnjim jezikoslovnim krugovima pa se postojećom akcentuacijom bilježi sve do *Pravopisa hrvatskosrpskoga jezika* iz 1960. Tek se u *Pravopisu* unose neke izmjene prema stanju u hrvatskoj priopćajnoj praksi, no i dalje je to dubletno i nesustavno, a likovi na prvom mjestu dublete nisu karakteristični za hrvatski jezik (npr. *vúci* i *vŭci*, *čitámo* i *čitāmo*). Šezdesetih godina djeluje i jezikoslovac Ljudevit Jonke, autor djela *Književni jezik u teoriji i praksi*, koji se zalaže za dvostruke naglaske i ističe da je dopušteno izabrati onaj koji odgovara navikama govornika određenoga kraja (Delaš 2013: 6–8; Vukušić 2007: 18).

Početkom sedamdesetih godina dolazi do zaokreta u standardizaciji hrvatskoga naglašavanja, i to zahvaljujući člancima u časopisu *Jezik* autora Dalibora Brozovića, Stjepana Babića, Stjepana Vukušića i drugih. Normativni priručnici hrvatskoga jezika više ne slijede tradiciju hrvatskih vukovaca, već nastoje opisati i propisati sustav, odnosno uskladiti uporabnu normu s propisanom (Martinović 2014: 15).

2.4. Suvremeno stanje hrvatske akcentologije

Suvremena akcentologija bavi se stilskim definiranjem, pitanjem stabilizacije norme, uporabom, načelom sustavnosti i sličnim pitanjima. Iako su se odmakli od nekadašnjih Karadžić-Daničićevih načela, ni današnji jezikoslovci ne slažu se u potpunosti kada je riječ o hrvatskom standardnom naglašavanju, već se ističe nekoliko koncepcija prozodijske norme. Prva je *klasična* Daničić-Maretićeva norma koju spominje Brozović – za nju se može reći da danas više nema ozbiljnih pristaša. Brozović je pak skloniji drugačijemu pristupu – on ne želi odbaciti tradiciju, ali teži zamjeni istočnonovoštokavskih osobina zapadnonovoštokavskima. Treći pristup, koji zagovara Vukušić, podrazumijeva prihvaćanje perifernoga hrvatskog dijalektnog zapadnonovoštokavskog naglašavanja. Zadnja je pak Škarićeva sociofonetska koncepcija koja za standard nastoji postaviti gradsko razgovorno naglašavanje (Martinović 2014: 16).

2.4.1. Brozovićeva koncepcija

Početkom 70-ih godina dolazi do korjenita zaokreta u shvaćanju odnosa između standardnoga jezika i njegove organske osnovice. U slučaju hrvatskog (tada srpskohrvatskog) jezika to znači razlikovanje štokavskog narječja kao sustava od štokavskog jezika kao standarda. Hrvatski jezikoslovac Dalibor Brozović među prvima ističe kako ne postoji općehrvatskosrpski naglasni sustav te se zalaže za zamjenu istočnonovoštokavskih osobina zapadnonovoštokavskima (Delaš 2013: 8 – 9).

Prvi akcentološki članak Brozović je napisao još 1955. godine, i to kao reakciju na članak Kuzme Moskatela *Akcentuacija tuđica na –or u hrvatskom jeziku*. Moskatelo (1954) naime navodi kako se riječi iz stranih jezika poput *kompozitor*, *transformator*, *okupator* teoretski izgovaraju s kratkouzlaznim naglaskom na trećem slogu od kraja (*kompòzītor*, *transfòrmātor*, *okùpātor*) i to je u skladu s pravilima naglašavanja u našem jeziku jer se silazni naglasak pomiče za jedan slog naprijed. Međutim, sve se češće može čuti (naročito u obrazovanijih ljudi iz gradskih sredina) izgovor tih riječi bez prenošenja naglaska, sa silaznim naglaskom u nepočetnom slogu: *kompozītor*, *transformātor*, *okupātor*. Pritom se vodi računa o podrijetlu riječi i o akustičkom osjećaju, koji je u skladu s jezikom iz kojih te riječi dolaze. Rjeđe se pak u narodu izgovara *kompozítor*, *transformátor*, *okupátor*, s dugouzlaznim naglaskom na slogu gdje je izvorno naglasak, što se ne opire pravilima

naglasnog sustava. Moskatelo navodi i slične akcenatske anomalije sa silaznim naglaskom na nepočetnom slogu: tuđice (*alǣrm*, *grkokǣtolik*), složenice (*ǣutopǣt*, *kǣlovat-sǣt*, *uvřh*) i superlative (*nǣljǣpřĩ*). Tvrdi da izgovor tuđica na –or s prenošenjem naglasaka izgleda preuranjeno, a „...nameće se pitanje, ne će li (po toj istoj praksi) sam narod trajno primiti silazni akcent na srednjem slogu i kod tuđica na –or ili će to biti samo u prvoj fazi njihova živovanja u našoj sredini“ (Moskatelo 1954: 55). Tim je člankom Moskatelo potaknuo burnu raspravu o naglašavanju tuđica, koja je aktualna još i danas.

Brozović (1955) odbija tvrdnju da je naglasak tipa *kompòzĩtor* moguć u teoriji, dok je *kompòzĩtor* uobičajeno u praksi. On tvrdi da klasični naglasak izgovara „nekoliko milijuna dobrih štokavaca“, i to ne zato što tako nalažu pravila, već zato što drugačije ne mogu izgovoriti riječ koja postoji u njihovu jeziku. Želeći opravdati svoju tvrdnju, sagledava stanje „na terenu“ i uzroke takvu stanju te uspoređuje govor Zagreba i okolice, južnodalmatinskog područja i novoštokavskih krajeva. Zaključuje da je prenošenje naglasaka uobičajeno zato što je „gotovo nemoguće izgovoriti silazni i brzi akcent u sredini izgovorne cjeline, ako ih izgovaramo s punim štokavskim muzičkim intervalom i s punom napetošću. (...) Novoštokavska je akcentuacija pravom štokavcu fiziološka potreba.“ (Brozović 1955: 121) Otpor kod nenovoštokavskih govornika nastaje zbog toga što im je takav naglasak stečena navika pa lakše prihvaćaju tuđice sa stranim naglaskom. Stoga, tvrdi Brozović, nema dvojbe da je jedini ispravan izgovor *kompòzĩtor*, *okùpātor* jer „naša ortoepija priznaje samo centralnoštokavski izgovor akcenata sa stanovitim točno određenim akustičkim značajkama“ (Brozović (1955: 122). U centralnom izgovoru sporoga naglasaka oba su samoglasnika ujednačena i dužinom i visinom i snagom (naravno, jasno se osjeća gdje je naglasak) pa je akustički dojam čist, uravnotežen i bez prizvuka. I premda se može činiti da centralnoštokavski naglasni sustav kao cjelina uzmiče, on zapravo nezadrživo napreduje, potpomognut velikim brojem svojih govornika i objektivnim prilikama. Stoga je zadaća jezikoslovaca navedenu praksu ozakoniti u teoriji postavljajući potpune štokavske naglaske kao ortoepsku normu⁷ (Brozović 1955: 122–123).

Problematična naglasna norma tema je više Brozovićevih radova. Jezični standard i ortoepija kao njegov nedjeljiv dio iznimno su važni za školu i ustanove poput radija i kazališta te se nužno mora uspostaviti norma koja bi bila važeća na cijelom području tadašnje države. Međutim, postavlja se pitanje kako odabrati normu: filološkom metodom kvantitativnog

⁷ I pola stoljeća kasnije Brozović se drži stajališta da normu utemeljenu na novoštokavskim govorima treba poštivati i u skladu s njom naglašavati riječi stranoga podrijetla (Brozović 2005: 89).

odabiranja po rječnicima i djelima klasika po shemi *pravilo – izuzetak*, istraživanjem izoglosa na štokavskom terenu i uzimanjem onoga što je najčešće ili pak preuzimanjem govora obrazovanih slojeva najvećih urbanističkih središta. Svakom od mogućih rješenja Brozović (1968: 65–68) navodi nedostatke i zaključuje da bi jezični stručnjaci trebali ulogu zakonodavca prepustiti prirodnim procesima razvitka standardnog jezika: „Normalan put k jezičnom standardu odvija se svagdje na isti način: početna se nesigurnost i neujednačenost postepeno uklanja prirodnim odabiranjem i stilizacijom prema glavnome centru, onda dolazi kodifikacija gotova standarda i nakon toga imamo običnu evoluciju.“ (Brozović 1958: 68) Naime, Brozović tvrdi da najprije treba znati što valja, zatim to odabrati i na temelju toga utvrditi uporabu normu te ju potom kodificirati.

U prikazu knjige *Der Wortakzent in der serbokroatischen Schriftsprache* (1970) Josipa Matešića Brozović kontroverznom smatra postavku da se može izgraditi općehrvatskosrpski naglasni sustav kao konkretna stvarnost. Sociolingvistički gledano, riječ je o dvjema neistovjetnim realizacijskim pojavnostima, hrvatskoj i srpskoj, stoga bi se u načelu mogle obraditi samo hrvatska i srpska varijanta standardne novoštokavštine. Matešić navodi kako je među štokavskim dijalektima provedena novoštokavska akcentuacija uglavnom istočnoga tipa (utemeljena na govorima zapada SR Srbije, sjeverozapada SR Crne Gore i jugoistoka SR BiH), a to mu Brozović zamjera jer je neprihvatljivo za hrvatsku stranu. Naime, na hrvatsku uporabnu normu ne utječe nijedan od tih govora, već novoštokavski govori u SR Hrvatskoj i u bosanskim i zapadnohercegovačkim dijelovima SR BiH koji nisu uzeti u obzir u Matešićevu djelu (Brozović 1971/72: 125–137).

Raspadom hrvatskosrpske jezične zajednice nisu nestala sva pitanja kojima su se bavili jezikoslovci. Naprotiv, mnoga od njih i dalje su vrlo aktualna, između ostalog pitanje odnosa kodificirane i uporabne norme. Pitanje standardnoga jezika u Hrvata riješeno je još u 18. stoljeću, a kao osnovica standardu, prema tome i standardnoj akcentuaciji, uzet je novoštokavski govor. Nakon toga standardni jezik ima vlastiti razvojni put, neovisan o dijalektu koji je uvelike utjecao na njega. Stoga, smatra Brozović, nema smisla nakon dva i pol stoljeća napuštati osnove svoga standardnoga jezika (Brozović 2005: 89).

2.4.2. Vukušićeva koncepcija

Nakon Brozovića niz jezikoslovaca istražuje odnos hrvatske uporabne norme i njezine organske podloge. Među istaknutijima je Stjepan Vukušić, koji 1984. objavljuje knjigu *Nacrt hrvatske naglasne norme na osnovi zapadnog dijalekta*. Njegov je stav da „postoji organsko zapadnonovoštokavsko naglašavanje, uposebljeno svojim višestoljetnim razvojem, i da je na toj osnovici izgrađena hrvatska uporabna norma“ (Vukušić 2007: 21). Na temelju proučavanja štokavskih ikavskih govora, ponajprije govora rodne mu Stinice, zaključuje da postoji jedinstvo zapadnonovoštokavske akcentuacije koja je osnovica standardu i koja se istovremeno suprotstavlja akcentuaciji za koju su se zalagali Maretić, Broz i Iveković (Delaš 2009: 5).

Vrlo važan stupanj u razvoju zapadnog dijalekta koji daje osnovu za uspostavljanje zapadnonovoštokavskih modela razvoja naglasaka jest postojanje novog akuta (~). Primjerice, zapadni izgovor *pòvūci* pretpostavlja četiri razvojne faze: polaznu staroštokavsku, akutsku, monotonijsku i novoštokavsku (*povūć̌>povūć̌>povūć̌>pòvūć̌>pòvūci*), dok istočni izgovor *povūci* ima samo dva razvojna stupnja: polazni staroštokavski i novoštokavski (*povūci>povūci*). Prednovoštokavskim je prenošenjem osim neoakuta u zapadnonovoštokavskim govorima nastao i preneseni kratkosilazni naglasak, npr. u riječi „ispeći“: *ispeć̌>ispěć̌ (>ispeć̌>ispeći)*. Prema tom modelu nastao je i naglasak u GA i DL jd. ličnih zamjenica *ja, ti, on* i povratne zamjenice *sebe*: *tebě>těbe, sebě>sěbi*. Vukušić nastoji dokazati da je grupiranje po ustrojstvu važnije od grupiranja po razvojnome stupnju. Zapadni dijalekt koji je osnovica standardu od Daničićeva se idioma razlikuje autonomnim razvojem naglasnog sustava, stoga su različiti i podrijetlo naglasaka i stanje naglasnih alternacija (Delaš 2009: 6).

Vukušić (1984: 53) tvrdi da naglasne vrijednosti zapadnonovoštokavskog naglašavanja (ZNŠN) kao jezgre hrvatske norme proistječu iz autonomnog razvoja zapadnog dijalekta kao jezičnog ustrojstva te iz autonomnog razvoja samog naglasnog sustava, pri čemu treba razlikovati ono što je određeno prednovoštokavskim stanjem od onoga što je ishod tempa naglasnih inovacija. Tako se prvi put u istraživanju izvorišta hrvatske uporabne naglasne norme izdvaja samo jedan idiom – mlađi ikavski dijalekt zapadnog novoštokavskoga. Taj je idiom po svojim općim sastavnicama i razvojnim tendencijama blizak slavonskom i jugozapadnom istarskom dijalektu, dubrovačkom poddijalektu te zapadnijim jekavskim novoštokavskim govorima, uz koje čini proširenu organsku osnovicu koju Vukušić naziva

jadransko-dinarskom. Dakle, ZNŠN na književnojezičnoj razini potječe od organskoga ZNŠN, prijenosom svega bitnoga u književni jezik i normiranjem iznutra (Vukušić 1989: 48).

Naglasni sustav zapadnoga dijalekta ima svoj originalan i organski razvoj, što podrazumijeva odrednice jezičnog ustrojstva, spontano izgrađenu normu i razvojne tendencije. Taj naglasni sustav određuje ikavski izgovor dugog jata koji je u tom odsječku prouzročio duge naglaske (*cvîl, dîte*), a u standardu se to odrazilo s ijekavskim refleksom (*cvijêl, dijéte*). Nove naglasne tipove izazvala je i pokrata infinitivaza dočetano –i (*pěć – pěkla*), što se također odrazilo u standardu, samo uz obvezno pisanje dočalnoga –i (*pěći*). Spontano izgrađenu normu karakteriziraju leksički naglasci u svih vrsta riječi nastali mimo prilagodbe odrednicama jezičnog ustrojstva (npr. *môre, kâsniti, dómet*), a razvojna tendencija naglasnog sustava ide u prilog rasterećivanju sustava prevladavanjem jednostavnijih naglasnih ponašanja, primjerice nestajanjem međuslogovnih preinaka. Vukušić zaključuje da je naglasna norma hrvatskoga književnog jezika nastala normiranjem iznutra i da je podrijetlom organskog ZNŠN. Idući bi korak trebala biti kodifikacija te uporabne norme, a da bi se to dogodilo, valja poći od stvarnog, živog naglašavanja te utvrditi naglasni sustav i naglasni korpus (Vukušić 1989: 50–52).

„Istraživanjem idioma što su utjecali na hrvatsku književnojezičnu normu utvrdilo se postojanje organskoga zapadnoga novoštokavskog naglašavanja, a istraživanjem hrvatske uporabne norme došlo se do spoznaje da je ona prosijavanjem i pročišćavanjem organskoga zapadnonovoštokavskog naglašavanja od svega što je nesustavno, mjesno ili pokrajinsko uobličena kao hrvatsko književnojezično naglašavanje.“

Noviji hrvatski normativni priručnici nastoje usuglasiti hrvatsku uporabnu i propisanu normu, a prema riječima S. Vukušića knjiga *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku* (2007), koju je napisao u koautorstvu s Ivanom Zoričićem i Marijom Graselli-Vukušić, taj bi proces trebala dovesti do kraja. Djelo prikazuje naglasak u suvremenom hrvatskom književnom jeziku, a obuhvaća četiri veća područja: naglasak imenica, naglasak pridjeva, naglasak glagola i naglasak ostalih vrsta riječi. Građa je skupljana sustavno i iz različitih izvora, a težište je bilo na naglasnim (paradigmatskim i tipološkim) osobitostima određene vrste riječi, manje na bilježenju naglasaka što većeg broja riječi.

2.4.3. Škarićeva koncepcija

Od početaka standardizacije pa sve donedavno hrvatski se jezik morao boriti za svoje mjesto, da bi se danas mogao smatrati općim jezikom svih Hrvata u domovini i diljem svijeta. Norma jest uspostavljena, ali pitanje je koliko vjerno odražava situaciju na terenu, koliko se eksplicitni standard podudara s implicitnim. Dio stručnjaka koji se bavi jezičnom problematikom, osobito naglašavanjem, ne prihvaća u potpunosti tradicionalnu koncepciju prema kojoj je zapadno novoštokavsko naglašavanje temelj standardnojezičnome, već nastoji utrti put promjeni naglasnoga sustava.

Fonetičar Ivo Škarić i njegovi suradnici smatraju da su načela na kojima je utemeljena hrvatska naglasna standardizacija preslika novoštokavske akcentuacije – ta je prozodija najprije opisana kao sustav, a potom propisana – i zbog toga je „hrvatski standard, koji je utemeljen na novoštokavskome, zadržan (je) okovan tim dijalektom koji mu određuje gotovo sva pravila“ (Škarić 2006: 124). Situacija je problematična zbog toga što se standard ne bi smio izjednačavati s dijalektom, naročito kada je riječ o prozodiji riječi, u kojoj su razlike između pojedinih idioma veće nego na drugim jezičnim razinama (Škarić 2009: 118). Stoga u standardizaciju treba krenuti sociolingvističkim odnosno sociofonetskim istraživanjima kojima bi se ispitalo što je prihvatljivo i prihvaćeno među govornicima u jezičnoj zajednici. Naime, njihov je stav da se naglasno normiranje treba temeljiti na govoru kompetentnih govornika: „Danas su to neosporno obrazovani stanovnici kulturnih središta, napose oni kojima je profesija javni govor, i to bez obzira na njihov polazišni organski idiom, novoštokavski ili nenovoštokavski.“ (Škarić – Škavić – Varošanec-Škarić 1995: 138)

Govoreći o hrvatskoj prozodiji riječi, Škarić (2009: 118) uvodi termin *opći hrvatski jezik* koji podrazumijeva tri tipa: klasični, prihvatljivi i prihvaćeni. Kao što razlike u prozodiji postoje između pojedinih idioma hrvatskoga jezika, prisutne su i u navedenim tipovima, a proistječu iz različitoga postanja tih tipova i njihovih uloga.

Klasična prozodija riječi preuzeta je iz novoštokavskoga idioma i kao takva vrlo je sustavna te s njezinim opisom nema poteškoća. Nekadašnji tronaglasni sustav zbog metatonije se reducirao u dvonaglasni, a zatim su metataksom nastali novi uzlazni naglasci pa tako današnji sustav ima ukupno četiri naglaska: kratkosilazni, dugosilazni, kratkouzlazni i

dugouzlazni. Temeljna pravila o mjestu naglaska, tonu i dužini sloga vrlo su sustavna i o njima je već bilo riječi⁸.

U prihvaćenom tipu općeg hrvatskog jezika ne postoje čvrsta pravila kao u klasičnome. Razlog tomu je to što prihvaćeni tip nije nastao normiranjem, već komuniciranjem na čitavom hrvatskom govornom području i težnjom govornika da se njihov govor (i prozodija) razvije u smjeru koji je svima što poželjniji. Stoga je takav govor mješavina čakavskog, kajkavskog i štokavskog, a upotrebljava se u kulturnoj, političkoj, gospodarskoj, novinarskoj i inoj javnosti. U hrvatskim govorima postoje različiti prozodijski sustavi, a najrasprostranjeniji je tronaglasni s dvama dinamičkima (kratkim i dugim) te dugouzlaznim naglaskom, koji Škarić smatra najautentičnijim. Osnovne su prozodijske značajke prihvaćenog hrvatskoga, uz tronaglasnost, nepostojanje zanaglasnih dugih slogova te silazni naglasci na nepočetnim slogovima.

Kompromisno rješenje između prethodno navedenih tipova jest prihvatljivi tip općega hrvatskoga jezika. Njegove osobine prihvaćene su sa stajališta obaju tipova – odstupaju od njih, ali ta odstupanja ipak nisu tako velika, bitna i redovita. Naglasni je sustav četveronaglasan, silazni naglasci na nepočetnim slogovima nisu dopušteni (ali ima dosta iznimaka), prijenos naglaska na prednaglasnicu nije obvezan, a zanaglasni se dugi slogovi često krate.

⁸ Usp. Naglasni sustav, str. 4–5.

3. Ortoepska odstupanja radijskih voditelja

Baveći se prozodijom hrvatskoga jezika, jezikoslovci su došli do zaključka da postoji nesklad između kodificirane ortoepske norme i komunikacijske prakse. Važnu ulogu u promicanju standardnog izgovora imaju govorni mediji, stoga je važno da profesionalni govornici govore u skladu s pravilima standardnoga jezika. Istraživački dio ovoga rada bavi se ortoepskim odstupanjima radijskih voditelja regionalnih hrvatskih radijskih postaja, a cilj je utvrditi koji su najčešći tipovi pogrešaka i razlikuju li se s obzirom na regionalnu pripadnost govornika.

3.1. Uvod

Pri učenju standardnoga izgovora uzor su, između ostaloga, profesionalni govornici (voditelji, spikeri, reporteri) u različitim govornim medijima. Standardni se jezik raslojava na više funkcionalnih stilova, a stil koji je prisutan u medijima naziva se novinarsko-publicističkim. Upravo se u njemu najbolje može provjeriti koliko je stabilna norma. Budući da se obraćaju širokoj masi gledateljstva i slušateljstva, profesionalni bi govornici trebali biti uzorni govornici odnosno težiti standardu, no istraživanja pokazuju da su u praksi u njihovu govoru česta odstupanja od norme. Dodatnu poteškoću predstavlja to što norma nije jednoznačno određena – u priručnicima se mogu pronaći različita rješenja u vezi s određenim naglasnim likovima pa nije lako utvrditi je li nešto pogreška ili je pak ispravno.

Budući da je govor u elektroničkim medijima javan, često je predmetom promatranja i analize jezikoslovaca. Tako se i u ovom radu nastoji na konkretnim primjerima utvrditi koliko i u čemu najčešće griješe profesionalni govornici. Budući da se informativni žanr smatra najstrože uređenim žanrom, u kojemu bi se trebao upotrebljavati standardni jezik i standardni izgovor, za korpus su odabrane informativne emisije. Preciznije rečeno, analizirana su ortoepska odstupanja radijskih voditelja u 78 središnjih dnevnika emitiranih na osam regionalnih radijskih postaja Hrvatske radiotelevizije. Istraživanje je usmjereno na odstupanja u odnosu na klasičnu naglasnu normu, a greške su razvrstane na nekoliko tipova: silazne naglaske na nepočetnim slogovima, (ne)prenošenje naglasaka na proklitiku, kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina, neutralizaciju kratkih naglasaka i ostale greške. U ortoepska se odstupanja ubraja i pogrešan izgovor glasova unutar naglasnih riječi pa posebno poglavlje obuhvaća neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena.

3.2. **Novinarsko-publicistički stil**

Hrvatski je standardni jezik naddijalektalni, nadregionalni i općenacionalni idiom. To je jezik službene uporabe, državne uprave, školstva i sredstava masovnih komunikacija, a njegova su pravila zapisana u jezičnim priručnicima. Uloga standardnoga jezika u društvu iznimno je važna, prvenstveno zbog toga što služi sporazumijevanju govornika iz različitih regija i različitih društvenih slojeva, ali i zato što uporaba standardnoga jezika u određenim situacijama potvrđuje jezičnu kulturu govornika (Frančić – Petrović 2013: 46).

Osnovne su značajke standardnoga jezika autonomnost, stabilnost u prostoru, elastična stabilnost u vremenu, svjesna normiranost i višefunkcionalnost. Sva su ta obilježja nužna kako bi standardni jezik ispunjavao svoju funkciju: autonomnost podrazumijeva njegovu neovisnost o svim drugim idiomima, stabilnost u prostoru da je jednak na čitavom području Hrvatske, a elastična stabilnost u vremenu da teži što manjim promjenama, ali u skladu s potrebama suvremenoga života (Hudeček – Mihaljević 2009: 9). Kako bi se razgraničio od svih drugih idioma, standardni je jezik svjesno normiran jezičnim priručnicima koji određuju što je u njemu pravilno, a što ne. Međutim, preciznije bi se moglo pitati „Što je pravilno u kojem tipu teksta?“ Naime, standardni se jezik raslojava na više funkcionalnih stilova, a svaki od njih ima svoje zakonitosti. Stoga ono što je pravilno u jednome tipu teksta, u drugome može biti pogreška, i obratno. Iz toga proizlazi zaključak:

„...ako ono što je greška jednoga funkcionalnoga stila ne mora biti i greška drugoga funkcionalnoga stila te ako se to kao greška izbacuje iz jednoga funkcionalnog stila, onda to ne znači da se mora izbaciti i iz drugog funkcionalnog stila i iz standardnoga jezika kao cjeline.“ (Silić 2006: 36)

Drugim riječima, svaki funkcionalni stil ima svoje specifičnosti, a bez te različitosti standardni jezik ne bi bio višefunkcionalan. Hrvatski standardni jezik definira se kao jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije, što znači da govornici njime komuniciraju u različitim područjima djelatnosti – u znanosti, u uredu, na radiju i televiziji, u književnosti i u svakodnevnome razgovoru. U skladu s funkcijama koje ispunjava, standardni se jezik raslojava na pet funkcionalnih stilova: znanstveni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, književnoumjetnički (beletristički) i razgovorni. Sukladno tomu, uzor standardnome jeziku ne nalazi se u njemu kao u cjelini, nego u njegovim funkcionalnim stilovima (Silić 2006: 36). Ipak, navedeni se stilovi međusobno razlikuju odnosom prema normi, odnosno stupnjem dopuštene individualnosti: „Što je odnos prema normi stroži, manji

je stupanj dopuštene individualnosti.“ (Frančić i sur. 2005: 26) Najslobodniji je književno-umjetnički stil, slijede ga razgovorni, publicistički i administrativni, dok je u znanstvenome funkcionalnom stilu poštivanje norme obvezno, a individualnost gotovo nepoželjna. No bez obzira na razlike među stilovima, svima im je zajednički opći, stilski neutralan dio standardnog jezika (Frančić i sur. 2005: 27).

Funkcionalni stil koji susrećemo u medijima naziva se novinarsko-publicističkim funkcionalnim stilom⁹. To je stil javne komunikacije kojim se služe novinari i publicisti pišući za dnevne novine, časopise i ostale tiskovine. Uz pisane medije novinarstvo uključuje i govorne, stoga se ostvaruje i na radiju, televiziji i internetu (Silić 2006: 75). U njemu se najbolje pokazuje živost i aktualnost pojedinih jedinica, a norma najbolje ovjerava i najlakše razara (Gojević 2009: 23). Bliži je općem standardu nego književnoumjetnički i razgovorni stil, ali je slobodniji od administrativnog i znanstvenog. Iz navedenoga se može zaključiti da je novinarsko-publicistički stil vrlo kompleksan. Njegova se složenost ogledava u raslojavanju na niz podstilova s obzirom na medij kojim se prenosi i karakter teksta ili emisije. Masovni mediji imaju više funkcija: informiranje, interpretiranje, povezivanje, socijalizaciju, zabavu i dr., a određenoj se funkciji prilagođava stil novinarstva i publicistike (Hudeček – Mihaljević 2009: 10). Čitatelji, slušatelji i gledatelji svakodnevno su izloženi medijima, a novinari i publicisti koji svoje iskaze upućuju širokoj masi gledateljstva i slušateljstva preuzimaju ulogu uzornoga govornika, stoga je iznimno važno da svoj jezik i govor usklade s normama standardnog jezika.

3.3. Metodologija

Istraživanje provedeno u sklopu ovoga rada bavi se ortoepskim odstupanjima profesionalnih radijskih govornika Hrvatske radiotelevizije. Budući da ortoepska norma najlakše izmiče standardu, cilj je bio utvrditi koliko se govor na radiju podudara s hrvatskom ortoepskom normom. HRT kao javna ustanova ima obvezu promicati standardni jezik pa se od njezinih voditelja očekuje da poštuju jezičnu normu. Informativni je žanr u tom smislu najstroži, stoga su za analizirani korpus odabrani dnevници.

⁹ Silić (2006: 75) upotrebljava navedeni termin, a uz njega su česti još i sljedeći nazivi: novinarski, publicistički ili žurnalistički funkcionalni stil.

S internetske stranice Hrvatske radiotelevizije (<http://radio.hrt.hr/slusaonica/>) preuzete su emisije koje su poslužile za analizu govora voditelja. Emisije su emitirane na osam regionalnih radijskih postaja HRT-a, a to su: Radio Dubrovnik, Radio Knin, Radio Osijek, Radio Pula, Radio Rijeka, Radio Sljeme, Radio Split i Radio Zadar. Preuzeto je ukupno 78 središnjih dnevnika¹⁰ koji su emitirani na navedenim radijskim postajama u razdoblju od 16. do 20. te od 23. do 27. ožujka 2015. godine.

Snimljenim je korpusom obuhvaćen velik broj različitih govornika (voditelja, spikera, izvjestitelja, intervjuiranih osoba), no analiziran je samo govor profesionalnih govornika, i to po deset voditelja i/ili spikera sa svake postaje. Slušnom analizom utvrđena su odstupanja od pravilnog izgovora naglasnih riječi, što podrazumijeva njihovu pogrešnu akcentuaciju i neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena. Pogreške su raspoređene u tablice s obzirom na tip odstupanja i radijske postaje na kojima su odstupanja ostvarena. Zbog velikog opsega korpusa pojedina pogrešno izgovorena riječ nije navedena svaki put, već su zbog pregledanosti zabilježene samo različnice. Budući da su govornici iz različitih krajeva Hrvatske, jedan je od ciljeva bio utvrditi hoće li na njihov izgovor i vrstu pogrešaka utjecati lokalna naglasna obilježja. S obzirom na to da u ovom slučaju nije važan govor pojedinca već određene radijske postaje, u tablicama (u prilogu) bit će navedeni samo inicijali govornika, a u istraživačkom dijelu bit će ispisane samo pogrešno izgovorene riječi podijeljene po radijskim postajama na kojima su se pojavile. Osim usporedbe tipa i broja pogrešaka na određenom radiju, bit će navedeni i ukupni rezultati.

3.3.1. Izbor normativnih priručnika

Standardni jezik nikomu nije materinski, svaka ga osoba mora učiti bez obzira na polazišni idiom. I pri učenju standardnoga jezika osoba se često može naći u nedoumici – u takvoj situaciji na raspolaganju ima različite jezične priručnike. Ovisno o pitanju na koje traži odgovor, posegnut će za jednim od osnovnih normativnih priručnika: pravopisom, gramatikom, rječnikom ili jezičnim savjetnikom (Frančić i sur. 2005: 28).

Kada je riječ o naglasnoj problematici, s tog se popisa može izuzeti pravopis jer on obrađuje probleme samo na pravopisnoj razini. Jednojezični rječnici obično su akcentuirani, a

¹⁰ Cilj je bio analizirati po deset emisija sa svake radijske postaje. Iz objektivnih razloga nedostaju dvije emisije: Radio Knin – 20. 3., Radio Pula – 16. 3. Nedostatak tih emisija nije značajno utjecao na rezultate istraživanja.

naglašene rječničke natuknice mogu se naći i u gramatikama i jezičnim savjetnicima. Stoga su u analizi korpusa za potrebe diplomskoga rada upotrebljavana tri različita normativna priručnika: *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku*, *Veliki rječnik hrvatskoga jezika* i *Hrvatski jezični savjetnik*.

Naglasak u hrvatskome književnom jeziku (2007) četvrta je knjiga *Velike hrvatske gramatike*, a autori su joj Stjepan Vukušić, Ivan Zoričić i Marija Graselli-Vukušić. Rezultat je višegodišnjeg istraživanja koje se temelji na odmacima od Karadžić-Daničićeve akcentuacije i tumači zapadnonovoštokavsko naglašavanje na njegovoj organskoj i književnojezičnoj razini. Naglasna tipologija, osnovana na akcentološkim mjerilima, u knjizi se ostvaruje naglasnom klasifikacijom korpusa od približno 57 000 riječi. Prvi, teorijski dio knjige podijeljen je na četiri veća poglavlja (naglasak imenica, naglasak pridjeva, naglasak glagola i naglasak ostalih vrsta riječi), dok su u kazalu abecednim redom uvrštene riječi prema naglasnom liku kakav je naveden u tekstu. Brojke uz riječi označuju točke u kojima se pojedine riječi spominju ili uzorak po kojemu se naglasno ponašaju, a to korisnicima uvelike olakšava snalaženje u knjizi.

Veliki rječnik hrvatskoga jezika (2004) životno je djelo i sinteza cjelokupnog leksikografskog rada hrvatskoga jezikoslovca Vladimira Anića. Sadrži 70 576 osnovnih riječi i 125 000 izvedenica, opširne definicije, gramatičke oblike, akcentuaciju, sinonime, frazeologiju i dr., što ga čini najvećim suvremenim rječnikom hrvatskoga jezika. Svaki leksikografski članak počinje naglašenom natuknicom, a uz to su, kada je potrebno, donesene i dodatne informacije o naglascima u drugim oblicima navedene riječi. Primjerice: naglāsiti (što) svrš. {*prez. nàglāsīm, pril. pr. –īvši, prid. trp. nàglāšen*}.

Hrvatski jezični savjetnik (1999)¹¹ Instituta za jezik i jezikoslovlje djelo je skupine autora koje bi trebalo biti sveobuhvatan i pouzdan jezični savjetnik. Cilj mu je obuhvatiti standardnojezični sustav u cjelini, na svim njegovim razinama, sve relevantne normativne odnose, sve jezične norme i sve gramatičke (morfološke, tvorbene i sintaktičke) i leksičke značajke hrvatskog jezika. U prvom dijelu *Savjetnika* opisuju se i tumače općenitija pitanja i problemi po jezičnim razinama, a između ostaloga postoji i poglavlje koje se tiče prozodije. U njemu autori navode načela standardnojezične akcentuacije te tumače naglasno problematične skupine riječi. Pritom se priklanjaju mišljenju akcentologa koji smatraju da treba očuvati

¹¹ U daljnjem tekstu umjesto punih naslova priručnika bit će navedene samo kratice: NHKJ (*Naglasak u hrvatskom književnom jeziku*), VRHJ (*Veliki rječnik hrvatskoga jezika*) i HJS (*Hrvatski jezični savjetnik*).

zapadnonovoštokavski naglasni sustav. U rječnički dio *Savjetnika* ušle su sve nepravilnošću obilježene riječi, pa tako i one uz koje se veže određeni naglasni problem.

3.4. Istraživanje

Istraživanjem je obuhvaćen korpus od 78 radijskih dnevnika regionalnih radijskih postaja Hrvatske radiotelevizije. Analizirana su ortoepska odstupanja radijskih voditelja, a uočene pogreške razvrstane su u tablice s obzirom na vrstu pogreške i radiostanicu na kojoj su ostvarene. Budući da su odstupanja raznovrsna, raspoređena su u nekoliko poglavlja: silazne naglaske na nepočetnim slogovima riječi, (ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu, kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina, neutralizaciju kratkih naglasaka, neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena te ostale pogreške.

3.4.1. Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi

Pravila o raspodjeli naglasaka u standardnome hrvatskom jeziku nalažu da se silazni naglasci ostvaruju uvijek na prvom slogu riječi, odnosno jedinom slogu jednosložnih riječi i prvom slogu dvosložnih i višesložnih riječi. Unutarnji slogovi višesložnih riječi imaju samo uzlazne naglaske, dok na zadnjem slogu u pravilu ne može biti naglasak. Izuzetak su usklici (npr. *ahǎ*, *ohǎ*) koji imaju silazni naglasak na zadnjem slogu (Barić i sur. 2005: 69; Silić – Pranjković 2005: 20; Težak – Babić 2005: 83).

Međutim, ponekad se od navedenih pravila o raspodjeli naglasaka u standardnom jeziku odstupa. Ta se odstupanja odnose uglavnom na silazne naglaske na nepočetnim slogovima riječi (Barić i sur. 2005: 70). Premda su zapadnonovoštokavski govori osnovica standardu i imaju strogo uređen sustav koji ne dopušta silazne naglaske izvan prvoga sloga, u nekima od tih govora pojavljuju se silazni naglasci i na neprvome, pa onda i na zadnjemu slogu. Tako primjerice riječi poput *organizator* i *asistent* u njima nemaju kratkouzlazni naglasak nastao metataksom i metatonijom (*organizātor*, *asistent*), već se naglasak zadržava na izvornom mjestu: *organizātor*, *asistēnt*. Takve naglaske hrvatski standardni jezik (posebicerazgovorni stil) počinje primati kao pravilne (Silić – Pranjković 2005: 20). Škarić i suradnice (1987: 143) tvrde da silazni naglasci na nepočetnim slogovima naglasnih riječi ne proturječe duhu našega standarda. Prihvatljivi su u naglasnim riječima s prislonjenicama, ali i

u samostalnim riječima: stilističkim riječima (markirane riječi i usklici), složenicama (prave složenice, superlativi pridjeva i priloga te skraćenice) i oblicima koji su obilježeni silaznim naglaskom (vokativ, genitiv množine i prezent). Kao posebnu kategoriju autori izdvajaju posuđenice, za koje legitimnim smatraju kodificiranje silaznog naglaska na nepočetnim slogovima (Škarić i sur. 1996: 138). U *Hrvatskoj gramatici* (Barić i sur. 2005: 71) također je navedeno da se silazni naglasci na nepočetnom slogu riječi javljaju samo u nekim kategorijama riječi: složenicama, posuđenicama, stranim vlastitim imenima, genitivu množine riječi s nepostojanim *a* i uzlaznim naglascima u ostalim padežima te u kraticama koje se izgovaraju nazivima početnih slova. Riječi s takvom raspodjelom silaznih naglasaka supostoje uz one naglašene prema sustavnoj naglasnoj normi, stoga se mogu prihvatiti kao naglasne dublete (ponekad i triplete), a u priručnicima se obično navode na drugome mjestu, iako su često običnije u govoru.

Autori *Hrvatskoga jezičnoga savjetnika* imaju čvrst stav o silaznom naglašavanju nepočetnih slogova: „Mi naravno mislimo da su silazni naglasci u nepočetnim slogovima nenormalni, a posuđenice naglasnom prilagodbom (naravno, uz glasovnu i obličnu) postaju (normalnim) hrvatskim riječima.“ (Barić i sur. 1999: 73) Preuzimajući strane riječi, hrvatski ih jezik raspoređuje u jedan od svojih tvorbeno-naglasnih i oblično-naglasnih modela, stoga nema razloga da hrvatske riječi nose strane naglaske. Silazno je naglašavanje nepočetnih slogova obilježje razgovornog stila.

Anić (2005: 1876) na kraju *Rječnika* navodi pravila standardnoga naglašavanja te kaže kako je u *Rječniku* zabilježen uobičajeni standardni naglasak. Ipak napominje kako se svi drugi naglasci ne smatraju nepravilnima u odnosu na standardni, već su takva odstupanja (npr. silazni naglasci na unutrašnjem slogu usvojenih internacionalnih riječi ili genitiva množine muškoga roda) odraz tendencija koje u jeziku objektivno postoje. Zato se, bez obzira na čvrstoću naglasnoga sustava hrvatskog jezika, iznimno bilježe oblici sa silazno naglašenim središnjim ili završnim slogom.

Autori gramatike *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku* u poglavlju *Stilske i normativne odrednice* objašnjavaju po kojim su kriterijima raspoređivani različiti naglasni oblici: u naglasnom uzorku i primjerima uza nj dolaze općejezične činjenice, likovi na drugom mjestu dubletā također su općejezični, a uz njih se, gdje je to potrebno, navode i razgovorni naglasni likovi (npr. *G mn. Dalmatīnācā, Dalmātīnācā i Dalmatīnaca*).

3.4.1.1. Posuđenice

Zbog raznih jezičnih i izvanjezičnih razloga hrvatski je jezik tijekom povijesti preuzeo brojne riječi iz stranih jezika (latinskog, talijanskog, njemačkog i dr.), dok je danas najveći utjecaj engleskog jezika. Riječi preuzete iz stranih jezika dijele se na tri sloja: tuđice (riječi koje nisu prilagođene hrvatskome jeziku pravopisno, prozodijski, a dijelom ni glasnički), usvojenice (riječi koje su se potpuno prilagodile hrvatskome jeziku) te središnji sloj – posuđenice (riječi djelomično prilagođene hrvatskome jeziku).

Opće je pravilo da se strane riječi prihvaćaju kroz tzv. fonološku rešetku, pri čemu se nepoznati elementi jezika davatelja zamjenjuju najbližim elementima jezika primatelja (Škarić i sur. 1996: 131). Na fonološkoj razini posuđenice podliježu promjenama u području adaptacije fonema, nakon toga slijede prilagodbe i u prozodiji i distribuciji fonema. Pri istraživanju naglasaka u jezičnim kontaktima važna je opreka jezika s udarnim i melodijskim naglaskom. Takva je situacija i s preuzimanjem stranih riječi u hrvatski jezik: hrvatski je jezik melodijski, a jezici davaoci najčešće su dinamički. U tom se slučaju strani dinamički naglasak poistovjećuje s našim silaznim, a kvantiteta mu ostaje ista (Delaš 2013: 59–61).

Druga poteškoća koja nastaje pri preuzimanju stranih riječi tiče se položaja i kvalitete naglašenog sloga. Naime, u hrvatskome standardnom jeziku ne može biti naglašen zadnji slog, a unutarnji slogovi ne mogu imati silazni naglasak, što nije slučaj u nekim od jezika iz kojih smo posuđivali riječi. Nekoliko je mogućnosti prilagodbe kada se silazni naglasak nađe na nepočetnom slogu: 1. naglasak se može prebaciti na prethodni slog za pola sloga naprijed i ostvariti se kao uzlazni, 2. može se ostvariti na početku riječi kao brzi, čelni naglasak, 3. može ostati na izvornom slogu (ako taj slog nije posljednji) i metatonirati u uzlazni, 4. može ostati na izvornom mjestu kao silazni (Škarić i sur. 1996: 131). Primjerice, riječ *kompozitor* mogla bi glasiti: *kompòzītor*, *kõmpozītor*, *kompozítor* ili *kompozītor*. Prvo rješenje u skladu je s pravilima klasičnog, zapadnonovoštokavskog naglašavanja i norma ga zato preporučuje. Drugo se rješenje može dopustiti kao novija naglasna pojava koja se počinje širiti u jeziku. Treća mogućnost u skladu je s pravilima naglašavanja jer podupire težnju da se naglasak zadrži na izvornom slogu i da pritom bude uzlaznoga tona. Zadnje rješenje nije u skladu s naglasnim pravilima, ali je vrlo prošireno u praksi.

O tome koje je od navedenih rješenja pravilno vodile su se brojne rasprave, počevši od one između Kuzme Moskatela i Dalibora Brozovića sredinom 20. stoljeća pa do polemike

suvremenih autora krajem stoljeća¹². Međutim, ni suvremena akcentološka istraživanja još uvijek nisu dala jedinstveno rješenje vezano uz naglašavanje posuđenica kojim bi se pomirila sva mišljenja.

Tablica 1. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima posuđenica*

Radijska postaja	Silazni naglasci na nepočetnim slogovima posuđenica	Br.*
Radio Dubrovnik	ansàmbł, dokumènta, energètskē, imunolòškī, karłzmi, koordinàtor, konkrètno, manifestàciju, minłstar, monsinjòr, organizàtori, producènta, relevàntnłh, suorganizàtor, temàtsku, turłstičkā, turłstičkē, turłzma, tuoperàtòrā, urbanłzam	20
Radio Knin	aktualizłrā, automòbil, bicłkla, bicikłłstima, brigàde, deficitàrnłh, definłrā, dokumènti, hotèla, incidènt, metròpolama, optimłzmom, organizàtor, organizàtori, pacijènte, pacijènti, parlamèntu, problèma, racionalizàciju, revitalizłranē, sufinancłrani, teàtra, turłstičkū, turłzma	24
Radio Osijek	akadēmija, akceleràtor, bankròtu, bicikłłstičkłh, biològiju, bronhoskòp, citostàtskłh, endoskòpskī, fakultètu, infrastruktūrē, korùpcije, laboratòrij, parlamènta, premijēr, referèndumu, sekūndi, turistłčkē	17
Radio Pula	agònija, aktivłsta, ažurłrajū, cionłstičkī, deložàcije, deložłrana, demokràtkinja, dizàjn, energènta, guvernèra, idiòtom, imunłtet, indłcije, informłranja, institūt, institùta, investłcije, kolèktor, komłsiji, konkurèncijom, kontinułranog, kopilòt, licencłranłm, mehànički, milijārde, [miljūn], neargumentłranłh, netłpična, nominłraju, opservatòrłj, organizłra, parlamènta, parlamènta, premijēr, premijèrom, privatizłran, realizàtor, referèndum, regrèsi, restauràtori, revłziju, sanłrani, snajperłste, sofisticłranłh, televłzijske, teritòriju, terorłzam, terorłzma, transparèntno, transparèntnòst,	53

¹²Usp. Moskatelo, K. (1954) Akcentuacija tuđica na –or u hrvatskom jeziku. *Jezik*, Br. 3, str. 51–56; Brozović, D. (1955) Akcentuacija tuđica na –or u hrvatskom jeziku. *Jezik*, Br. 3/4, str. 118–123; Škarić – Škavić – Varošanec-Škarić (1996) Kako se naglašavaju posuđenice. *Jezik*, Br. 43, str. 129 – 138; Vukušić, S. (1996) Neprihvatljiva naglasnonormativna pravila. *Jezik*, Br. 44, str. 63–66; Škarić – Škavić – Varošanec-Škarić (1996) O naglašavanju posuđenica – još jednom, nakon Vukušića. *Jezik*, Br. 44, str. 66–73.

	turističku, turizam, visokopozicioniranog	
Radio Rijeka	certificiran, cionistički, deprešije, dizajna, energent, impérija, infrastruktüre, intendanta, investicije, južnopacifički, kandidaturu, kanjon, klorid, koncesionâr, konkretna, koordinator, koordinatorica, korupcije, kvalificirani, materijal, metala, milijarde, monsinjor, opservatorij, organiziran, parlamentu, polonijem, premijer, prioritêtnoj, projekta, regrës, stabiliziralo, terorizam, tuberkulozë, turistička, volontêrski	36
Radio Sljeme	anestezioloğa, angažirana, barikadu, debata, definirano, deložacije, donirane, inicijatorica, investicije, koalícija, koalícije, komandîtnom, komplëksa, kompromitira, komunikacija, kontinuiranog, laburisti, monetizacijë, objektu, organizacijë, organizatorima, planetarija, političara, politička, premijer, prioritet, problem, proces, projekt, reakcije, reviziju, standarde, šokirani, turističkû, zainteresirani	35
Radio Split	aktivisti, alarmantna, alarmantni, amfiteâtru, antibiôticima, arhitekt, autizmu, balzamarij, debatni, dirigent, dirigent, dizajn, dokumênt, dokumënta, ekvinocij, europarlamentârka, incidentu, investitori, kampanja, kandidatkinja, komentator, konkretan, koordinator, laboratorija, optimist, organizacija, organizator, organizatori, pacijënti, pijanistica, planira, političkim, procëse, realizator, referenduma, regata, rekordna, repetitorâ, republikë, restauratori, resursima, rivijêrë, satelit, sinoptičara, sopranistica, specifičnë, specijalizante, statistikë, tematikë, tradicijski, turističkih, turizam, turizmu	53
Radio Zadar	arheolozi, arhitekt, asistent, baktérija, biciklima, definira, financiran, imunitetno, institucije, integriranog, intervètnâ, investicijskoga, kompetentnim, kontaktu, kontinuiranog, koordinatoricë, krematorija, maturantica, milijardi, monsinjor, motorizirana, nutricionističkog, oleandar, organizatori, organizira, pacijënti, pacijëntima, postamentu, premijer, producëntskih, realizator, simboličë, simpôzija, simpôzija, skandaloznôm, statistika, streptokòkne, turbulèntnih, turističkë, turističkog, turizam, turizma	42

*Broj pogrešno naglašenih različenica na pojedinoj radijskoj postaji

Posuđenice na *-or* kategorija su koja vrlo često ima dugosilazni naglasak na središnjem slogu. Na *-or* završava pet sufikasa: *-ator*, *-ikator*, *-itor*, *-or* i *-tor* (Delaš 2013: 77), a u analiziranom korpusu (v. *Tablicu 1.*) zastupljene su riječi koje završavaju na *-ator* (*akcelerâtor*, *komentâtor*, *koordinâtor*, *organizâtor*, *realizâtor*, *restaurâtori*, *suorganizâtor*) i *-itor* (*investîtori*, *repetîtorā*) te mocijske tvorenice ženskoga roda na *-ica* (*koordinâtoricē*, *inicijâtorica*). HJS za trosložne i višesložne imenice stranoga podrijetla (europeizme) sa sufiksima na *-or* navodi dva moguća naglasna lika: 1. klasični – s kratkouzlaznim naglaskom na trećemu slogu od kraja riječi i zanaglasnom dužinom na izvornom mjestu naglasaka (tj. na pretposljednem slogu), 2. uporabni – s metatoniranim (dugouzlaznim) naglaskom na izvornom mjestu naglasaka. Pritom se prednost daje uporabnoj normi, primjerice riječ *realizator* može glasiti *realizátor* i *realizātor*. U NHKJ-u također je propisan klasični naglasni oblik (*realizātor*), koji je jedini i naveden u rječničkome dijelu, ali autori napominju da se takve riječi vrlo često čuju s neprenesenim naglaskom (*realizâtor*). Naglasak takvih posuđenica u VRHJ-u podudara se s prethodnim rješenjem – u natuknici je naveden klasični lik, a u zagradi je oblik s neprenesenim naglaskom, npr. *realizātor* (*realizâtor*).

Situacija je jednaka u posuđenica sa sufiksom na *-ij*, koji je od latinskoga *-iumili* grčkoga *-ion*. U korpusu su zastupljene sljedeće: *balzamârij*, *ekvinôcij*, *impêrij*, *krematôrija*, *laboratôrij*, *opservatôrij*, *planetârija*, *polônijem*, *simpôzij*, *teritôriju*. Priručnici navode rješenja jednaka kao za posuđenice na *-or*.

Brojne su posuđenice u hrvatskome jeziku koje završavaju na *-izam*, a to potvrđuje činjenica da taj sufiks postoji kao samostalna riječ. U analiziranom korpusu nekoliko je riječi sa silaznim naglaskom na prvom slogu sufiksa: *autîžmu*, *optimîžmom*, *terorîžam*, *turîžam*, *urbanîžam*. Mjesto naglasaka nije upitno (uvijek je na prvom slogu sufiksa), no takve se riječi mogu čuti s kratkosilaznim i kratkouzlaznim naglaskom. VRHJ donosi samo oblike s kratkouzlaznim naglaskom. U NHKJ-u također se kao ispravni navode oblici s uzlaznim naglaskom, ali uz napomenu da se mnoge tuđice iz te jedinice čuju s neprenesenim naglaskom. U rječničkom dijelu HJS-a nema spomenutih riječi, ali kod postojećih sa sufiksom *-izam* stoji kratkouzlazni naglasak.

U suvremenom hrvatskom jeziku u posuđenim se riječima ostvaruju finalne konsonantske skupine koje nisu karakteristične za hrvatski jezik. Takve posuđenice često ne dobivaju naglasak prema pravilima hrvatske akcentuacije (Delaš 2013: 65). U korpusu su zabilježene posuđenice sa silaznim naglaskom na središnjem slogu sljedećih finalnih

konsonantskih skupina: *-nt* (*asistěnt, energěnt, inciděnt, parlaměntu, producěnta* i dr.), *-st* (*aktivěsti, biciklěstima, laburěsti, optiměst, snajperěste*), *-kt* (*objěktu, projěkt, kontěktu*), *-kl* (*bicikla*), *-ks* (*komplěks*), *-jn* (*dizějna*) i *-rs* (*resursima*). HJS te riječi navodi samo sa kratkouzlaznim naglaskom na drugom slogu od kraja riječi, NHKJ također, ali uz napomenu da se strane riječi te naglasne jedinice čuju i sa silaznim naglaskom na izvornom mjestu. Rješenja u VRHJ-u nisu dosljedna – za neke je riječi naveden samo kratkouzlazni naglasak na drugom slogu od kraja riječi (npr. *dokùment*), dok je za druge navedeno i dubletno rješenje u zagradi, npr. *asistent (asistěnt)*.

Zabilježene su i tri mocijske tvorenice ženskoga roda sa silaznim naglaskom na nepočetnom slogu motivirane istoznačnim muškim članom stranoga podrijetla na *-ant, -ent, -ist*: *maturěntica, pijaněstica* i *sopraněstica*. Na naglasak u toj kategoriji imenica oprečno djeluju motivacija i analogija, stoga bi se mogla kodificirati tripleta tipa *stùdentica – studěntica – studěntica*, u kojoj prva dva lika nastaju prema *stùdent*, a treći prema *studěnt* (Delaš 2013: 69). I normativni priručnici daju različita rješenja: u VRHJ-u spomenute riječi imaju naglasak *matùrantica, pijànistica*, ali *sopranistica*, dok HJS dopušta oba oblika s uzlaznim naglaskom, s tim da je oblik s metatonijom na izvornom mjestu naglasaka ponuđen prvi (pr. *maturàntica* i *matùrantica*). NHKJ pak donosi nedosljedna rješenja: samo *pijànistica* i *soprànistica*, ali *maturàntica/matùrantica* (s naglaskom na drugom slogu na drugom mjestu dublete). Riječi su svrstane u naglasne tipove prema slogu na kojem se ostvaruje naglasak, bez dodatnoga objašnjenja. Ipak, jedino je u tome priručniku navedeno kako se te imenice često izgovaraju s neprenesenim naglaskom.

Mnoge posuđenice zadržavaju silazni naglasak na posljednjem slogu u nominativu jednine, a taj se naglasak čuva u cijeloj paradigmi. U analiziranom korpusu neke su od zabilježenih s dugosilaznim naglaskom: *fakultětu, guverněra, institût, kanjôn, klorîl, koncesionâr, kopilôt, materijâl, metâla, monsinjôr, premijêr, prioritět*, a neke s kratkosilaznim: *arheolôzi, bankrôtu, hotěla, idiôtom, problēm, procēs, regrěsi, satelļ*. NHKJ imenice iz prve skupine i dio njih iz druge (*bankrot, problem, satelit*) smješta u tip imenica koje u nominativu jednine imaju kratkouzlazni naglasak na predzadnjem i zanaglasnu dužinu na zadnjem slogu (pr. *fakùltēt, bànrôt*). Takve imenice u ostalim padežima na mjestu zanaglasne dužine dobivaju dugouzlazni naglasak. I riječi iz druge skupine (s kratkim naglaskom) imaju kratkouzlazni naglasak na predzadnjem slogu, ali nemaju zanaglasnu dužinu (pr. *arheòlog*). Naglasak se u HJS-u i VRHJ-u uglavnom podudara s prvim rješenjem,

s tim da je u uz natuknicu u nominativu za prvu skupinu u zagradi naveden genitivni oblik s dugouzlaznim naglaskom koji određuje nastavak deklinacije, primjerice *fakùltēt* (*fakultéta*).

Velik broj posuđenih imenica ženskog roda ima dugosilazni naglasak na središnjem slogu: *deložâcije*, *koalîcija*, *komunikâcija*, *organizâcija*, *barikâdu*, *infrastruktûrē* i dr. Na tome bi slogu prema priručnicima trebao biti dugouzlazni naglasak u cijeloj paradigmi.

Nekoliko je skupina posuđenica koje na središnjem slogu imaju kratkosilazni naglasak: imenice ženskoga roda (*karžmi*, *komšiji*, *repûblikē*, *regâta* i dr.), imenice muškoga roda (*automôbil*, *imunîet*, *referēnduma* i dr.) i pridjevi (*mehânički*, *polîtičkîm*, *relevântnîh*, *specîfîčnē* i dr.). Za takve riječi priručnici propisuju kratkouzlazni naglasak na istome mjestu.

Vrlo se često i glagoli na *-irati* te njihove izvedenice mogu čuti sa silaznim naglaskom u središnjem slogu. Zabilježeni su glagoli *aktualizîrā*, *ažurîrajū*, *defînrîrā*, *organizîrā* i dr. te glagolski pridjevi trpni *deložîrana*, *kvalificîrani*, *sofisticîranîh*, *kontinuîranōg* i dr. Ostvaruju se uglavnom s dugosilaznim naglaskom na početnom slogu sufiksa, nešto rjeđe s kratkosilaznim koji nastaje kraćenjem dugog naglasaka (npr. *organizîrān*). Nijedan od priručnika ne dopušta oblike sa silaznim naglaskom; propisuju samo kratkouzlazni koji je prenesen na slog ispred, dok na izvornom mjestu naglasaka ostaje zanaglasna dužina, dakle *aktualizîrā* i *deložîrāna*.

Kategorija posuđenica ostvaruje se sa silaznim naglascima na nepočetnim slogovima na svim analiziranim radijskim postajama, no postoje određene razlike s obzirom na hrvatske regije. Silazno naglašene posuđenice na *-or* zabilježene su na svim radiostanicama, kao i posuđenice sa sufiksom *-izam*. Silazni naglasak na zadnjem slogu također je zabilježen na svim područjima, nešto češće u neštokavskima nego u štokavskima. Zanimljivo je da se imenice *premijer* i *monsinjor*, koje se često spominju, kod većine voditelja i gotovo na svim postajama mogu čuti sa silaznim naglaskom (takav naglasak nije zabilježen u Kninu i Splitu). Skupina posuđenica s finalnom konsonantskom skupinom *-nt* obično se ostvaruje s kratkosilaznim naglaskom na zadnjem slogu, no na pulskom, splitskom i zadarskom radiju nekoliko je takvih imenica izgovoreno s dugosilaznim naglaskom (pr. *dirigênt*, *incidênt*, *studênt*). Iste te imenice i kada su izgovorene s uzlaznim naglaskom na zadnjem slogu imaju zanaglasnu dužinu, a to bi se moglo protumačiti analogijom s riječima koje u osnovi imaju suglasnički skup koji počinje sonantom. Situacija je nešto drugačija kada je riječ o glagolima na *-irati* i njihovim izvedenicama – u Osijeku i Dubrovniku takvi oblici nisu silazno naglašeni niti jednom, a u Splitu je zabilježen samo jedan silazni naglasak. Općenito, najmanje je

pogrešaka na osječkom (17), dubrovačkom (20) i kninskom radiju (24), s tim da je pet pogrešaka (od ukupno 17) na Radiju Osijek ostvarila jedna voditeljica u kratkom prilogu u kojem upotrebljava dosta medicinskih i tehničkih termina.

3.4.1.2. Vlastita imena

Vlastito je ime oznaka za pojedinačni referent (osobu, životinju i dr.). Za razliku od ostalih imenica koje apstrahiraju, sintetiziraju i označuju kategoriju, imenom se nešto identificira, tj. razlikuje i individualizira pomoću oznake koja pripada samo tom predmetu. Vlastitim se imenom mogu označiti osobe, zemljopisni predjeli, naselja, zemlje, vode, brda i doline te narodi. Posebna su vrsta imenica, a njihov karakterističan status u jeziku dokazuje pravopisno pravilo prema kojemu se pišu velikim početnim slovom (Ivas 2003: 4).

Budući da je imenu osnovna funkcija identificiranje pojedinačnoga, jezični bi sustav trebao težiti tome da svako ime očuva svoj izvorni lik kad god je to moguće. Međutim, u hrvatski standardni jezik ulaze imena iz stranih jezika i iz dijalekata koja odstupaju od jezičnih normi i predstavljaju poteškoće govornicima. Kako dolazi do dodira dvaju jezičnih sustava, strana se vlastita imena moraju, poput posuđenica, prilagoditi sustavu jezika u koji ulaze. Ipak, njihova ih funkcija razlikuje od ostalih imenica pa se stoga ni ne mogu izjednačiti s njima, već za njih vrijede posebna pravila.

Do nesklada u bilježenju i izgovoru stranih vlastitih imena dolazi zbog toga što se jezici međusobno razlikuju prema fonološkim i naglasnim sustavima. Pravopis je problem riješio na sljedeći način: imena iz stranih jezika u hrvatskome standardnom jeziku pišu se na izvoran način ako su pisana latinicom, prema uobičajenom izgovoru u hrvatskome ako su pisana nekim drugim pismom ili pak prema transkripcijskim i transliteracijskim pravilima za pojedine jezike i pisma (Jozić i sur. 2013: 70–71). Međutim, pravopis se velikim dijelom oslanja na izgovor, a tek u izgovoru nastaju prave poteškoće. U hrvatskom se jeziku mogu čuti različite varijante izgovora stranih imena, od izvornoga načina u kojem se oponašaju govorne osobine stranog jezika, miješanja stranih i domaćih osobina, ubacivanja ponekog stranog glasa, izgovaranja samo hrvatskim glasovima ali s izvornim mjestom naglaska, pa do izgovora potpuno prilagođenog hrvatskom naglasnom sustavu. Takva šarolikost prisutna je zbog nepostojanja konkretnih pravila koja bi određivala kako izgovarati strana imena iz pojedinoga jezika (Babić 1984: 50).

Sve se izgovorne varijante stranih imena mogu svesti na dva osnovna načela: izvoran izgovor i uklopljenost u hrvatski jezični sustav. Prva mogućnost rješava problem sustavnosti i dosljednosti, ali je vrlo teško izvediva zbog velikog broja jezika s kojima hrvatski stupa u kontakt. S druge strane, potpuno adaptiranje stranog imena domaćinskom sustavu najlakši je govorni zadatak, no ni ono nije provedivo zbog nesustavnosti, utjecaja izvornoga izgovora i zapisanoga oblika, utjecaja greške, slučajnosti i dr. (Babić 1984; Ivas 2003). Kompromisno rješenje predlaže Škarić –strana imena trebala bi se izgovarati s našim glasovima koji su najbliži izvornima, a mjesto naglasaka i duljinu vokala trebalo bi čuvati izvornim (prema Ivas 2003: 26). Vrsta naglasaka, kao i u posudenicama, prilagođava se hrvatskome naglasnom sustavu, a zadržavanjem navedenih prozodijskih osobina strano ime zadržava oznaku svoje drugosti, što ide u prilog predloženom rješenju.

Isto načelo može se primijeniti i unutar jednoga jezika, to jest u odnosu između standarda i dijalekata. Domaća imena predstavljaju problem sličan stranim jer dijalekti imaju vlastite naglasne sustave koji se razlikuju od standardnoga. Vlastita imena njihovi nositelji doživljavaju kao dio svoje osobe, a dijalektalni toponimi čuvaju obavijest o prošlosti (Ivas 2003: 28), stoga bi standardni jezik takve oblike trebao prihvatiti bez obzira na postojeća odstupanja u odnosu na normu.

Tablica 2. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima vlastitih imena*

Radijska postaja	Silazni naglasci na nepočetnim slogovima vlastitih imena	Br.
Radio Dubrovnik	Butîga, Lorencîn, /Majămiju/, Promôcia	4
Radio Knin	Bartolôměj, Petîr	2
Radio Osijek	Lorencîn	1
Radio Pula	Arâbijê, Arâbijôm, /Brisël/, /Brisëlu/, Buzëtu, Dalmâcija, Itâlijê, Kajîn, Ližnjân, Medulîn, Natûra, Porëč, Rovînj, Rovînj, Šišâna, Vizuâlia	16
Radio Rijeka	Amëriku, Brandulîn, /Brisëlu/, Itâliji, Kastâv, Kovačêvo, Kusîn, Kvarnêr, Libûrnia, Libûrnijê, Marîšcina, Pantovčâk, Plomîn, Rigôni, Slovêniji, Vrdoljâk	16
Radio Sljeme	Croâtice, Grabêrje, Kiseljâk, /Kroâcija/, Kusîn, Ljubljâne, Madrîd,	11

	Medveščâk, Pantovčâk, Švigîr, Ugrîn	
Radio Split	Batarëlo, Dalmâtia, /Džakôma/, Jadrolînijê, Karîzma, Milësi, /Pučîinja/, Pričigîn	8
Radio Zadar	/Barselônê/, Elëktrê, Itâliji, Kršnjâvi, Mercêdes	5

U *Tablici 2.* zabilježena su vlastita imena sa silazno naglašenim nepočetnim slogovima. U jednu od tih skupina spadaju imena državā i pokrajinā: *Arâbijê*, *Dalmâcija*, *Itâlijê*, *Slovêñiji* i dr. To su imena koja su se naglasno potpuno prilagodila hrvatskome jeziku i trebala bi imati štokaviziran naglasak, dakle *Àrābija*, *Dàlmācija*, *Ìtālijê*, *Slòvėñija*, s čime se slažu i NHKJ i VRHJ, koji kao ispravne navode samo potonje oblike. HJS pak i u tom slučaju nudi usustavljena dubletna rješenja: na prvom je mjestu oblik s metatoniranim dugouzlaznim naglaskom na izvornom slogu, a na drugom klasični naglasni lik (pr. *Dalmācija* i *Dàlmācija*).

U drugu skupinu vlastitih imena mogu se izdvojiti domaći toponimi sa silazno naglašenim zadnjim (pr. *Kvarnêr*, *Medveščâk*, *Pantovčâk*, *Rovînj*; *Buzêtu*, *Porêč*) i (rjeđe) središnjim slogom (pr. *Grabêrje*, *Maršćina*). Budući da se radi o vlastitim imenima, dio tih riječi nije uopće naveden u rječničkim dijelovima korištenih priručnika. One zabilježene imaju pomaknut naglasak na prethodni slog prema pravilima klasične akcentuacije. Međutim, dosta je dvostrukosti i razlika među priručnicima, primjerice naglasak je u riječi *Poreč*: *Pòreč/Pòrêč* (HJS), *Pòreč* (NHKJ) i *Pòreč* (VRHJ). Naglasak genitiva (koji se obično navodi uz natuknicu) i ostatka paradigme ovisi o vrsti naglasaka i o tome postoji li u riječi zanaglasna dužina, odnosno je li izvorni naglasak dug ili kratak. Ipak, i u genitivu su moguća različita rješenja (čak i u istom priručniku): *Bùzet* – *Buzèta*, *Ròvînj* – *Rovínja*, *Pòreč* – *Porèča* / *Pòrêč* – *Poréča*, *Mědulîn* – *Mědulīna*. Naglasni oblici uglavnom su u skladu sa standarnom zapadnonovoštokavskom akcentuacijom, jedino je u VRHJ-u uz oblik *Lîžnjan* u zagradi naveden i oblik sa silaznim naglaskom –*Ližnjăñ*.

Osim domaćih, silazno su naglašeni i strani toponimi: *Amëriku*, */Brisëll/*, *Ljubljăne*, */Majămiju/*; */Barselônê/*, *Madrîd* i dr. Priručnici se slažu u tome da u nekima od njih treba provesti samo metatoniju (npr. *Amèrika*, *Barcelóna*), a u nekima metatoniju s metataksom (npr. *Màdrîd*). Glavni grad Slovenije može se naglasiti kao *Ljubljana* (HJS, NHKJ) ili kao *Ljubljàna* (VRHJ). Anić je i u ovom slučaju najmanje strog jer u nekim stranim toponimima dopušta silazni naglasak: *Bruxelles* (izg. *Brisëll/ Brìsel*), *Miami* (izg. *Majămi*).

Vlastita imena i prezimena također se mogu čuti sa silaznim naglaskom na nepočetnim slogovima: *Kus̃n, Lorenc̃n, Pet̃r; Kr̃šnj̃avi, /Puč̃nija/*. U rječničkim dijelovima priručnika uglavnom su opće imenice, dok se od vlastitih imena i prezimena vrlo rijetko navode. Unatoč tomu, u pojedinim poglavljima spominje se naglasna problematika pa se iz toga mogu izvući određeni zaključci. Stajalište je autora HJS-a u vezi s naglašavanjem osobnih imena i prezimena sljedeće: vrijedi pravilo da u standardni jezik može ući svaki individualni naglasni lik koji ne krši naglasnu normu standardnoga jezika, dok pogrešne naglasne likove standard prilagođava svojim ustaljenim uzorcima i naglasnoj tipologiji (Barić i sur. 1999: 115). Vukušić u članku *Naglasne prilagodbe vlastitih imena* tvrdi da se u književnom jeziku i vlastita imena naglasno prilagođuju, pri čemu postoje određena pravila i tendencije. Ipak se kao rubni slučajevi navode i oblici sa silazno naglašenim nepočetnim slogom (Vukušić 1995: 100; Vukušić i sur. 2007: 88). U NHKJ-u se primjerice za ime *Antonio* navode dva naglasna lika (*Ant̃nio* i *Àntōnio*), a u tipologiji stoji napomena da se silazni naglasak u imenima i stranim riječima može naći na nepočetnom slogu (Vukušić i sur. 2007: 58). Anić u *Rječniku* ne bilježi imena, ali u dosta prethodno spomenutih kategorija dopušta silazno naglašavanje nepočetnog sloga i tvrdi da se književni naglasak ne smatra jedinim pravilnim u jeziku (2004: 1877).

Analizirane radijske stanice ponešto se razlikuju s obzirom na broj i vrstu odstupanja u kategoriji vlastitih imena. Najviše je riječi sa silazno naglašenim nepočetnim slogom u Puli, Rijeci i Zagrebu, što je i očekivano jer su na tim područjima domaća imena ljudi i naselja često silazno naglašena. Također, imena ljudi na svim su radiostanicama zabilježena sa silaznim naglaskom. Zanimljivo je da se vlastita imena država i pokrajina koja su se u prošlosti naglasno prilagodila hrvatskome jeziku u Dubrovniku, Osijeku i Kninu ne izgovaraju sa silaznim naglaskom, dok je na ostalim područjima situacija raznolikija. Naposljetku, najmanji broj silazno naglašenih imena zabilježen je u Osijeku (1 – prezime) i Kninu (2 – vlastito ime i prezime).

3.4.1.3. Genitiv množine imenica

U pravilima o raspodjeli naglasaka u hrvatskome standardnom jeziku navodi se da silazni naglasci ne mogu stajati u središnjim slogovima riječi, no genitiv množine imenica jedna je od kategorija riječi koje to pravilo opovrgavaju. Jezični priručnici koji dopuštaju

takvu raspodjelu naglasaka riječi sa silazno naglašenim središnjim slogom obično stavljaju na drugo mjesto dublete (ili zadnje mjesto triplete).

Genitiv množine imenica obično se izdvaja od ostalih padeža zbog zanaglasnih dužina i duljenja pred nastavkom *-ā*. Također, za njega je karakterističan i silazni ton zbog kojega bi se naglasak genitiva množine mogao svrstati među opća, paradigmatiska pravila (Martinović 2011: 115; 2014: 92). Općenito, naglasak je genitiva množine najčešće silazni, a pomiče se ulijevo ili (rjeđe) udesno na predzadnji slog. Martinović (2014: 93) ističe da se uočavaju dvije tendencije u naglašavanju genitiva množine: ujednačavanje paradigme kojim se uzlazni naglasak ravna prema ostalim padežima i čime se dokidaju preinake naglasaka te ujednačavanje oblika kojim se silazni ton učvršćuje kao obilježje toga padeža.

Problematična su kategorija višesložne imenice muškog i srednjeg roda s nepostojanim *a* (u genitivu jednine) koje u kanonskom obliku imaju dugouzlazni naglasak na predzadnjem slogu. Tri su moguća načina naglašavanja genitiva množine takvih imenica: 1. uzlazni se naglasak može zadržati na istome slogu; 2. naglasak može metatonirati u kratkouzlazni i premjestiti se za slog naprijed, 3. može se ostvariti kao silazni naglasak na trećemu slogu od kraja riječi (Škarić 1987: 148). Primjerice, imenica *vatrogásac* u genitivu množine može glasiti *vatrogásācā*, *vatrògāsācā* i *vatrogâsācā*. U višestruko proširenim likovima javljaju se također i imenice ženskoga roda s uzlaznim naglaskom (npr. *ambulānta* – *ambulanātā*, *ambulānātā* i *ambulǎnātā*). Silazno je naglašavanje postalo uobičajeno i u višesložnicama svih rodova s kratkouzlaznim naglaskom na predzadnjem slogu osnove (pr. *gramātika* – *gramǎtikā*, *akadèmik* – *akadǐmikā*, *račūnalo* – *račūnālā*) te u imenica koje se u razgovornom jeziku mogu čuti sa silaznim naglaskom (pr. *brinĕta* – *brinĕtā*) (Martinović 2014: 96).

Klasična naglasna norma priznaje samo oblik s metataksom i metatonijom, a neki se autori zalažu za rješenje s nepromijenjenim uzlaznim naglaskom. U praksi je međutim vrlo čest silazno naglašeni oblik koji je u standardu neprihvatljiv i smatra se razgovorno obilježenim. Istraživanja (Škarić 1987, Martinović 2011) potvrđuju da je u praksi prevagnula tendencija ujednačavanja oblika i da je silazni naglasak prihvatljiv većini govornika, među ostalima i novoštokavcima. Genitiv množine imenica svjedoči da silazni ton na nepočetnom slogu i u domaćih riječi nije nepoznat novoštokavskim govorima pa bi akcentolozi u pokušajima usustavljanja standarda trebali uzeti u obzir tu činjenicu.

Tablica 3. Silazni naglasci na nepočetnim slogovima u genitivu množine imenica

Radijska postaja	Silazni naglasci na nepočetnim slogovima u genitivu množine imenica	Br.
Radio Dubrovnik	poslodāvācā, institūcijā	2
Radio Knin	Britānācā, domaċīnstāvā, kuċānstāvā, ostātākā, producēnātā, srednjoškōlācā	6
Radio Osijek	autocēstā, imigrānātā, komārācā, komāraca, kuċānstāvā, muškārācā, pacijēnātā, podātaka, srednjoškōlācā	9
Radio Pula	autocēstā, izlagācā, kuċānstāvā, metālācā, muškārācā, policājācā, problēmā	7
Radio Rijeka	autocēstā, bjegūnaca, bolesnīka, dodātākā, dragovōljācā, metālācā, meteorolōgā, milijārdā, muškārācā, pacijēnata, policājaca, proizvođačā	12
Radio Sljeme	anesteziolōgā, argumēnata, metālācā, narcīsā, objēkata, pacijēnātā, policājaca, prvēnstāvā, štediōnicā, turīsta	10
Radio Split	kuċānstāvā, metālācā, meteorolōgā, ministārstāvā, pacijēnātā, poduzētnīkā, policājācā, poslodāvācā, specijalizānātā, turīstā	10
Radio Zadar	aktivīstā, alērgījā, desētākā, gospodārstāvā, milijārdā, muškārācā, pacijēnātā, policājācā, producēnātā	9

Tablica 3. prikazuje imenice sa silaznim naglaskom u genitivu množine. Najviše je višesložnih imenica koje u nominativu jednine imaju dugouzlazni naglasak na predzadnjem slogu: muškoga roda (*bjegúnac*, *Británac*, *desétak*, *dodátak*, *dragovóljac*, *komárac*, *metálac*, *muškárac*, *ostátak*, *podátak*, *policájac*, *poslodávac*, *srednjoškólac*) i srednjega roda (*domaċínstvo*, *gospodárstvo*, *kuċánstvo*, *prvēnstvo*). U većini navedenih imenica došlo je samo do promjene tona, tj. imaju dugosilazni naglasak na istome slogu; u nekima od njih naglasak je silazan ali skraćen. Rješenja jezičnih priručnika vezana uz navedenu skupinu imenica ponešto se razlikuju. VRHJ navodi samo oblike s pomaknutim metatoniranim naglaskom (*bjegúnācā*). HJS dopušta dvije mogućnosti: *bjegúnācā* i *bjègūnācā*. Kao i u prethodnih kategorija, na prvom je mjestu dublete uporabni naglasni lik, a tek potom klasični. U NHKJ-u navedeno je da takve imenice imaju trojak naglasak: *bjegúnācā*, *bjègūnācā* i

bjegŭnācā. Kao mjerilo uzima se njihov nepreinačeni uzorak koji je na razvojnem pravcu sustava, a uz njega se donose i oblici koji su normirani te oni koji su uvriježeni u jezičnoj uporabi.

Silazno su naglašene u G mn. i imenice *aktivist, anesteziolog, argument, imigrant, meteorolog, objekt, pacijent, producent, specijalizant, turist*. Sve su to posuđenice koje u nominativu jednine imaju kratkouzlazni naglasak na predzadnjem slogu, odnosno kratkosilazni na zadnjem slogu u razgovornom obliku; taj se silazni naglasak zadržao na istome slogu i u G mn. Priručnici ne donose sve navedene riječi, ali tamo gdje su zabilježene, množinski genitivni oblik ima uzlazni naglasak na istome slogu kao i N jd. U VRHJ-u nekim je riječima zabilježen dubletni nominativni oblik sa silaznim naglaskom na završnom slogu (*producēnt, specijalizānt*), a i Vukušić navodi da se takve imenice često čuju s neprenesenim naglaskom.

U toj je skupini i nekoliko domaćih imenica muškoga roda koje se u razgovornom stilu mogu čuti sa silaznim naglaskom na posljednjem slogu: *bolēsñĭk(bolesnĭk), izlāgāč(izlagāč), prōblēm (problēm), proizvōdāč(izlagāč)*. Priručnici se slažu da je silazni naglasak u G mn. neprihvatljiv i navode da je ispravan dugouzlazni naglasak na mjestu na kojemu u N jd. stoji zanaglasna dužina: *bolesnĭkā, izlagācā, problēma, proizvōdācā*.

Nekoliko imenica ženskoga roda (*alergija, autocesta, institucija, milijarda, štedionica*) izgovoreno je s dugosilaznim naglaskom u G mn, a priručnici kao ispravne oblike navode *alèrgĭjā, autocéstā, institúciĭjā, milijārdī/milijārdi i štediònĭcā/štediònĭcā*.

U preslušanom korpusu uočeno je ukupno 59 imenica koje u genitivu množine imaju silazni naglasak. Broj pogrešaka na radijskim postajama razlikuje se – na Radiju Dubrovnik samo su dvije imenice (jedna složenica i jedna posuđenica) u G mn. izgovorene sa silaznim naglaskom, a najviše ih je na Radiju Rijeka (12). Na temelju zabilježenih pogrešaka može se zaključiti da se na dubrovačkom području silazni naglasci rijetko ostvaruju, što je razumljivo s obzirom na činjenicu da je to područje novoštokavsko. U Puli i Rijeci nisu neuobičajeni silazni naglasci na zadnjem slogu domaćih riječi, što se onda čuva u cijeloj paradigmi, pa tako i u G mn. (pr. *bolesnĭk, izlagāč, proizvōdāč*). S druge strane, nema razlike kada se radi o posuđenim riječima – silazni naglasak u G mn. može se čuti na svim postajama.

3.4.1.4. Složenice

Naglasak se definira kao isticanje jednoga sloga unutar riječi, i u hrvatskome je jeziku najčešće upravo tako – jedna riječ ima jedan naglasak. Međutim, kategorija složenica donekle remeti to pravilo svojom dvonaglasnošću. Budući da složenice nastaju slaganjem dviju riječi u jednu, moguće je da svaka od njih zadrži svoj naglasak. Premda gramatike prema kriteriju naglasaka razlikuju složenice (riječi koje su nastale slaganjem i imaju jedan naglasak, iako su u tvorbenoj vezi s dvjema riječima) i polysloženice (nepotpune složenice koje obavezno imaju dva naglasaka) (Barić i sur. 2005: 297), u praksi se složenice mogu čuti izgovorene s dvama naglascima. Uz to, budući da svaka polazišna riječ zadržava svoj naglasak, na središnjem se slogu složenice može naći silazni naglasak, što se također protivi pravilima standardne akcentuacije.

U prestrojavanju dvonaglasnih jedinica u jednonaglasnu cjelinu u hrvatskom jeziku djeluju dvije podjednako jake sile. Prva je sila novoštokavsko ritmično pravilo prema kojemu na središnjem slogu ne mogu biti silazni naglasci, a na zadnjemu slogu u riječi nema naglasaka. Zbog toga se prvi naglasak složenice gubi, a drugi, ako je silazan, može se pomaknuti za jedan slog naprijed i ostvariti se kao kratkouzlazni, može neoslabljeno prijeći na prvi slog ili pak ostati na istom mjestu i metatonirati u uzlazni. Tako bi složenica *poljoprivreda* mogla glasiti *poljòprivreda*, *pòljoprivreda* i *poljoprìvreda*. Navedene su mogućnosti u skladu s naglasnom normom i standardolozi ih preporučuju, premda se jezični osjećaj govornika hrvatskoga jezika često opire tim rješenjima. U jeziku istovremeno djeluje i druga sila, a to je težnja zadržavanja istoga naglasaka na istome slogu. Pod njezinim bi se djelovanjem trebao ostvariti i svaki silazni naglasak na središnjem slogu (*poljoprîvreda*), ali norma to ne dopušta. Kompromisno bi rješenje bilo ili da se naglasak zadrži na drugom dijelu složenice i metatonira u uzlazni (*poljoprìvreda*) ili da se zadrži samo naglasak prvog člana složenice (*pòljoprivreda*), no takva rješenja jezik ne prihvata lako (Škarić i sur. 1987: 144). Autori zaključuju da je općenito pojava silaznih naglasaka na središnjim slogovima sve uobičajenija, a to vrijedi i za kategoriju složenica.

Govoreći o naglasku pridjevnih složenica, Zoričić (1994: 31) također navodi sve spomenute mogućnosti naglašavanja složenica te spominje nesklad između norme i izgovorne prakse. Naglasna norma prihvata mogućnost dvaju naglasaka u pridjevnih složenica (superlativi od četiriju i više slogova), a izgovorna praksa tu pojavu proširuje na gotovo sve duže složenice, pa čak i na kraće superlative. Također, naglasak složenice uglavnom ovisi o

njezinu drugom dijelu, a ako je silazan, preinačuje se prema pravilima o prelaženju naglaska. I u tom slučaju izgovorna praksa odudara od pravila: u suvremenom se jeziku sve rjeđe čuje kratkouzlazni naglasak na spojniku, a to se onda može izbjeći kratkosilaznim na prvom dijelu složenice. I na kraju, prisutna je i mogućnost koju normativna literatura uglavnom odbacuje – silazni naglasak na srednjem slogu. Koje će se od navedenih rješenja ostvariti, ovisi o više čimbenika: stupnju naglasne povezanosti s ishodišnim riječima, čvrstini slaganja, prozodijskim odnosima među dijelovima govorne riječi u standardnom jeziku te dužini složenice kao cjeline i njezinih dijelova zasebno.

Tablica 4. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima složenica*

Radijska postaja	Silazni naglasci na nepočetnim slogovima složenica	Br.
Radio Dubrovnik	izvanplëmenskih, međuakademske, nerazvrstanim, novoosnovanog, poljoprivredu, poslijepodne, prijevremenih, prijevremenim, prijevremenim, tromjesečnim, vodoopskrbnih	11
Radio Knin	agrobiznis, agroturizma, autocestama, autoceste, makroekonomskē, neprāvomočnā, neprāvomočnē, niskoenergetskim, pirotëhničaru, poliklinike, poljoprivredē, poljoprivredi, poljoprivrednē, prekovrëmeno, primopredaju, samoupravē, štovīše, višestāmbenim	18
Radio Osijek	multifunkcionalnog, petomjesečnog, poliklinike, pumārātōnā, takozvānē, vodoopskrbnī	6
Radio Pula	autocestā, europārlamentarnom, poljoprivrednicima, prekovrëmeno, prijevremenim, videopōrukom, vodoopskrbe	7
Radio Rijeka	autokūce, automōtodrom, ëkostōžer, izvanrāspravno, jugozāpadno, međuvrëmenu, prëdstëčajna, predvëčer, prëkovrëmenom, prīmopredaja, samoupravē, sjeverozāpadnōj, subrëgije	13
Radio Sljeme	istoimenōj, petrokēmija, prekovrëmeno, prerāspodjela, samoupravē, vodoopskrbu	6
Radio Split	agropōduzëtnīštvo, āgropōduzetničkā, autocesta, hodočasnikā, istodōbno, nezāposlenih, poljoprivrede, poljoprivredē, poljoprivredi, poljoprivrednici, poljoprivredom, prëdstëčajnē, prekovrëmeni, prijevremenih, prirodnoslōvnōm, prošlotjēdnōg, samoupravē,	22

	sjeverozâpadnjāk, sùpermjěsec, takozvânī, takozvânōg, takozvânōj	
Radio Zadar	autocěste, međuvrěmenu, najěsēn, nâjstrăšnjem, nažălōst, poljoprìvrednē, prekovrěmenom, prijevrěmenīh, sjeverozâpadnī, sjeverozâpadnjak, ujŭtro	11

U *Tablici 4.* navedena je nekolicina složenica izgovorenih s dvama naglascima, koje ujedno imaju silazni naglasak na središnjem slogu: *ăgropăduzetničkā, ěkostŏžer, řžvan-plěmenskih, multifŭnkcionālnoĝ, nâjstrăšnjem, prĕdstĕčajna, prĕdstĕčajnē, prĕkovrěmenom, prĕmoprĕdaja, prĕrodoslŏvnŏm, sùpermjěsec*. Ostale pak imaju samo jedan naglasak, i to silazni na nepočetnom slogu. Najviše je zabilježenih složenica nastalo složenosufiksalsnom (pr. *poljoprŭreda*) i složeno-sufiksalsnom tvorbom (pr. *sjeverozâpadnjāk*), dosta ih je tvoreno vezanim leksičkim morfemima (pr. *subrĕĝije*), a najmanje srastanjem (pr. *ujŭtro*).

Priručnici za različite riječi predlažu različita rješenja: izvorni naglasak na prvom članu složenice, kratkouzlazni na spojniku ili uzlazni na drugom članu složenice. HJS ni u kojem slučaju ne dopušta silazni naglasak na nepočetnom slogu, kao ni dva naglaska u jednoj riječi, bez obzira na njezinu duljinu. Slično je i u VRHJ-u, jedino se u riječi *poljoprivreda* dopuštaju dva različita naglaska: *poljoprìvreda (poljoprŭreda)*. U NHKJ-u za neke su riječi navedeni dubletni oblici. Autori napominju da je silazni ton u nepočetnom slogu rubna pojava u cjelini naglasnog sustava i da se najčešće javlja u složenicama. Rjeđa je pak pojava da se u jednoj riječi, također većinom u složenicama, nađu dva naglaska (Vukušić i sur. 2007: 88).

U kategoriji složenica zabilježene su ukupno 94 različnice izgovorene sa silaznim naglaskom na nepočetnom slogu. Na različitim radiostanicama nema velikih razlika s obzirom na vrtu složenica. Razlike postoje samo u broju silazno naglašenih riječi: najmanje ih je u Osijeku (6) i Zagrebu (6), a najviše u Splitu (22).

3.4.1.5. Pokrate

U složenice se ubrajaju i složene skraćenice, koje se u recentnoj literaturi nazivaju pokratama (Jozić i sur. 2013: 78; Frančić – Petrović 2013: 170)¹³. Pokrate nastaju kraćenjem jedne ili više riječi na početna slova ili slogove svake sastavnice (osim prijedloga i veznika), pišu se velikim slovima i uglavnom bez točke te se sklanjaju i u pismu i u izgovoru. Čitaju se i izgovaraju ili prema nazivima slova od kojih se sastoje ili, ako imaju barem jedan otvornik, kao samostalne riječi.

U *Hrvatskoj gramatici* (Barić i sur. 2005: 300) navedeno je da se slovno složene pokrate čitaju po imenima slova od kojih se sastoje, primjerice [hadeze], [erha]. Izgovor slova ne predstavlja problem, ali zato naglasak takvih pokrata može biti upitan. U istoj gramatici stoji da se kratica *HDZ* (*Hrvatski dijalektološki zbornik*) izgovara kao [hadèzē], ali gotovo uvijek [hadezê]. Naime, prvi je naglasak u skladu s novoštokavskom akcentuacijom i zbog toga ima prednost pred drugim, no u praksi se gotovo uvijek čuje oblik sa silaznim naglaskom na posljednjem slogu. Stoga se silazni naglasak pokrata navodi kao jedna od iznimaka u kojima se dopušta silazni naglasak.

Pitanjem naglasaka pokrata naši se akcentolozi nisu detaljnije bavili, ali može se utvrditi da se velik broj pokrata izgovara sa silaznim naglaskom na posljednjem slogu, a za pretpostaviti je da bi i moguće tvorenice od takvih složenica također imale silazne naglaske na nepočetnom slogu, primjerice [esadê], [esadëov] (Škarić i sur. 1987: 146).

Tablica 5. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima pokrata*

Radijska postaja	Silazni naglasci na nepočetnim slogovima pokrata	Br.
Radio Dubrovnik	bedepëa, hadezê, hadezëov, haenësu, haesës, haespê	6
Radio Knin	hadezê, haenkâ, haesësa	3
Radio Osijek	hadezëa, haenkâu, hažëa, kabecëu, uëfë	5
Radio Pula	ezdepëovōj, haeselësa, haenbê	3
Radio Rijeka	cetê, džiesëm, elendži, erbeâ, haenës, haenkâ, ideës	7
Radio Sljeme	ezdepê, hadezê, hadezëa, haenës, haesës, haespê, hazezeđa, hažê,	10

¹³ Kraćenje je riječi dvovrsno, a ovisno o načinu kraćenja nastaju različite vrste kratice/pokraćenica: jednostavne kratice/kratice te složene kratice/pokrate. Normativni priručnici i jezikoslovna literatura donose različite termine za takve oblike; u novijoj literaturi prednost se daje jednorječnim nazivima.

	kabecěu, haemběa	
Radio Split	ememěfa, ezdepě, ezdepěov, ezdepěovac, hadezě, hadezěa, hadezěov, haenkā, haenkāu, haertěa, haesěsa, hatevěa, hažěa, kabecě	14
Radio Zadar	ezdepě, hadezě, hadezěa, hadezěovācā, haemběa, haesěsu, hageesěsu, hazezeō	8

Kategorija pokrata najčešće se smatra pravopisnim problemom zbog njihove sklonidbe. Tome u prilog ide činjenica da priručnici korišteni u analizi naglasnih odstupanja ne obrađuju posebno pokrate. U Anićeu *Rječniku* nema primjera za riječi iz *Tablice 5.*, kao ni u rječničkom dijelu NHKJ-a. Jedino je u rječničkom dijelu *Savjetnika* navedeno nekoliko primjera tvorenica (npr. *hadezěovac*, *haeselěsov*, *haesěsōvka*), uvijek s uzlaznim naglaskom.

Istraživanje potvrđuje da se u govoru pokrate ostvaruju sa silaznim naglascima na nepočetnom slogu, i to na svim radijskim postajama. U nominativu niti jednom nije uočen klasični naglasak, već je uvijek silazni na zadnjem slogu pokrate. U ostalim pak padežima i u izvedenicama od osnovnih oblika ostvaruju se ili kratkouzlazni ili kratkosilazni naglasak. Premda se u priručnicima naglasak pokrata ne obrađuje kao poseban naglasni problem, istraživanje pokazuje da se u njima redovito ostvaruju silazni naglasci.

3.4.1.6. Glagolski oblici

Silazni naglasci na nepočetnim slogovima javljaju se i u određenim glagolskim oblicima. Norma takve oblike ne dozvoljava, ali oni se mogu čuti u razgovornom jeziku. Javljaju se u različitim glagolskim oblicima – infinitivu, prezentu, glagolskim pridjevima i glagolskim priložima.

Škarić i suradnice (1987: 150) navode prezent kao jednu od kategorija sa silaznim naglaskom na nepočetnom slogu. Naime, neki glagoli infinitivni uzlazni naglasak u prezentu mijenjaju u silazni (npr. *písati* – *pšēm*, *vòljeti* – *vōlīm*), a ako ispred uzlaznog naglaska u infinitivu postoji još koji slog, u prezentu se može ostvariti silazni naglasak u središnjem slogu (npr. *napísati* – *napšēm*, *svjedòčiti* – *svjedōčīm*). Autori na primjeru glagola *kokodákati* ispituju naglasak prezenta te zaključuju da veći dio ispitanika govori kao što predviđa norma,

ali je samo polovica njih uvjerena da je tako i ispravno. Smatraju da su potrebna temeljitija sociofonetska ispitivanja kojima bi se utvrdilo što prevladava u govoru i je li potrebno normirati silazne naglaske na nepočetnim slogovima u prezentu.

Delaš (2003: 26) u članku o prenošenju naglasaka na proklitiku navodi da složeni glagoli redovno imaju naglasak koji je u skladu s pravilima o pomicanju naglasaka (npr. *glēdati* – *pògledati*). Nesloženi glagoli uglavnom mijenjaju infinitivni uzlazni naglasak u silazni u prezentu, a ako ispred uzlaznoga u infinitivu postoji još koji slog, onda se u prezentu metatonijski naglasak infinitiva prenosi na prethodni slog kao kratkouzlazni (npr. *zaráditi* – *zarâdim* < *zârādīm*). Silazni naglasci na nepočetnom slogu nerijetko se ostvaruju u nenovoštokavskim govorima, no takvo se naglašavanje zasada ne percipira kao uzor standardnomu neutralnom naglašavanju.

Tablica 6. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima glagolskih oblika*

	Silazni naglasci u glagolskim oblicima	
Radio Dubrovnik	-	0
Radio Knin	završāvaju	1
Radio Osijek	zaustāvite	1
Radio Pula	isključenim, ispūnila, napūstio, nastāvili, obāvljajući, odlūčeno, ogōrčeni, okorīstile, olākšan, osūdila, osumnjīčenīh, oštētili, ponūdila, ponūdilo, ponūdio, posjētiti, potvrđeno, prerāstao, prevrñuta, pričēkāvši, prodūljen, rasprāvljao, ukīda, ukīnuti, ulōženo, upozōreno, zakīnuti	27
Radio Rijeka	oprēmīti, provōditi, razgovārati, temēljī	4
Radio Sljeme	odazōvē, odūstala, okūpilo, onemogūćeno, podržava, poništīla, ponūditi	7
Radio Split	izjednāćeni, održāvā, pojednostāvljeno, završena	4
Radio Zadar	neočekīvānōg	1

U *Tablici 6.* prikazani su različiti glagolski oblici izgovoreni sa silazno naglašenim središnjim slogom. Takve oblike jezični priručnici ne dopuštaju. U HJS-u navedeno je

nekoliko primjera silazno naglašenih glagolskih oblika (*čestīamo, organizīran, potēći* i dr.), ali stav je autorā da silazni naglasci ne mogu stajati na nepočetnom slogu u hrvatskom standardnom jeziku ni u kojem slučaju, pa tako ni u glagolskim oblicima. VHRJ također navodi samo oblike koji imaju pomaknut naglasak prema pravilima novoštokavske akcentuacije (npr. *neočēkīvān, òbavljaĵūći, pònuditi, ùkīdām*). Isto tako, u NHKJ-u navedeni su ti oblici, ali uz jedan tip glagolskoga pridjeva radnog stoji napomena da se takve riječi mogu čuti s neprenesenim naglaskom.

U korpusu je zabilježeno 45 glagolskih oblika sa silaznim naglaskom u središnjem slogu¹⁴. Rezultati su očekivani s obzirom na regije: najviše je odstupanja na Radiju Pula (27), čak dvostruko više nego ukupno na svim ostalim radiostanicama, niti jednom glagolski oblici nisu silazno naglašeni u Dubrovniku, a po jednu grešku ostvarili su voditelji u Kninu, Osijeku i Zadru. Rezultati se djelomično podudaraju s brojem pogrešaka u glagolskim oblicima na *-irati* – u toj kategoriji Dubrovnik i Osijek također nemaju silaznih naglasaka (v. *Tablicu 1.*).

3.4.2. (Ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu

Zabrana silaznih slogova na nepočetnim slogovima ne obuhvaća samo leksičke riječi, već i naglasne (izgovorne) cjeline sastavljene od prednaglasnice (proklitike) i naglasnice. Naime, u slučaju kada se ispred silazno naglašene riječi nađe prednaglasnica, izgovorna je cjelina silazno naglašena te tako odstupa od utvrđenih naglasnih pravila. Kako bi se izbjegao silazni naglasak u središnjem slogu, nužno je pomaknuti ga za slog naprijed. To obuhvaćanje prednaglasnice naglaskom naziva se pomicanjem naglasaka (Barić i sur. 2005: 91).

Na prednaglasnicu se prenosi naglasak silazne intonacije (kratkosilazni ili dugosilazni), a na njoj se ostvaruje samo kao kratki naglasak. Ovisno o tome je li na prednaglasnici ostvaren kratkouzlazni ili kratkosilazni naglasak, razlikuju se dva tipa prenošenja naglasaka: oslabljeno i neoslabljeno. Kada pri pomicanju naglasaka prednaglasnica umjesto kratkog ili dugog silaznog ima kratkouzlazni naglasak (npr. *kŭća – kòd kućē, škola– ù škōlu*), takvo se prenošenje naziva oslabljenim jer kratkouzlazni naglasak dio svoje siline predaje idućem slogu. Neoslabljenim se pak prenošenjem naziva ono u kojem se na prednaglasnici ostvaruje

¹⁴ U *Tablici 1.* navedeno je još silazno naglašenih glagolskih oblika, no budući da su to glagoli sa sufiksom *-irati* i njihove izvedenice, svrstani su u skupinu posuđenica.

kratkosilazni naglasak (npr. *pāmēt* - *nā pamēt*, *vlāst* - *běz vlāsti*)¹⁵ zbog toga što se sva silina ostvaruje na prednaglasnici. Razlog oslabljenom i neoslabljenom pomicanju naglasaka povijesne je naravi: pomiče se neoslabljeno kada se novoštokavski naglasci nalaze na mjestu praslavenskih silaznih naglasaka, tj. kada se radi o kratkosilaznom naglasku koji je nastao od kratkog cirkumfleksa; u svim ostalim slučajevima naglasak se prenosi neoslabljeno (Barić i sur. 2005: 92; Kapović 2008: 12). Uz navedeno, naglasak se na prednaglasnici može ostvariti i kao dugi (*ā* i *ī*) kada se pomiče s nenaglašenog oblika zamjenice na prijedlog koji završava samoglasnikom (npr. *zá me*, *zā nj*). Važno je napomenuti da slog s kojeg se naglasak prenosi ne mijenja kvantitetu nakon prebacivanja naglasaka (bez obzira na tip prenošenja) – kratki slog ostaje kratak, a na dugom se bilježi zanaglasna dužina.

Prenošenje naglasaka ostvaruje se u okviru naglasne cjeline koju čine prednaglasnica (prijedlog, veznik, negacija *ne*) i naglašena riječ (imenica, pridjev, zamjenica, redni broj ili glagol). Iako pravila klasičnog naglašavanja nalažu da silazni naglasak mora prijeći na prednaglasnicu, u praksi to često nije slučaj. U *Hrvatskoj gramatici* navedeno je da pomicanje naglasaka može i izostati te da je to čak i češće, a u standardnom jeziku naglasak je obvezno na prednaglasnici u izgovornoj cjelini koju čini: 1. prijedlog i enklitički dio zamjenice (npr. *ná me*, *pó te*, *zā nj*), 2. niječna čestica *ne* i glagol (npr. *nè vidīm*), 3. prijedlog i I jd. *mnōm* (npr. *sā mnom*) (Barić i sur. 2005: 92).

Pitanje prenošenja naglasaka na prednaglasnicu postaje problem prakse uslijed snažnog razvoja radiofonije sredinom 20. stoljeća. Potaknuta neskladom između teorije i govorne prakse, hrvatsko-srpska Pravopisna komisija 1955. g. donosi zaključak prema kojemu se naglasak obvezno treba prenositi na prednaglasnicu s jednosložnih i dvosložnih toničkih riječi, dok je s trosložnih i višesložnih dopušteno neprenošenje, ali se izričito ne zabranjuje. Međutim, određivanje obveznosti prenošenja naglasaka s obzirom na broj slogova naglašene riječi u praksi uzrokuje probleme zbog promjene broja slogova u deklinaciji (npr. *nā vlāk*, ali *u vlākovima*) (Delaš 2003: 22). I u suvremenom je naglašavanju također prisutna tendencija rjeđeg prenošenja naglasaka na prednaglasnicu, a ona je jača što je riječ duža. To se može objasniti tendencijom napuštanja neistoslogovnih preinaka (Vukušić i sur. 2007: 29). Istraživanje Varošanec-Škarić (2003) potvrđuje da u suvremenom prihvaćenom izgovoru prenošenje naglasaka s jednosložnih i dvosložnih, kao ni s višesložnih riječi, nije poželjno. To se posebno odnosi na oblike s neoslabljenim preskakanjem na prijedlog (npr. *zā djecu*),

¹⁵ Popis morfoloških kategorija u kojima se naglasak prenosi oslabljeno i neoslabljeno: Barić i sur. 2005: 92–93.

oslabljeno prelaženje poput primjera *bèz mājke* te hiperkorektna neoslabljena preskakanja uzlaznih naglasaka (npr. *nǎ vrijeme*). Delaš (2003: 30) zaključuje da bi neobvezna prenošenja naglasaka trebalo usmjeriti prema izričajima psihološkoga karaktera, vezanim sintagmama i stalnim frazama te ih rezervirati za pjesničke, glumačke i prevodilačke ritmičke i stilističke potrebe.

Tablica 7. *Neprenošenje naglasaka na proklitiku*

	Neprenošenje naglasaka na proklitiku	
Radio Dubrovnik	i prije, kroz rēdovān, na dnēvnōm, na nǐma, na prēgovore, o kōjīm, o tōme, u Bōrōvcima, u kōrist, u nōvōm, u tō, uz nōvī, za dnēvnīk, za grād, za mlādē, za sūtra, za svē, za vōdu	18
Radio Knin	do pēt, i dālǐ, i Knīn, i mlādī, i ōpcina, i sūtra, iz nǎšēg, na būrzu, na čekānje, na hūmanitārnoj, na nǎtječaj, na plācenē, na pōtrebe, na sēbe, na šibenskōm, na tū, niz plōču, o svōm, o tōme, od ĭzdanīh, od sijēcnja, po nōvīm, u dēset, u knīnskōj, u lǎkšem, u nǎcionālno, u nǎšem, u nǎšōj, u Pādenama, u prēgovōrima, u prōizvodnim, u stārōj, u Šibeniku, u vēcēm, u zgrādu, za krāj, za mīrovīnskī, za rād, za tēškō	39
Radio Osijek	do dvā, i dālǐ, i drūgī, i kćī, i pōl, i sēbi, i trī, iz vīšē, na vǎšem, ni pēt, o željī, od pēt, u drūgom, u mjēstima, u mrēži, u nōvī, u Nōvōj G., u Pōžegi, u Vūkovāru, u Zādru, u žīzi, uz pōmōc, za drūgē, za gōdinu, za rēdom, za stōl, za svē, zbog būke, zbōg znāčājnōg	29
Radio Pula	i dālǐ, i drūgī, i nǐh, i sīnoć, i tāj, iza nǐh, na mjēstu, na stāž, na jūžnoj, na trājno, na zādnjōj, ne vǐruje, od jūtros, o stānovima, o tīm, o tōme, od grāda, od nās, od njēga, od pōlja, oko grāda, po tōm, u ĭstri, u tō, u ūžēm, u zāborāv, uz nǐh, za nǎš, za mnōgē, zbog tōgā	30
Radio Rijeka	do jēsni, i dālǐ, i pōl, i sēbi, i tō, i tōm, i trī, i vī, kod kūće, među nǐma, na jūžnoj, na nǎtječaj, na nǐh, na plīn, na tǎ, na tō, na ūlicu, na zdrāvlje, o tōme, od jūtrōs, od pēt, od sūtra, od tīh, pred stān, u glāvu, u nǎšemu, u njēmu, u štrāj, u tōm, za ĭstru, za klōr, za krāj, za mǎnje, za rād, za rēdom, za sūtra, za trī, zbog tōga	38

Radio Sljeme	do kràja, do sìnōć, i brōj, i dālĵē, i dĕvet, i pōl, iz gràda, kod kùće, kod kùćnōg, među njĭma, na tō, na tū, o tīm, o tōme, od jūtros, od pĕt, po nōvōm, po trĭ, pod sâtom, pred kùćom, u tōme, za stōl, zbog tōga, zbog tōgā	24
Radio Split	do lĵĕta, do sĕdmōg, do šĕst, i dālĵē, i pĕt, i pōl, iz splĭtskōg, na drūgō, na jâvnōme, na kràju, na năma, na nĕbu, na sât, na splĭtskōm, na zgrădi, ne štĭmajū, ni jĕdan, o knĵĭzi, o svōm, od ôsmōg, od pĕtōg, od sūtra, po mjĕri, u drūgū, u grâd, u kōjĕm, u lĵĕtu, u pĕt, u Splĭtu, u Trĭlju, u zrâk, uz mōre, uz pòmōć, za djĕcu, za drūgū, za năšu, za nōvĕ, za râd, za tō, za trĭ	40
Radio Zadar	do dĕset, do lĵĕta, do sĕdam, do tōga, i drūgĕ, i pōl, i sūtra, ispod tōgā, iz kùćĕ, iza njĭh, na krâj, na năšĕm, na Pâg, na stâž, na tōm, na văšĕm, od pōla, od tōga, pod pâškĭ, pred stân, pred zgrădu, sa sōbōm, u drūgōm, u gōdini, u kōjōj, u kùću, u ljûde, u mrĕži, u nĕkĭh, u nōvĕ, u pĕt, u prōšlōj, u râd, u tōm, u Zădru, u zrâk, uz tō, za nōvōg, za sūtra, za tō, zbog tōgā	41

Tablica 8. *Prenošenje naglaska na proklitiku*

	Prenošenje naglaska na proklitiku	
Radio Dubrovnik	dò kraja, ĭ pō', nà Grudi, nà tū, ò tome, ză grâd, zà sutra	7
Radio Knin	nă nōž, zà njū	2
Radio Osijek	dó kraja, dò kraja, ĭ dalĵē, kòd kućĕ, ò tīm, ŭz pomoć, zbòg toga	7
Radio Pula	dò kraja, ĭ pōl, nà njega, nà tāj, nà tō, òd njĭh, ù njōj, ù tōm, ù tome, zà to	10
Radio Rijeka	dò kraja, ĭ dalĵē, ĭ pōl, ò tome, òd toga, ù znak, zà sutra	7
Radio Sljeme	ò njōj, pò njima, zbòg togā	3
Radio Split	dò kraja, ĭ dalĵē, ĭ dvā, ì naši, ĭ pōl, nà grōb, nĭ pōl, ò tomĕ, ŭ čemu, ù nās, ù njĭh, ù splitskōm, ù tĕ, ù tome, ŭ Trĭlju, ù tu, zbòg toga, zbòg togā	18
Radio Zadar	dò kraja, ĭ dalĵē, ĭ pōl, nà tō, òd njĭh, ù Zadru	6

U prethodnim dvjema tablicama navedene su naglasne cjeline u kojima naglasak jest odnosno nije prenesen na prednaglasnicu. Različita su stajališta autora jezičnih priručnika o prenošenju naglasaka na prednaglasnicu. Autori HJS-a kažu: „nismo mogli prihvatiti protuslovna rješenja hrvatskih jezikoslovaca o legitimnosti kodifikacije silaznih naglasaka na nepočetnom slogu.“ (Barić i sur. 1999: 72) Uvođenje silaznih naglasaka u nepočetne slogove ugrozilo bi naglasni sustav u cjelini, a to pravilo onda vrijedi i za naglasne jedinice veće od riječi. U gramatici Vukušića i suradnika (2007: 29) cijelo jedno poglavlje posvećeno je prenošenju naglasaka na prednaglasnicu, a detaljnije o određenom tipu prenošenja piše u opisu pojedinih naglasnih jedinica. Autori ističu da se u suvremenom naglašavanju očituje tendencija rjeđeg prenošenja naglasaka na prednaglasnicu, i ta je tendencija jača što je riječ duža. Ipak, i dalje je dosta stabilno prenošenje naglasaka s glagolskih oblika na prednaglasnicu. U Anićevu *Rječniku* naglasak je označen na natuknici, a u zagradi se, kad je to potrebno, navode dubletni naglasni oblici ili promjena u naglasku do koje dolazi u fleksiji. Budući da se radi o rječniku, nije navedeno kako se naglašavaju naglasne cjeline veće od leksičke riječi.

Tablice prikazuju naglasne cjeline u kojima naglasak nije (*Tablica 7.*) odnosno jest (*Tablica 8.*) ostvaren na prednaglasnici. U *Tablici 8.* nisu bilježene cjeline u kojima je prenošenje obvezno jer se to ne smatra greškom, kao ni svi ostvareni primjeri neprenošenja naglasaka¹⁶. S druge strane, zabilježene su sve cjeline u kojima je došlo do prenošenja naglasaka a u kojih se neprenošenje također ne smatra pogreškom.

Neprenošenje naglasaka na proklitiku češće je od prenošenja na svim radijskim postajama. Naglasak se na prednaglasnicu ne prenosi s imenica, pridjeva, zamjenica, priloga i brojeva. Zabilježena su i dva primjera u kojima nije pomaknut s glagola (Radio Pula: *ne vjēruje*; Radio Split: *ne štīmajū*), što se smatra odstupanjem u odnosu na normu. Naglasak se na prednaglasnicu najčešće prebacuje sa zamjenica (30), zatim imenica (16) i priloga (11) te vrlo rijetko s pridjeva (1 – pr. *ū splitskōm*). To je i razumljivo jer pridjevi obično dolaze u sintagmi uz imenicu, dok prethodne vrste riječi tvore naglasnu cjelinu samo s prednaglasnicom. Zanimljivo je da se s prilogom naglasak prenosi samo u slučaju triju naglasnih cjelina, i to na različitim postajama: *ī dalje*, *ī pol* i *zà sutra*. Također, s brojeva naglasak niti jednom nije prebačen na proklitiku. Ukupno je u različitim naglasnim cjelinama najviše prenošenja naglasaka u Splitu (18), a najmanje u Kninu (2) i Zagrebu (3). Na drugom su mjestu po broju prenošenja naglasaka (nakon Splita) voditelji s Radija Pula s ukupno 10

¹⁶Velik je broj primjera neprenošenja naglasaka na proklitiku u analiziranim dnevnicima; radi preglednosti zabilježeni su samo najčešći.

različitih naglasnih cjelina u kojima je ostvarena prokliza. Neobično je što takvih primjera ima više u Puli nego u štokavskim područjima, no to bi se možda moglo protumačiti svjesnim nastojanjem voditelja da govore u skladu sa standardom.

3.4.3. Kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina

U suvremenom jeziku postoji tendencija skraćivanja dugih naglasaka i kraćenja ili gubljenja zanaglasnih dužina. Ta se tendencija posebno očituje u vezanom govoru, u kojemu govornici više pozornosti obraćaju na sadržaj nego na izraz. Trajanje naglasaka i zanaglasne dužine ima funkciju razlikovanja riječi, no riječi se bez obzira na to mogu dobro razumjeti zahvaljujući kontekstu.

3.4.3.1. Kraćenje dugih naglasaka

Akustičko obilježje trajanja stvara opreku između dugih i kratkih samoglasnika u slogu, odnosno dugih i kratkih naglasaka. Jedinica za mjerenje dužine izgovora samoglasnika naziva se mora. Izgovor kratkog samoglasnika predočuje se jednom morom, a izgovor dugog dvjema. Prema tome, može se reći da jedan dugi samoglasnik traje kao dva kratka ($\bar{a} = \check{a}\check{a}$). Međutim, brojčana vrijednost trajanja svakog samoglasnika ovisi o individualnim osobinama govornika i priopćajnim okolnostima. Brojčana je vrijednost relativna, a važno je da se zadrži podjednak odnos između dugih i kratkih slogova (Barić i sur. 2005: 68).

Novija istraživanja o trajanju naglasaka donose drugačije rezultate. Naime, dugi naglasci ne traju dvostruko duže od kratkoga (kao što navodi gramatika). Bakran (1986: 144) iznosi sljedeće rezultate: najduže traje dugosilazni naglasak (99 milisekundi), nešto je kraći dugouzlazni (96 ms); kratki pak samoglasnici nisu dvostruko kraći, već traju tek nešto manje – kratkouzlazni 78 ms i kratkosilazni 77 ms. Pletikos (2008: 123) analizira trajanje pojedinoga naglasaka s obzirom na različite naglasne sustave (tonski, dinamički i prijelazni dinamički ili tonski). Rezultati za tonski naglasni sustav, a takav je u hrvatskome standardu, također

pokazuju da je vokal najduži u dugosilaznom naglasku (161 ms), zatim u dugouzlaznom (150 ms) pa u kratkosilaznom (111 ms) i najkraći u kratkouzlaznom (109 ms).

U govoru je sve prisutnija tendencija kraćenja dugih naglasaka. Prevelika razlika između trajanja dugih i kratkih samoglasnika smatra se neprirodnom, izvještačenom (Bakran 1986: 146). Najzastupljenije je kraćenje dugosilaznog naglasaka, koji se pritom ostvaruje kao kratkosilazni, a u manjoj mjeri krati se i dugouzlazni, koji se ostvaruje uglavnom kao kratkouzlazni, rjeđe kao kratkosilazni (Runjić-Stoilova – Bartulović 2010: 165).

Tablica 9. *Kraćenje dugosilaznoga naglasaka*

Radijska postaja	Kraćenje dugosilaznoga naglasaka	Br.
Radio Dubrovnik	čiljanīh, dōbi, nāvike, poslodāvācā, škōla, škōlā, škōlama, škōlama, škōle, ùnije, ũnije, ùniji, zāmjenīk	13
Radio Knin	alumīnījskē, bijēga, ciljāno, dāljinjē, dnēvnī, dōbnōj, dōdū, grāda, grādi, jāvnōg, jāvnōm, knjīgā, kritèrijima, krivīm, mīna, mlādē, muškārācā, nāknādā, nāknade, nēmā, organizātor, poslodāvācā, rādlike, rādom, rāda, rāsprava, rāspravi, rāzna, smijēnjen, sřpnja, stālnoḡ, strānkom, sufinancīrā, sūmnjā, škōla, škōla, škōlē, škōli, škōlōm, tājnīka, tēškō, Tīsnō, trāvnja, trāvnja, trāvnju, trāžē, Trīlj, tvrdī, ùnije, zādruge, zāmjenīka, zgrādā, zrāka, žūpnī	55
Radio Osijek	Bēlōg M., Bēlōm M., mlādīh, muškārācā, organizātor, poslodāvaca, prāvom, sūmnjā, škōlama, škōlē	10
Radio Pula	aktivīsta (G mn.), grāda, jāvnī, kontinuiranōg, mjēra, mjēsta, nāknade, nāplatē, nōc, pēte, plācā, rāda, srednjoškōlaca, stāri, ùnijē, vlāsti, zdrāvlja	17
Radio Rijeka	Albānaca, anketīraniīh, delīcijama, fārma, fārma, grāda, jāko, konzultīrani, krīznī, laboratōrija, metālaca, mřtvōm, policājaca, srednjoškōlaca, stratēgijama, ùniji	16
Radio Sljeme	Bāndića, Bāndićeva, bōrācā, grāda, klūb, plācā, stratēgija, stratēgijē, ùnijē, ũnijē, ùnijom, zābranē, zīda	13
Radio Split	akvatōrij, akvatōriju, mōru, nāgrada, nāgrādā, nāstavu, rāsprave,	19

	rāspravē, rāspravi, rāsvjetu, rējija, sǎbor, skřb, skřbi, stratēgijē, škòlama, trǎvnja, zǎdružnòg, zàmjjenīk	
Radio Zadar	dněvně, kolègiju, milijǎrdī, mjěsta, pǎda, plǎnom, plīna, Prěko, rāsprava, rāspravē, realizàtor, stratēgija, trǎži, zǎštitu	14

Tablica 10. *Kraćenje dugouzlaznoga naglaska*

Radijska postaja	Kraćenje dugouzlaznoga naglaska	Br.
Radio Dubrovnik	četrvtak, financìrǎnje, fòrum, fòrum, inicijatìvu, jedinstvo, kìnu, koalìcije, kultùrē, Lùke, lùke, magistràlē, modèla, nerètvenskā, nerètvenskī, pojedinòsti, pozòrnòst, predǎvǎnje, priznǎnje, rǎzvoj, sǎjam, sǎjam, sǎjamskā, srednjoškòlcima, Zǎgreba, zanìmanje, zǎvoda, zòne	28
Radio Knin	bòdova, bólnici, brigǎde, dàna, dànā, dǎnā, dàvno, dogǎdǎnja, dogǎdati, dòkazi, donàcija, dròga, drògama, društva, dvànaēst, fasàda, fǎzǎ, financìrǎnju, Frànje, Gòspinòj, gospodǎrēnju, gospodǎrstva, gradonàčelnica, gradonàčelnīka, hektopaskàla, infrastrùkturi, invalidnīna (G mn.), investìcije, iznǎjmiti, jǎvnošću, kapacitètā, kapacitèta, katedrǎlu, kǎzao, Knīna, Knīnu, kompostìrǎnje, koordinàcijē, krǎlja, kùna, kùnā, kùnā, lìgē, ljùdī, Milànoviću, najǎvio, Nǎpredak, njèzino, obečǎnjima, obìtelji, očekìvala, oprēmǎnje, osposobljǎvanje, oštečēnja, plǎće, plakàta, poboljšǎnje, pokazala, pokrìvajū, pǒstrojbe, potvrđiti, prèdsjednīka, prèdstavnīcima, prìstupnīh, problēma, pròmetnicama, pròstoru, rǎshode, razgovǎralo, rǎzloga, rǎzvoj, rǎzvoja, regeneràcije, Rijèke, sǎjam, samozapošljǎvǎnje, sàti, sezòne, sezòne, sezònu, spǎjanjem, sredstǎvā, stàblā, stǎnju, struktùri, stùpǎnja, sudjelovǎnje, sùdu, sùdēnju, svǒjstǎvā, udružēnja, usavršǎvǎnje, uvrštǎvǎnje, vatrogàsci, veterànimā, vijèca, vještīnā, vlàda, vlàdē, vòjske, Zǎgrebu, zahvǎlnosti, zǎjmōvā, zàkona, zǎleđu, zapošljǎvǎnje, zàtvora, zàvoda, zažìvjelo, zbrinjǎvǎnje, zemǎljā, zemǎlja, žènā	113
Radio Osijek	Antùnovac, bazènu, brigǎdē, dijèlovā, dijèlovima, dobìvǎnje,	53

	fakultètu, financìrānju, gradonàčelnīk, hektopaskàla, hektopaskàlā, infrastruktùri, inicijatīvu, investīcije, Kitàrović, Kràljevku, krīža, kultūrē, kùnā, lìgē, mališāni, međunàrodnū, načèlā, nòvca, očekìvanja, organizìrati, otvàraju, pokušàvao, pozòrnòst, prìlikama, problēmima, prognòza, radiònice, raspisao, samoubòjstvo, sàveza, sezònu, sigùrnosti, sindikàta, sindikàtā, srijèdu, stànje, sùmnjama, štediònīcā, tèma, temperatūra, tužiteljstva, urèditi, vlàda, vlādē, volontìranje, zàgrebačkīm, zàgrebačkōm	
Radio Pula	aviòna, Berlīnu, blokàdom, dānā, demokracija, dūžnosti, eurozàstupniku, financìrānju, gospodàrstva, informàcije, infrastruktùre, institùta, izlāganja, jāvili, jàvnòsti, kandidàta, kandidàti, kapitāla, Kitàrović, kolègama, komentàra, krīze, krīžē, kùna, kùna, ljùdi, mīta, mōrali, muslimānā, najàvio, nekretnīna, nepravīlnosti, obrazložènju, odgovàrati, odrèdila, osùdila, Pàgu, pòdmorju, poduzècem, pōgona, poslovānju, potvrditi, pōziv, pràvo, pràvo, prèdsjednica, prežìvjelīh, prijèvoza, Pùle, Pùljane, razgovàrati, rāzlikama, rāzvojne, rāzvōjnē, realizìrao, rīznici, rješènja, rješènje, sǎboru, sājma, Sanàdera, sezòna, sezònē, sezònu, spàjanjem, stràdalīh, sūci, sùmnjama, suràdnje, sùsjedna, tēma, ublažàvānje, ukljùčiti, vlādē, vlàsništvo, Zǎgreb, zàgrebačke, zǎgrebačkī, zǎjmovna, zàljev, zàljeva, zàstupničkīm, zàstupnīk, zbrinjàvānje	84
Radio Rijeka	aktivnosti, albūma, audīcijama, bànkē, Berlīnu, bòdovima, bòrbā, dāna, dijèlovima, djelàtnosti, dogàdanja, dùga, dūžnosnika, gospodàrstvo, infrastruktùri, izmijènilo, izvješće, izvršènju, Kitàrović, kolègama, kolègija, komentìrao, krētati, kultùre, kùnā, lèta, lètovi, Milànoviće, Milànovića, Milǎnovića, modèla, nàcrtu, nagàdanja, najavljìvali, nastùpila, objàvila, obrazovānja, održàvati, organizàcija, osigurānja, osigurānje, pakèta, petrokēmija, petrokēmije, podàtak, podržàvaju, poništènje, predàvanje, prìliku, prìstupa, pròstora, putovānja, ràdu, ràzdblju, razvedràvanje, razvītka, rāzvoj, sigùrnosti, situàcija, strùju, tème, termināla, tvòrnice, tvrdnje, ukljùčila, vijēćnici, vlàda, vlàsništva, Zàgreba, zàgrebačke, Zàgrebu, zǎhvāta, zàvod	73

Radio Sljeme	aviòna, bànci, barikǎdu, Berlínu, demokràciji, fasàdā, fasàdu, glàsu, gòlu, gospodàrenju, gràdnju, gradonačelnika, hokèja, infrastruktùra, inicijativu, izdvàjati, izgràdnja, jàvnošću, kapitàla, krìzu, kultùru, kùna, kùnā, lìnija, metòdi, modèle, najàvio, nàstavak, nàstup, nàvode, nàzivom, nepravìlnosti, obrazovànje, organizàcijē, panoràmi, Pantovčàka, petrokèmiijē, plàcanja, podàtak, pokrènulo, pòziva, pràvima, pràvo, prikùpljanje, priopćènju, razgovàrali, razvìtka, ràzvoj, reagìrala, rèdu, rješènje, sàveza, sindikàta, Siska, smanjènja, sređivanje, tèma, uplàtilo, ùvjetom, Vidàković, vlàda, vlādā, Zàgreb, Zàgreba, zàgrebačkoj, Zàgrecpàni, zàstupnika, zǎstupnika, zatràžio, zàvod, zàvoda, znànje	72
Radio Split	cijènōm, cìlju, demokràcijē, dijèlovima, fǎzu, integràcijama, istražìvānja, izazìvānje, Jadrolìnijē, klìmē, krūgu, kùnā, līgē, međunàrodnī, nàcrt, nàsìlja, Nīko K., nòvca, obilježàvanje, osnìvanja, poboljšànje, počètka, pòzive, pozòrnōsti, prèdstāvnīke, problèmom, prognòzi, prùgē, radiònice, raspolàgānju, sàjam, sàveza, sàvjetnīk, sezòna, sezònu, sùdu, sùstav, sùstāvno, tònovi, ulàgānja, ùvjete, zǎhvat, zàkona, zapošljàvānje, zàvoda, zemàljā, zònē, zòni,	48
Radio Zadar	čokolàdōm, dǎnima, drògē, ekrànima, Frànji, inozèmstva, jàja, kòda, lètovima, ligi, lìnija, međunàrodnī, međunàrodnōg, podàtak, pràvima, pràvo, prìhoda, prijepòdne, proizvođačā, pr̀skānja, raspìsati, raspisìvānje, raspolàgānju, stàbla, trènīnge, vràta, zanimānje, zatràžilo, zavr̀šiti	29

U *Tablici 9.* zabilježene su riječi u kojima je skraćen dugosilazni naglasak, a u *Tablici 10.* one u kojima je skraćen dugouzlazni. Već na prvi pogled vidljivo je da se dugouzlazni (501) krati puno češće nego dugosilazni (155). Treba napomenuti da je 29 riječi koje se često izgovaraju sa silaznim naglaskom na središnjem slogu (npr. *akvatòrij, realizàtor, sufinancìrā*) smješteno u *Tablicu 9.* Najveći broj pogrešaka u objema kategorijama ostvaren je na Radiju Knin – dugosilazni je naglasak skraćen u 55, a dugouzlazni u 113 različenica. Osim na kninskoj, dugouzlazni se često krati i na pulskoj (84), riječkoj (73) i zagrebačkoj radiostanici (72). Dugosilazni se naglasak najrjeđe krati u Osijeku (10), a dugouzlazni u Dubrovniku (28) i Zadru (29).

3.4.3.2. Kraćenje ili gubljenje zanaglasnih dužina

Obilježje prema kojemu se međusobno razlikuju nenaglašeni slogovi jest trajanje. Slogovi mogu biti dugi ili kratki te se ostvariti kao dužina ili kraćina. Dok se kratki nenaglašeni slog može nalaziti na bilo kojem slogu u odnosu na naglašeni, dugi se u standardnom hrvatskom jeziku ostvaruje samo nakon naglasaka. Budući da se uvijek veže uz naglasak ispred sebe, ta se prozodijska jedinica naziva zanaglasnom dužinom (Barić i sur. 2005: 69).

Zanaglasna dužina pripada osnovi riječi ili obličnim i tvorbenim nastavcima. Kada pripada osnovi riječi, ostvaruje se u riječima određenih naglasnih tipova, ispred suglasničkog skupa koji počinje sonantom, ako iza njega ne slijedi dugi slog, te u izgovornoj cjelini na mjestu pomaknutog dugog naglasaka na prednaglasnicu. Nadalje, dugi su oblični nastavci u pojedinim padežima imenica, u određenom vidu te u komparativu i superlativu pridjeva, u pojedinim padežima neodređenog vida pridjeva i u pojedinim glagolskim oblicima, dok dugi tvorbeni nastavci (sufiksi) mogu biti imenički, pridjevski i priložni (Barić i sur. 2005: 70).

Uloga je zanaglasne dužine u jeziku dvojaka. Prva je prozodijska koja proizlazi iz same njezine naravi. To je i njezina temeljna uloga jer predstavlja jedno od bitnih svojstava hrvatskoga standardnog jezika temeljenog na novoštokavskoj naglasnoj normi (Barić i sur. 2005: 73). Osim toga, zanaglasna dužina ima razlikovnu ili kontrastivnu ulogu koja se temelji na njezinoj sposobnosti da razlikuje značenje riječi, bilo to značenje leksičko (npr. *Āvanom* i *Āvanōm*) ili gramatičko (npr. N mn. *knjġge* i G jd. *knjġġē*). Premda zbog pogrešnoga izgovaranja dužine može doći do promjene u smislu poruke, neznatan je broj riječi koje čine takve opreke, a poruka se gotovo uvijek može shvatiti zahvaljujući kontekstu (Pletikos 2008: 12).

U razgovornom jeziku zanaglasna dužina često izostaje. Zanaglasni se slog krati i u osnovi riječi i u obličnim i gramatičkim nastavcima. Istraživanje suvremenoga hrvatskog govora (Pletikos 2008: 174) pokazuje da slogovi sa zanaglasnom dužinom traju kraće od slogova pod kratkim naglascima te da trajanje zanaglasne dužine ovisi o vrsti naglasaka koji joj prethodi. Bakran (1986: 146) navodi kako rezultati mnogih pokusa u kojima se ispituje vremenski odnos pokazuju da su govornici-slušatelji vrlo osjetljivi na odnose trajanja

segmenata govora. Prihvatljiviji je izgovor s kraćim trajanjem zanaglasne dužine, dok se njezina klasična izvedba procjenjuje standardnom, ali i izvještačenom i manje poželjnom.

Tablica 11. *Kraćenje zanaglasnih dužina u osnovi riječi*

Radijska postaja	Kraćenje zanaglasnih dužina u osnovi riječi	Br.
Radio Dubrovnik	četvrtak	1
Radio Knin	mjēseca	1
Radio Osijek	Krāljevcu, kandidat	2
Radio Pula	blāgdane, imunītet, māndat, mjēseca, vōdovod, pōdmorju, privatizīran, òružje	8
Radio Rijeka	rāzdooblju, kōtaru, kōtaru, mjēseca, mjēseca, organizator, òstvaren, realizator, ūgled	9
Radio Sljeme	mjēseca, òstavku	2
Radio Split	nēreda	1
Radio Zadar	-	0

Tablica 12. *Kraćenje zanaglasnih dužina u tvorbenim nastavcima*

Radijska postaja	Kraćenje zanaglasnih dužina u tvorbenim nastavcima	Br.
Radio Dubrovnik	zanīmanje	1
Radio Knin	gostōvanju, jāvnošću, osposobljāvanje, rādnike, spājanjem, zahvālnosti, zāleđu	7
Radio Osijek	sigūrnosti, volontīranje	2
Radio Pula	dūžnosti, eurozāstupniku, nepravīlnosti, òvisnosti, spājanjem, vlāsništvo, zātvaranja	7
Radio Rijeka	aktīvnosti, anketīranīh, djelātности, nagāđanja, òdvjetnika, predāvanje, razvedrāvanje, sigūrnosti, ūčenika, vlāsništva	10
Radio Sljeme	gospodārenju, gradonāčelnika, jāvnošću, nepravīlnosti, plāćanja, prikūpljanje, sredīvanje	7

Radio Split	obilježavanje, osnivanja	2
Radio Zadar	-	0

Tablica 13. *Kraćenje zanaglasnih dužina u obličnim nastavcima*

Radijska postaja	Kraćenje zanaglasnih dužina u obličnim nastavcima	Br.
Radio Dubrovnik	G jd: koalicije, Lùke, lùke, prèhrane, škòle, ùnije, ũnije, zòne G mn: jedìnica, lúka, òznaka, srèdstava, škòla, škòla, ũsluga, Vínkovaca prid.: vòdeće	17
Radio Knin	G jd: brigàde, regeneràcije, Rijèke, sezòne, unije, vòjske G mn: bòdova, dàna, fòndova, hektopaskàla, invalidnìna, kāmata, kùna, sàti, stròjovòda, škòla, zemālja I jd: strānkōm prid.: rāzna prez.: grādi	20
Radio Osijek	G jd: Frāncuske, mjēseca, ũrbane G mn: akcija, birāča, dijèlovā, diònica, djevòjčica, glāsova, gòdina, grādana, hektopaskàla, ìnekata, ìnterēsa, ìzmjena, kúna, očkìvanja, òdluka, organizācija, òsoba, poslòdāvaca, pròizvoda, rukotvòrina, sindikàta, strojovòda, strvina, tjēdana, trošàrina, tùrista, ũsluga, vòzila, závoja I jd: drŭgom, nāoblakom prez.: otvāraju, pòmažu	36
Radio Pula	G jd: bòrbe, dŕžave, gòdine, Hŕvatske, infrastruktùre, kòmore, krìze, pròmidžbe, Pùle, slŭžbē, surādnje, ũsluge G mn: akcija, aktivìsta, bòraca, brānitelja, diònica, dróga, drùštava, dŕžava, gladijátora, gòdina, izlàganja, kandidàta, kapitàla, komentàra, kròvova, kùna, kùna, ljŭdi, mètalaca, mjēra, mjēsta, mornàrica, nāselsja, nekretnìna, nòćenja, òsoba, òvisnika, plānova, plòvila, pòkrova, pòslovanja, prìjatelja, prìjava, srednjoškòlaca, stānova, sùsjeda, tèma, tènkova, tìsúca, trošàrina, tróškova, ũdruga,	69

	<p>vlākova, vódenja, zājmova, zàljeva</p> <p>I jd: blokàdom</p> <p>odr.: dèsete, nēravnopravne, pēte, pŕvi, ràzvojne, stàri, televīzijske, zàgrebačke</p> <p>prez.: organìzira, zàdaje</p>	
Radio Rijeka	<p>G jd: dràme, Hŕvatske, Hŕvatske, kùće, kultùre, Opàtije, orijentàcije, òsobe, petrokèmije, pòdrške, Slòvenije, tjestenìne, tràgedije, ùprave</p> <p>G mn: Albànaca, blàgdāna, brànitelja, bùbrega, dāna, diònica, diònicā, dogàðanja, država, dùžnosnika, glāsova, grādova, ìzvora, kàrata, kàzališta, komentára, koncèsija, kontējnera, metàlaca, mjèštana, modèla, nāgrada, nàpada, òdgovora, Òpcija, organizātora, òsoba, pògona, policājaca, provìncija, srednjoškòlaca, stìlova, stròjovoða, strùčnjaka, sudiònika, termoelektràne, trošàrina, tŕžišta, ùdruga, zàjednica, žìvòtinja</p> <p>I jd: većinom</p> <p>odr.: donèsene, drùge, frāncuskih, gospòdarskog, improvizīrane, konzultīrani, òpisani, pŕimijenjenu, vòdeće, župànijske</p> <p>prez.: čèka, gòre, ostvàruju, podržàvaju, pòkreću, pregòvara, pròdaju, ugròžava</p>	74
Radio Sljeme	<p>G jd: scène, skùpštine</p> <p>G mn: akcija, argumēnata, brànitelja, diònica, fināncija, gòdina, grāðana, ìnteresa, komunikācija, kùna, objèkata, policājaca, polītičara, pònuda, pòtpisa, pŕedstava, pregòvora, turīsta, vlāsti, zàhtjeva, zàstupnika, zàstupnika</p> <p>I jd: unijom, kùćom</p> <p>prid.: nēzavisne, pŕivatnu, zàgrebačkoj</p> <p>prez.: nàstavlja, òbnavlja, òdgòvara, podržava, zànima</p>	34
Radio Split	<p>G mn: anesteziòloga, dròga, krúzera, kúna, lokácija, nàgrada, òsoba, pŕihoda, pŕilika, règija, sudiònika, tìsuća</p>	12
Radio Zadar	<p>G jd: bólnice, zēmlje</p> <p>G mn: atràkcija, gòdina, gòdina, grànica, informācija, kúna, lìnija, mjèsta, pŕihoda, škòla, tìsuća, ùdruga, ùlica</p>	15

U prethodnim trima tablicama zabilježene su riječi u kojima se gubi zanaglasna dužina – u osnovi riječi (*Tablica 11.*), tvorbenim nastavcima (*Tablica 12.*) i obličnim nastavcima (*Tablica 13.*). U svim trima skupinama dužinu najčešće ne ostvaruju voditelji s pulskog (84) i riječkog radija (93). S druge strane, dužina je najbolje sačuvana u Zadru (ukupno 15 pogrešaka), Splitu (15) i Dubrovniku (19), s tim da zadarski voditelji niti jednom nisu izgovorili riječ bez zanaglasne dužine u osnovi riječi i tvorbenim nastavcima. S tim se podudaraju i rezultati za pojedinu kategoriju: dužina se rijetko gubi u osnovi riječi (ukupno 24 pogreške na svim radiostanicama) i tvorbenim nastavcima (36), dok se puno češće krata dužine u obličnim nastavcima (277). U potonjoj se pak skupini najviše gube dužine u genitivu jednine i množine, a rjeđe i u instrumentalu jednine, određenim oblicima pridjeva i prezentu.

3.4.4. Neutralizacija kratkosilaznog i kratkouzlaznog naglasaka

Hrvatski standardni jezik ima četiri naglasaka: dugosilazni, dugouzlazni, kratkosilazni i kratkouzlazni. Kako im sami nazivi kažu, međusobno se razlikuju prema trajanju i tonu, dvama važnim akustičkim obilježjima. Akustičke osobine naglasaka riječi u standardnom se izgovoru ne čuvaju jednako. Mjesto naglasaka čuva se gotovo uvijek (iznimka su slučajevi u kojima naglasak preskače na slog ispred), a i opreka između kratkog i dugog naglasaka relativno je stabilna. „Najnestabilnija komponenta akustičke realizacije je njegov ton – s jedne strane zbog male razlikovne funkcije, i s druge, zbog preklapanja s intonacijskim oblikom cjelokupnog izričaja, rečenice.“ (Bakran 1996: 249) Zbog toga u govoru nerijetko dolazi do nerazlikovanja, zamjene ili neutralizacije kratkosilaznog i kratkouzlaznog naglasaka.

Varošanec-Škarić i Škavić (2001) smatraju da u suvremenom hrvatskom prihvaćenom izgovoru često dolazi do neutralizacije kratkosilaznoga i kratkouzlaznoga naglasaka. Tvrdnju potkrepljuju prethodnim istraživanjima, a također provode i vlastito istraživanje, na temelju kojeg zaključuju da u suvremenom hrvatskom standardnom jeziku dolazi do neutralizacije kratkih naglasaka na istom mjestu u korist kratkosilaznoga. Kratkosilazni se naglasak češće ostvaruje u izgovoru i procijenjen je poželjnijim.

Kapović (2010) pak smatra da navedene tvrdnje o tendenciji neutralizacije dvaju kratkih hrvatskih naglasaka nisu točne te kritizira istraživanja dotičnih fonetičarki. Navodi da su rezultati takvih istraživanja upitni jer je razlika između kratkih naglasaka mala i teško se zamjećuje. Također, hrvatski standardni jezik ima četiri naglasaka, a razlika između

kratkouzlaznog i kratkosilaznog ostvaruje se i u velikim hrvatskim gradovima. Ono što autorice smatraju neutralizacijom, zapravo su naglasne varijante i kolebanja koja postoje u hrvatskom jeziku, stoga nema valjanog razloga u standardnom jeziku nametati neutralizaciju.

Tablica 14. *Zamjena kratkosilaznoga naglaska kratkouzlaznim*

Radijska postaja	Zamjena kratkosilaznoga naglaska kratkouzlaznim	Br.
Radio Dubrovnik	biskup, Bòšković, gòdine, kòracima, Màđarskōj, nòvināre, prèdaja, slikara, ùdrugē	9
Radio Knin	bùrzi, gòdina, gòdine, kòpnu, òblāčno, pròšlē, ràdovi, trèbajū, trèbalo, zàjednicu	10
Radio Osijek	bìtka, dàti, gòrivo, ìzrāvnā, krèdit, mjèsecu, nāšao, òbnove, ùpravē, ùrbane, vīdjeli, zèmlje	12
Radio Pula	àkcija, Bòšković, dògađāj, država, gòdine, ìzrāvnū, mògao, plànova, trèbali	9
Radio Rijeka	bròda, dòzvola, država, ìzvora (G mn.), kàrata (G mn.), mjèseca, mjèštana (G mn.), mrèža, òdgovora, pròdaju (A mn.)	10
Radio Sljeme	gòdina (G mn.), kòlodvōr, mjèseca, pòduzetništvu, pònuda, pòsade, pòzvanīh, prèdstava, prīvatnu, scène, tòčka	11
Radio Split	cèntu, dòzvolē, Mīlna	3
Radio Zadar	bròda, čèlnīkom, grànica (G mn.), pòslōvā, skùpina, snòvima, ùdrugē	7

Tablica 15. *Zamjena kratkouzlaznoga naglaska kratkosilaznim*

Radijska postaja	Zamjena kratkouzlaznoga naglaska kratkosilaznim	Br.
Radio	bèsplatno, bròdova, dīžavljana, fōndova, Hèrcegovine, Hřvatska,	22

Dubrovnik	Hrvatske, Hrvatskōj, izborima, izbornū, kōmore, nēvolji, ōkūs, ōžūjka, pōnegdje, prēdstaviti, prōjekātā, tēhničkē, vōdeće, vōzila, zāhvalnica, zīdine	
Radio Knin	bēsplatan, brānitelje, dānašnjōj, dōma, Dōmovinski, dōnosīmo, dōstupnī, fōndova, Hrvātskē, klāsičan, krāja, krāju, Krēšimirovoj, līmove, ōdjel, plāstikē, prāgu, prēdstavē, prēdstaviti, prōgrame, Splītu, stātūs, štrājka, trēnda, tvrđavē, žīvot	26
Radio Osijek	nēprikladna, rāta, ūsusret, zdrāvstvu	4
Radio Pula	blāgdane, dēsete, dōdajūci, države, državi, gūme, Hrvatske, Hrvatskoj, kōmore, lōmiti, Mēdulin, Njēmačke, ōdbili, ōdvjetnik, ōvisnika, pōmolu, pōpisu, pōslovi, pōsljednji, priјatelj, prōmidžbe, prvi, slūšatelj, slūžbe, Srbiji, stōljeća, štāndove, tēnkova, tēreta, tīžnici, Ūkrajini, ūvjetima, zādaje, zāvršeno	34
Radio Rijeka	Āustriji, bēskućništvu, bēsplatan, dōmova, država, frāncuskih, Hrvatskē, Hrvatske, Hrvatskōj, ĩzraelu, jāmstvo, nāstaviti, ōdbilo, ōdnosa, ōdvjetnik, ōporbe, ōtvorena, pēra, pōdrške, pōveljē, priјavljeni, prōcesa, prōdaju (3. l. mn. prez.), prōnaći, prōsinac, rātu, skūpa (G jd.), slūžbama, sōngovima, srētan, stīlova, sūbotom, Tūnisu, vōdeće	34
Radio Sljeme	frāncuskīm, grādevine, Hrvatskōj, kāznenī, nēsreće, nēstašice, ōdvjetnik, ōlakšice, ōtkrila, pōslove, pōtpisa, prōpasti, prōvedbu, slūžbenicima, slūžbi, Srbijē, sūdskī	17
Radio Split	ālkarskīm, ālkoholū, brānitelji, člānica, čvōrōvā, čvōrova, djēlatnikā, fīzičkīh, fōnda, fōndova, /hēpa/, krāju, krīlike, māslina, Mīlna, pōmāka, pōstupak, prātećīm, rōkōvā, sādašnjosti, skūpa, Splīta, Splītu, spōrtu, stāvova, Sūpetar, štrājkovima, štrājku, trōškove, vīta, vītova, zēmljama,	32
Radio Zadar	bēsplatno, fōndōvā, Hrvatskōj, kācigē, kōmori, /mūpa/, nēsrećē, ōkoliš, S. Stōlica, Splītu, spōjevima, spōrta, tēmatskō, trēndovima, zēmlje	15

Tablica 16. Zamjena kratkouzlaznoga naglasaka kratkosilaznim na središnjim slogovima

Radijska postaja	Zamjena kratkouzlaznoga naglasaka kratkosilaznim (silazni naglasci na središnjim slogovima)	Br.
Radio Dubrovnik	ansãmb̃l, bedep̃ã, kařĩzmi, prostõrijama, relevãntnĩh, turĩstĩčkã, turĩzma, upozõrila, urbanĩzam, župãnijẽ	10
Radio Knin	agrobĩznis, agroturĩzma, autocẽstama, bicĩkla, hotẽla, metrõpolama, opõravak, optimĩzmom, pirotẽhničaru, prostõrije, turĩstĩčkũ, turĩzma, župãnijẽ, župãniji	14
Radio Osijek	akadẽmija, biciklĩstĩčkĩh, hadezẽã, hažẽã, kabecẽu, korũpcije, turistĩčkẽ, župãnije	8
Radio Pula	Brisẽlu, Buzẽtu, cionĩstĩčkĩ, ezdepẽovõj, haeselẽsa, komĩsiji, napũstio, odřĩvivĩ, terorĩzam, terorĩzma, turĩstĩčku, turĩzam, župãniji	13
Radio Rijeka	Amẽriku, Brisẽlu, cionĩstĩčkĩ, deprẽsije, dizãjna, južnopacĩfĩčkĩ, korũpcije, povõljnije, proizvodnju, provõditi, surãdnje, terorĩzam, turĩstĩčka, ugõdnijĩm, zagađĩvač, živõta, župãnijẽ, župãnije	18
Radio Sljeme	Croãtice, debãta, hadezẽã, hazezeõã, kabecẽu, Ljubljãne, odũstala, podržava, polĩtičara, polĩtičkã, reãkcije, turĩstĩčkũ	12
Radio Split	auřĩzmu, debãtnĩ, ezdepẽov, ezdepẽovac, hadezẽã, hadezẽov, haenkãu, haertẽã, haesẽsa, hatevẽã, hažẽã, kampãnja, nezãposlenĩh, polĩtičkĩm, regãta, sopranĩstica, specĩfĩcnẽ, statĩstikẽ, temãtikẽ, turĩstĩčkĩh, turĩzam, turĩzmu, župãnĩjskẽ	23
Radio Zadar	alẽrgĩjã, bicĩklima, hadezẽovãcã, haesẽsu, hageesẽsu, intervẽtnã, kompetẽntnĩm, maturãntica, nutricionĩstĩčkõg, simbõlikẽ, statĩstika, turĩstĩčkẽ, turĩstĩčkõg, turĩzam, turĩzma, župãnijẽ	16

Tablica 14. prikazuje riječi u kojima je umjesto kratkosilaznog ostvaren kratkouzlazni naglasak. U sljedećim dvjema tablicama zabilježene su pak riječi u kojima se umjesto kratkouzlaznoga ostvaruje kratkosilazni – napočetnom (*Tablica 15.*) i na središnjem slogu riječi (*Tablica 16.*). Razvrstane su tako zbog toga što se na početnom slogu riječi može ostvariti bilo koji od tih dvaju naglasaka i priručnici ponekad različito bilježe naglasak takvih riječi. Za razliku od toga, u standardu su silazni naglasci zabranjeni na središnjem slogu riječi ¹⁷. Na temelju analiziranoga korpusa može se zaključiti da se je češća zamjena

¹⁷ Većina riječi navedenih u *Tablici 16.* zabilježena je u poglavlju o silaznim naglascima na nepočetnim slogovima riječi (str. 23–44).

kratkouzlaznoga naglasaka kratkosilaznim: kratkouzlazni je ostvaren u 71, a kratkosilazni u 298 različenica. Može se primijetiti da je na Radiju Osijek najčešća zamjena u korist kratkouzlaznoga (12), ali i najrjeđa u korist kratkosilaznoga (12), iz čega proizlazi zaključak da je kratkouzlazni naglasak u Osijeku najbolje očuvan. Obratan je slučaj na Radiju Split, u kojemu je zamjena u korist kratkouzlaznoga (3) puno rjeđa od zamjene kratkouzlaznoga kratkosilaznim (55). Razlike na ostalim radiostanicama nisu tako velike.

3.4.5. Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena

Uz pravilan izgovor naglasaka u govoru je važno i izgovarati riječi, preciznije glasove unutar riječi i njihove kombinacije, prema pravilima standardnoga jezika. Čitajući tekst, govornici vrlo često izgovaraju upravo onako kako je napisano, što je nepravilno jer se u govoru događaju glasovne promjene koje se u pismu ne bilježe. Zanimljivo je da se fonološki uvjetovane glasovne promjene u spontanom govoru provode češće nego u čitanju, upravo zbog toga što govornici ne razmišljaju o napisanom obliku riječi. Istraživanje Runjić-Stoilove (2011: 127–128) potvrđuje da se fonološke asimilacije bolje provode u spontanom govoru nego u čitanju. Također, neprofesionalni govornici bolje provode asimilacije nego profesionalni, što se može protumačiti učenjem jezika (govorni profesionalci loše asimiliraju unatoč učenju ili upravo zahvaljujući njemu)

Budući da se ortoepska norma bavi i provođenjem asimilacija u govoru, u rad su uvrštene pogreške koje obuhvaćaju tri fonološki uvjetovane glasovne promjene: jednačenje po zvučnosti, jednačenje po mjestu tvorbe i ispadanje suglasnika.

Jednačenje po zvučnosti promjena je koja obuhvaća konsonante tj. zaprječne suglasnike: *b, p, d, t, g, k, z, s, ž, š, dž, č, đ, ć, f, c, h* i alofone [v], [dʒ], [ʃ]. Budući da konsonanti mogu biti zvučni i bezvučni, pravilo podrazumijeva dvije promjene – ozvučivanje i obezvučivanje. U slučaju da se u govornoj riječi jedan kraj drugoga nađu dva suglasnika različita po zvučnosti, onaj prvi izjednačuje se prema drugome: ako se bezvučni nađe ispred zvučnoga, promijenit će se u svoj zvučni parnjak; ako se pak zvučni nađe ispred bezvučnoga, promijenit će se u svoj bezvučni parnjak. Pravilo vrijedi na svim morfskim granicama, i to bez obzira bilježi li se promjena u pismu ili ne.

Jednačenje po mjestu tvorbe provodi se kada se u susjedstvu nađu suglasnici različiti po mjestu tvorbe, i to tako da se prvi suglasnik skupa zamjenjuje suglasnikom koji se tvori na istom mjestu kao i drugi suglasnik skupa. U promjeni sudjeluju dentali *z, s, n*, palatali *č, ć, dž, đ, lj, nj, š, ž*, bilabijali *b, p, m* i velar *h*: dentali *s* i *z* ispred palatala postaju palatalni *š* i *ž*, velar *h* ispred palatala *č* i *ć* također postaje palatalni *š*, dok se dental *n* ispred bilabijala *b* i *p* mijenja u bilabijalni *m*. Od pravila se odstupa u slučaju kada se *s* i *z* koji su dio prefiksa nađu ispred *lj* i *nj* ili pak ispred *lj* i *nj* koji su nastali stapanjem s glasom *j* nakon kraćenja korijenskoga sloga. Također, *n* ne prelazi u *m* ako se nalazi na kraju prvog dijela složenica, no to vrijedi samo u pismu – u govoru se promjena provodi uvijek.

Kada se u suglasničkom skupu jedan do drugoga nađu glasovi istih ili sličnih svojstava, radi lakšeg izgovora jedan od njih ispada. Budući da je i ova promjena regresivna, gubi se odnosno ispada prvi suglasnik. Kada se jedan uz drugoga nađu dva ista suglasnika, tada se krata u jedan, i to drugi po redu. To se događa na granici prefiksa i osnove¹⁸, osnove i sufiksa, ali i u fonemskim riječima koje su dijelovi jezično-pravopisnih riječi (premda se promjena u pismu ne bilježi uvijek radi jasnoće). Nadalje, zatvornici *t* i *d* gube se ispred poluzatvornih *c, č, dž* i *đ*, ispred sufiksa *-ština* i u suglasničkim skupovima *st, št, zd, žd* ispred nekog drugog suglasnika (osim *r, v*), a suglasnik *s* gubi se u sufiksu *-ski* kada se taj sufiks nađe iza suglasnika *č* i *ć*.

Tablica 17. *Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena unutar fonoloških (naglasnih) riječi*

Radijska postaja	Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena unutar fonoloških (naglasnih) riječi	Br.
Radio Dubrovnik	/iz fondova/, /iz kamenoloma/, /iz sadržaja/, /iz Splita/, /iz sporta/, /iz susjedne/, /iz turizma/, /kroz posljednju/, /kroz tematske/, /od četrnaest/, /od devetnaest/, /od države/, /od Dubrovnika/, /od dvadeset/, /od dvadesetog/, /od dvanaest/, /od konca/, /od petnaest/, /od sutra/, /od šest/, /uz potpredsjednika/, /uz sjeverozapadni/, /uz slabu/, /uz stručno/, /uz studentski/	25
Radio Knin	/bit će/, /is Šibenika/, /is šibenske/, /is šibenskog/, /iz knjiga/, /iz	14

¹⁸ U suglasničkim skupovima *bb, dd, zz, jj* dolazi do udvajanja suglasnika. Više o tome u: Barić i sur. 2005: 57.

	Zagreba/, /izvest će/, /od dodatnih/, /od donošenja/, /od dvije/, /plaćat će/, /predstaviti će/, /usmjeriti će/, /već drugu/	
Radio Osijek	/iz Požege/, /iz sabora/, /kroz program/, /od danas/, /od deset/, /od donošenja/, /od dvije/, /od trideset/	8
Radio Pula	/bez svojih/, /iz sabora/, /iz sabora/, /iz Splita/, /morat će/, /od davanja/, /od tristo/, /uz zamjenu/	7
Radio Rijeka	/bez sanitarnog/, /bez zasnivanja/, /iz prekograničnog/, /iz proračuna/, /iz svijeta/, /iz zajedničke/, /kod dodjele/, /kroz kanjon/, /od čega/, /od danas/, /od dvadeset/, /od dvadesetak/, /od sedmog/, /od tisuću/, /uz stalne/, /zbog kvalitetnije/	16
Radio Sljeme	/bez pravih/, /još dva/, /od devedeset/, /od špekulantskog/, /uz svjetski/	5
Radio Split	/bez sigurnih/, /iz fondova/, /iz solinskoga/, /iz Splita/, /iz splitskog/, /od dvadeset/, /od petog/, /od samoga/, /od tri/, /ot trideset/, /uz sebe/, /već drugu/, /zbog promjene/	13
Radio Zadar	/imat će/, /is šesnaestog/, /iz Đakova/, /iz Perušića/, /iz saborske/, /iz stranke/, /iz svijeta/, /iz zadarskih/, /iz zadarskoga/, /iz zemlje/, /od devet/, /od događaja/, /od dvanaest/, /od sedamnaest/, /ot četrnaest/, /ot toga/, /pred teve/, /puhat će/, /uz to/	19

Tablica 18. *Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena na granicama leksičkih riječi*

Radijska postaja	Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena na granicama leksičkih riječi	Br.
Radio Dubrovnik	/devetnaest posto/, /devetnaest sati/, /jedanaest članova/, /jedanaest sati/, /osamnaest sati/, /osamnaest tisuća/, /pet dana/, /pet tisuća/, /rok za/, /sedamnaest sati/, /šest cijelih/, /šest prometnih/, /šest tisuća/	13
Radio Knin	/dvadeset dva/, /teret dugo/	2
Radio Osijek	/četrnaest Celzijevih/, /minus četiri/, /šest tisuća/, /trinaest stupnjeva/	4
Radio Pula	/šest stanova/	1
Radio Rijeka	/deset tisuća/, /devet cijelih/, /novac za/, /otok Krk/, /šest stanova/	5

Radio Sljeme	/deset tisuća/	1
Radio Split	/desetak godina/, /dvadeset devetog/, /dvadesetak kuhara/, /niz posebnih/	4
Radio Zadar	/četrnaest stupnjeva/, /devet domaćih/, /pet dana/, /pet tisuća/, /prvog hrvatskog/, /rok za/, /točan nalaz/	7

Fonološki uvjetovanim glasovnim promjenama ne bave se svi jezični priručnici upotrebljavani u analizi ortoepskih odstupanja. U VRHJ-u i NHKJ-u mogu se pronaći samo leksičke riječi i način na koji se one zapisuju i izgovaraju. Za razliku od njih, HJS obuhvaća sve jezične razine, pa tako i fonologiju. U poglavlju *Glasovi* donose se savjeti vezani uz fonološki uvjetovane glasovne promjene, a podudaraju se s prethodnim objašnjenjima pojedine glasovne promjene.

Istraživanje pokazuje da radijski voditelji u svome govoru često ne provode fonološki uvjetovane glasovne promjene unutar fonoloških riječi (*Tablica 17.*), kao ni na granici leksičkih riječi (*Tablica 18.*)¹⁹. Voditelji najviše griješe u neispuštanju suglasnika tamo gdje je to potrebno (104 pogreške), zatim u neprovođenju jednačenja po zvučnosti (69) i najmanje u jednačenju po mjestu tvorbe (8). U nekim se riječima trebaju provesti po dvije ili tri glasovne promjene, a zanimljivo je da se u nekoliko slučajeva (npr. /is Šibenika/, /ot trideset/, /ot toga/) provelo jednačenje po zvučnosti, no ne i ispadanje suglasnika, što ide u prilog tomu da govornici najčešće griješe ne ispuštajući suglasnike u govoru. Na granicama leksičkih riječi najčešće se griješi kada je prva riječ broj (npr. /jedanaest članova/, /šest stanova/), gdje bi se radi lakšeg izgovora trebale provesti fonološke asimilacije. Ukupno je najviše pogrešaka ostvareno na Radiju Dubrovnik, što je u suprotnosti s brojem pogrešnih naglasaka (v. prethodna poglavlja), a obratna je situacija na Radiju Pula, gdje se glasovne promjene najčešće provode.

3.4.6. Ostale pogreške

Prethodno opisani tipovi ortoepskih odstupanja najčešći su u govoru radijskih voditelja, no česte su i pogreške koje nisu svrstane ni u jednu od tih skupina. Neke su od njih: duljenje

¹⁹ U spontanom, bržem govoru asimilacije se zbog govorne ekonomičnosti provode i na granicama leksičkih riječi, osim u slučajevima kada se želi nešto istaknuti. Budući da u zabilježenim primjerima to nije bio cilj, mogu se smatrati pogreškom.

kratkih naglasaka u duge, zamjena dugosilaznoga i dugouzlaznoga naglasaka, čelni naglasak u riječi te pogrešno mjesto naglasaka.

Tablica 19. *Ostvarivanje dugosilaznoga naglasaka*

Radijska postaja	Ostvarivanje dugosilaznoga naglasaka	Br.
Radio Dubrovnik	ântičkōga, cētra, fōrum, kâmpusa, Kînē, kîno, Lâđari, sâbor	8
Radio Knin	Knîna, pîća, plâćē, vlâda	4
Radio Osijek	cētra, dânu, dâvno, ôbjekt, pârtner, pârtneri, plâće, Rijêka, Rîjeke, stâzā, sūnčano, sūsretati, Zâgreb, znânje	14
Radio Pula	Bâltiku, Ħndije, kûnā, mânjak, pōstupak, rijêćima, Sřbijē, sūci, sūdu, vijêća, Zâgreb	11
Radio Rijeka	bânci, grâdu, Jōsipa, kōkpita, mjêseca, nâdzorom, nâzdravimo, pârtner, plâćā (G mn.), plâća, prôljeću, râzvojnē, sūnčano, ūvjetno	14
Radio Sljeme	dânima, jûtros, kûće, nâmjerno, nâstupnōga, pârtner, prûzi, sâboru, Sřbiji	9
Radio Split	âlternatīvnē, cēntar, cētra, drōgā, fōrumu, kâmpusa, krûgu, râdu, skûpa, stândard, stânjem, trêba	12
Radio Zadar	cēntimetārā, sîtni, sūnčano, sūnčânje	4

U *Tablici 19.* zabilježene su riječi u kojima je ostvaren dugosilazni naglasak. U nekim je riječima došlo do zamjene dugouzlaznoga dugosilaznim (npr. *dânima*, *nâdzorom*, *plâća*, *stânjem*, *Zâgreb*), a u drugima je kratki naglasak produžen (npr. *âlternatīvnē*, *ôbjekt*, *Ħndije*, *sūnčano*). Najmanje takvih pogrešaka ostvareno je u Kninu i Zadru, a najviše u Osijeku i Rijeci.

Tablica 20. *Ostvarivanje dugouzlaznoga naglasaka*

Radijska postaja	Ostvarivanje dugouzlaznoga naglasaka	Br.
-------------------------	---	------------

Radio Dubrovnik	dóci, doprínos, emísije, kázališnōg, koncésijama, láni, organizátora, polícija, ponájprije, predstavē, promócijē, pútu, tradícijskē, trébalu, Vínkovaca, vízija, zámjeník	17
Radio Knin	céntra, investícija, investítor, jásna, jásno, komísiji, korístila, láni, lijéčnīke, móru, núžan, obdúkciju, ópčina, polícija, posjécuju, postávljānje, rasprávljalo, revízija, Rúsiju, stóljeća, svíbnju, téško, Tísno, trébā, vijéčnīkā, zabávljat (će), zaborávljajući, znáči	28
Radio Osijek	alijánse, bátina, bít, céntar, Čépin, četiri, čítānju, djécu, dócent, Đákovo, emísiji, gódinā, góste, grádova, gráđani, inspékcijē, ískaznice, iskorístili, ízradē, kárticama, kíše, koncésiju, láni, Máđarska, Márkovu, másovně, mísija, múpa (MUP-a), naše, nésanicu, obávljajući, óbrazovanje, ódbor, odlúčujū, odústati, ókoliša, organizátor, organizátori, Ósijek, Ósijeku, ósječkome, ósoba, pásti, plóčica, póčast, póčele, polícije, políciji, pómoći, póplavi, pópuniti, pópunjene, Pósavini, póslova, póslušājmo, pósto, posvjedócio, póštenom, pótpuno, pótraga, pótrazi, povécati, pozícija, póznato, préhrane, príprema, prípremā, prósınca, pústī, ráčun, rázviĵā, samopóslugē, sócijalne, sprémnošć, srécē, stúpnjeva, súnčano, sútra, sútrašnjēm, Štéfica, téreta, tóplo, trávnja, učinjenīm, únijē, véće, vjétar, vrácati, Vúkovār, zádoVOLjan, západnōj, živótinĵā	92
Radio Pula	ántikē, gódine, gótova, izvódljivōsti, kancelárkōm, klápa, ministárstva, mréža, nástavila, nóvci, podmorničárstva, polícija, póstaje, pósto, prépoznāt, prípadā, revízije, sástaje, stratégijama, sudjelovánje, tróškova, uprávljānje, ústav, vódovod, vóđenja, zainterésiranīh, zamijéceno, zvjezdárnice	28
Radio Rijeka	autoplína, dijalózima, doprínos, dúga, emísija, fóna, góstiju, isprávljanje, kancelárkōm, obávljajūći, Opátije, ósnovna, pósjetu, póslasticu, prósínac, revízijē, strúke, šécera, uprávljānje, uprávljati	20
Radio Sljeme	ekvinócij, jézgre, komédija, kúćōm, létke, obávljajūći, organizátori, otkúpi, petíciju, pótraga, revízija, revízijē, uprávljanja, vjétar, vláka, zámjeník	16
Radio Split	anesteziológā, báština, cenra, istáknuo, kohézijē, ministárstvo, nádā (prez.), nápad, nastávljāju, Nórvēškōm, organizátora, polícijē, pósto,	22

	predstávljānja, predstávljānje, sjécāju, súnca, tradícĭjskā, trébaló, uklánjānje, uprávljānje, znánstvenĭ	
Radio Zadar	agrúme, dogóđiti, dósad, dostúpnōsti, dóznajēmo, dózvolu, emísijē, iskorístiti, mjenjáčnicē, nastávljajū, obávljānju, petíciji, podsjećājū, pósto, povjerénstvo, prijéti, simpózij, simpózija, sudjelovánje, Súncu, takozvánō, trébā, trébali, trébaló, trébati, uprávljānja, uzvaníkā, zída	28

Tablica 20. prikazuje riječi u kojima su govornici ostvarili dugouzlazni naglasak. Usporedbom s prethodnom tablicom može se uočiti da se dugouzlazni (251) ostvaruje češće od dugosilaznoga (76). Dugouzlazni se najčešće ostvaruje duljenjem kratkoga naglaska (npr. *mréža, odlúčujū, Opátije, prósínac, stóljeća*), a u manjem broju riječi dolazi umjesto dugosilaznoga (npr. *trávnja, Vínkovaca, západnōj*). Dugosilazni se naglasak dugouzlaznim najčešće zamjenjuje na dubrovačkoj i kninskoj radiostanici.

U tablici je vidljivo da se dugouzlazni naglasak najčešće ostvaruje u Osijeku. Istraživanje o osječkoj akcentuaciji koje je proveo Benić (2007: 7–8) potvrđuje da osječki govornici često dulje kratak slog u poludug, a kratki uzlazni naglasak u nekim se slučajevima dulji u dugouzlazni. Uz tonavodi da je zanaglasni slog izrazito visok. U Hrvatskoj se takvo naglašavanje doživljava kao izrazito osječko obilježje.

Skupina glagola i njihovih izvedenica zabilježena je s dugouzlaznim naglaskom: *zabávljat (će), iskorístili, nastávljajū, obávljajūci, uprávljānja* i dr. Priručnici uglavnom navode likove s kratkouzlaznim naglaskom na prethodnom slogu: *iskòristiti, nàstavljati, òbavljati* i sl. Takav je slučaj u Anićeve *Rječniku* za sve zabilježene glagole. U HJS-u se za nekolicinu riječi predlažu dubletna rješenja, s tim da je oblik s dugouzlaznim naglaskom na drugom mjestu dublete (pr. *zabòravljati* i *zaborávljati*). HNKJ dopušta dvostruke oblike u više glagola, i to s obrnutim poretkom (pr. *pozdrávljati* i *pòzdravljati*); takvi su oblici smješteni u skup jedinica s promjenom mjesta i trajanja naglaska (Vukušić 2007: 171–172). Zanimljivo je da se tako naglašeni oblici najčešće mogu čuti na području Dalmacije, najviše ih je zabilježeno na kninskoj, splitskoj i zadarskoj radijskoj postaji.

Tablica 21. Čelni naglasak riječi

Radijska postaja	Čelni naglasak riječi	Br.
Radio Dubrovnik	ăstronomskōg, dēmokratskē, dēmokratskī, ěkološkōg, ěkonomskī, ěkumēnskī, ěnergetskē, găstronomskē, gĕološkā, kŭpovinē, nĕretvānskŭ, spĕleološkā, tŭrističkīm, tŭrizam, vĕlolŭčkī	15
Radio Knin	ămeričkōm, ěkološkā, ěkološkōm, ěkonomskōg, fĕstivala, jĕdnokratno, ōnolikō, pĕdagoškā, prĕkovremenīm, sĭrovine, tōliko,zăostale	12
Radio Osijek	găstronomske, gōspodarskīm, nĕplivača, sĭgurnosnīm	4
Radio Pula	ărheološkī, ěkološkīh, ěkonomskī, ěnergetskē, ěnergetskī, gōspodarska, jŭčerašnjim, kōpilōt, mĭrnodopskē, pōslovanja, pōslovānja	11
Radio Rijeka	cjĕlokupnog, dōduše, ěnergetskā, gōspodarskog, ĭmunološkī, plĕmenitog, sĭgurnosnā, tălijanske, ŭglavnom	9
Radio Sljeme	ărheološkōm, āutobusi, dĕveteročlanē, ěkonomskōg, ěnergetskē, hĭstrionskōm, hĭstrionu, ĭmunološkī, ĭzazvati, ĭzvanrednĭh, ĭzvanrednog, nĕzavisne, strŭčnjakinja	13
Radio Split	ăkademskōj, ěkološkī, ěkološkōg, ěkonomskīm, mĕteorološkī, nĭjedan, ōbilasku, prĭrodoslōvnōm, psĭhološkē, /tăljānskī/, ŭnatoč, Vŕdoljāk	12
Radio Zadar	ărheološkā,ăstronomskō, bĭloškē, ĭmunološkīm, kōpilōt, ōnkološkīh, ōnkološkōg, Păklenicē, Păklenici, pōjedinīm, ŭnatoč, Vĕlebit	12

U Tablici 21. navedene su riječi izgovorene s kratkosilaznim naglaskom na prvom slogu. Uglavnom su to pridjevi, a priručnička se rješenja ne podudaraju u potpunosti kada je riječ o njihovu naglasku. Za većinu njih priručnici navode kratkouzlazni naglasak na središnjem slogu (uglavnom u složenih pridjeva), ali kod nekih je dopušten i kratkosilazni na prvom slogu riječi. Primjerice, za riječ *ekonomski* priručnici daju sljedeća rješenja: *ekònomskī* (VRHJ), *ekònomskī/ekonomskī* (HJS) i *ekònomskī/ĕkonomskī* (NHKJ). Za razliku od toga, za određeni pridjev *prekovremeni* navode sljedeće: *prekòvremenī* (VRHJ), *prĕkovremenī/prekòvremenī* (HJS, NHKJ).

Istraživanje Benić i Pudić (2013: 155) potvrđuje da hrvatski govornici često pomiču naglasak na prvi slog pridjeva i navode kako je norma popustljiva prema pomicanju naglasaka ulijevo u većine riječi. Čelni naglasak u govoru postaje sve prihvatljiviji, dok se nepomaknuti i dalje doživljava učenim. Osim u pridjeva, čelni se naglasak javlja i u drugim vrstama riječi, što je također postalo uobičajeno. Međutim, ne smatraju se svi oblici s kratkosilaznim naglaskom na prvome slogu pravilnima. Ne prihvaćaju se pomaknuti naglasci u imenima (npr. *P^äklenica, V^řdolj^äk*), a u glagolskim oblicima takvi su ostvaraji i dalje hiperkorektni (npr. *žazvati, z^äostale*).

Tablica 22. *Ostale pogreške*

Radijska postaja	Ostale pogreške	Br.
Radio Dubrovnik	àgēnti, agrotùrizam, bòtaničkō, cèntārā, djèlatnōstima, dosàdašnji, energètskī, Kònavljanin, Lībertas, ljūdī, Marína (Držića), òblīku, òbrazovānja, poslòvānju, postòjī, raspràvljali, simfònījskōg, srēdstāvā, stùdēntskī, škòljkā, tùrističkē, tùrističkōg, tùrističkū, tùrizam, ukòlikō	26
Radio Knin	dosàda, dosàdašnjē, dvòranu, fèstival, međuvrèmenu, odsàda, ostàtākā, razinama, rekòrdnīh	9
Radio Osijek	djèlatnošću, energètskom, inicijàlnōj, kratkòtrajnā, kratkòtrājnū, krijùmčārēnja, medicīnskī, medicinskōg, specijalizànti, usùsret	10
Radio Pula	djèlatnōst, dobivā, dosàda (pril.), dvòrani, energèntu, ìstaknuo, ìzazvati, maslīnār, nelòjalna, parlamèntu, prìopćili, sudbīni, tòlikō, tužītèlja, ùbijen, zasàda	16
Radio Rijeka	djèlatnōsti, dònese, dòsadašnji, energèntu, inicijàlnā, ìstaknuo, međusobno, milijūni, nàutičare, òdsūtnōsti, okolīna, pōdržati, progrāmu, raspràvljalo, sudbīna, tùrističkā, tùrističkim	17
Radio Sljeme	àutobusna, avènija, djèlatnōsti, dosàda, dòsadašnjī, dòsadašnjīh, klaùzulē, obècano, òblīku, òbrazovānje, òdustale, pòluvremenu, pōvučena, raspràvljati, regrèsa, silòvānja	16
Radio Split	àgōnija, branītèljskā, Dioklècijān, diplòmatskē, ekolòzi, euròpskū, kandidàtkinja, kàrakter, kòmisiji, medicīnskī, òbrazovānja, poduzètničkōg, postòjī, površinē, predstàvljānjem, razīni, rèkòrdnē,	22

	stùdēnti, tàl(i)janski, tòlikō, ukrcati, upr̀avljanje	
Radio Zadar	ambulànti, dēsērt, dìplomatskīh, emòcijama, kakàovē, kalòrije, kàpelu, kilòmetārā, kòšarkāškom, Kvàrnera, maràskē, maràskī, maturàntica, Novàlja, òbrazovānja, Òsnovati, Paravìnju, parlamèntu, poluòtokom, poluòtoku, prìvedē, razìne, razìni, regrèsi, sùdionīci, turìste, ùglavnōm, ùnatoč	28

Pogreške koje se rjeđe javljaju u govoru radijskih voditelja navedene su u *Tablici 22*. U nekim riječima pogrešno je mjesto naglasaka (npr. *branitèljskā, dobìvā, kòmisiji*). Zabilježene su i one čiji naglasak neki priručnici ne propisuju, dok se u drugima smatra ispravnim (npr. *međùsobno, medicīnskī, parlamèntu*). Nadalje, neki govornici hiperkorektno prenose naglaske na početak glagolskih oblika: npr. *ìstaknuo, òdustale, pòdržati*. Uočeno je da se u nekim riječima ostvaruje zanaglasna dužina ispred suglasničkog skupa koji započinje sonantom (npr., *dēsērt, rèkòrdnē, stùdēntskī*), i to uglavnom u primorskim gradovima.

4. Zaključak

Jezični se sustav tijekom vremena mijenja, prilagođavajući se pritom komunikacijskim potrebama svojih govornika. Promjene su naročito vidljive u području govorenoga jezika koji najlakše prihvaća inovacije. Upravo se u govoru najbolje može provjeriti korespondiraju li pravila propisana u jezičnim priručnicima s konkretnom uporabom standardnoga jezika. Treba napomenuti da se od početaka standardizacije pa sve do danas ortoepska norma smatra najproblematičnijom normom hrvatskoga standardnog jezika.

Hrvatski je standardni jezik utemeljen na zapadnim novoštokavskim govorima, a na istoj je akcenatskoj osnovici izgrađena i standardna prozodija. Taj bi se normirani i kodificirani oblik jezika trebao upotrebljavati u javnosti, između ostaloga i u medijima. Naime, jedna od uloga govornih medija (radija i televizije) jest promicati standardni jezik i standardni izgovor. Međutim, profesionalni govornici često ne govore u skladu s pravilima standardne akcentuacije. Do odstupanja od norme dolazi prvenstveno zbog govornikova polaznoga organskog sustava koji se ne podudara sa standardnime, a tomu djelomično doprinose i neusklađena pravila u različitim jezičnim priručnicima. Posljednjih su se desetljeća u jezikoslovnim krugovima vodile brojne rasprave vezane uz naglasnu problematiku, no zbog proturječnih stavova jezikoslovaca mnoga pitanja ostala su neriješena.

Kako bi se utvrdilo koliki je raskorak između kodificirane norme i komunikacijske prakse, provedeno je istraživanje kojim je obuhvaćen govor radijskih voditelja i spikera u središnjim dnevnicima regionalnih radijskih postaja Hrvatske radiotelevizije. Pokazalo se da u otklonima od prozodijske norme postoji usustavljenost kada je riječ o vrsti pogrešaka, no s druge strane, postoje i razlike s obzirom na broj pogrešaka u različitim hrvatskim regijama. Na temelju preslušanoga korpusa analizirana su odstupanja koja se tiču silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima, (ne)prenošenja naglasaka na prednaglasnicu, kraćenja naglasaka i

zanaglasnih dužina, neutralizacije kratkosilaznog i kratkouzlaznoga naglasaka, neprovođenja fonološki uvjetovanih glasovnih promjena i ostalih (rjeđih) pogrešaka.

Istraživanje pokazuje da su najčešća ortoepska odstupanja ona koja se tiču silaznih naglasaka na nepočetnim slogovima riječi, bez obzira bila to leksička ili govorna riječ. U suvremenom standardnom govoru prenošenje naglasaka na proklitiku vrlo je rijetko. Naglasak se prenosi uvijek u cjelinama koje čine prednaglasnica i enklitički dio zamjenice te I jd. *mnom*, u većini slučajeva pomiče se i s glagola na negaciju, međutim u ostalim slučajevima najčešće ostaje na leksičkoj riječi. Noviji jezični priručnici napravili su pomak u odnosu na prethodne jer neprenošenje naglasaka počinju smatrati prihvatljivim (izuzetak su glagoli, enklitički oblici zamjenica i I jd. *mnom* u kojima je prenošenje obvezno!). Najveći problem u suvremenoj akcentologiji predstavljaju silazni naglasci na nepočetnim slogovima leksičkih riječi. Analizom korpusa utvrđeno je da postoji nekoliko skupina riječi koje u tom smislu odstupaju od pravila klasične akcentuacije: posuđenice, vlastita imena, genitiv množine, složenice, pokrate i glagolski oblici. Istraživanje pokazuje da se silazni naglasci na nepočetnim slogovima u tim kategorijama riječi ostvaruju u svim hrvatskim regijama. Nije neobično da postoje naglasna kolebanja kada se radi o posuđenicama, vlastitim imenima ili pak složenicama, no silazni naglasci koji se na nepočetnim slogovima pokrata pojavljuju redovito te vrlo često u genitivu množine pokazuju da jezik sve lakše prihvaća takve naglasne oblike. Budući da silazni naglasci u toj poziciji postaju karakteristični i za domaće riječi, i to na čitavome hrvatskom govornom području, pri usustavljanju standarda u budućnosti tu bi činjenicu svakako trebalo uzeti u obzir.

U jeziku je također prisutna tendencija kraćenja dugih naglasaka te kraćenja ili redukcije zanaglasnih dužina. To se posebno očituje u spontanom, bržem govoru, kada je govorniku cilj prenijeti poruku uz što manje napora i u što kraćem vremenu. Prozodijske jedinice imaju razlikovnu ulogu u jeziku i zbog toga bi se trebale ostvarivati onako kako je propisano, no do nesporazuma u komunikaciji uglavnom ne dolazi zahvaljujući (jezičnom i izvanjezičnom) kontekstu. Iako predmetom ovoga istraživanja nije bila akustička analiza naglasaka i zanaglasnih dužina, na temelju prethodnih istraživanja i u korpusu zabilježenih primjera može se zaključiti da u suvremenom govoru postoji tendencija skraćivanja prozodijskih jedinica. U odnosu na nekadašnji izgovor naglasaka i dužina, danas se u standardnom izgovoru prihvatljivijim smatra njihovo nešto kraće trajanje, no ne i izjednačavanje s kratkim naglascima ili potpuno gubljenje zanaglasnih dužina.

Analiza govora radijskih voditelja potvrđuje da je ton također vrlo nestabilna komponenta akustičke realizacije naglasaka. U hrvatskome jeziku to se posebno odnosi na razliku između kratkouzlaznoga i kratkosilaznoga naglasaka. Istraživanje potvrđuje da se u govoru sve manje čuva razlika između tih dvaju naglasaka te da se puno češće ostvaruje kratkosilazni naglasak. Različita naglasna rješenja u priručnicima također ne pomažu uvijek u razrješavanju nedoumica u vezi s kratkim naglascima u hrvatskome jeziku.

U ortoepska odstupanja ubraja se i neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena. Pogreška je to koja se vrlo često javlja zbog toga što govornici čitajući tekst nastoje istaknuti svaki glas u riječi, a da pritom nisu svjesni toga da u spontanom govoru određene riječi ne bi izgovorili na takav način. Taj tip odstupanja smatra se hiperkorektnim i nijedan ga jezični priručnik ne dopušta, stoga bi voditelji trebali poraditi na svome govoru u tome smislu.

Istraživanje pokazuje da se broj pogrešaka koje su ostvarili voditelji razlikuje s obzirom na njihovu regionalnu pripadnost. Očekivano, govornici štokavskih govornih područja imaju najmanje odstupanja u odnosu na standardnu akcentuaciju. Ukupno najmanje pogrešaka imaju voditelji iz Dubrovnika i Osijeka, a nešto su lošiji u Kninu i Zadru, dok se govornici splitskog radija ističu prenošenjem naglasaka na proklitiku i nekraćenjem naglasaka i dužina. S druge strane, voditelji s neštokavskih govornih područja ostvarili su najviše pogrešaka, ponajviše na pulskom i riječkom radiju, dok zagrebački govornici govore dosta dobro u odnosu na njih. Rezultati za neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena u suprotnosti su s rezultatima za naglasna odstupanja.

Rezultati istraživanja potvrđuju da u suvremenom izgovoru postoji nesklad između propisanih pravila i komunikacijske prakse. Odstupanja su raznolika ali sustavna, a tiču se ponajviše raspodjele naglasaka, akustičkog ostvarenja prozodijskih jedinica i izgovora naglasnih cjelina. U zadnje vrijeme jezikoslovlju je cilj što više uskladiti propisanu i uporabnu normu, a ovo istraživanje potvrđuje da bi nesklad bio manji kada bi se ortoepska norma proširila i nadopunila pojedinim zaključcima temeljenim na provedenoj analizi.

5. Sažetak

Ortoepska odstupanja radijskih voditelja

Standardni je jezik idiom koji je nadregionalan i koji svaki govornik mora učiti. Kao i svaki jezični sustav, standardni jezik ima više jezičnih razina, između ostaloga i ortoepsku. Ortoepska norma bavi se pravilnim izgovorom glasova, riječi, rečenica i teksta, a u ovom radu posebna je pozornost usmjerena na pravilan izgovor glasova (naglasaka) fonoloških riječi. Bitnu ulogu u promoviranju standardnoga izgovora imaju govorni mediji, naročito njihov informativni žanr. Stoga su kao polazište za analizu odabrani središnji dnevni osam regionalnih radijskih postaja Hrvatske radiotelevizije. Cilj je rada bio analizirati ortoepska odstupanja radijskih voditelja te usporediti radiostanice prema tipovima pogrešaka i regionalnoj pripadnosti voditelja. Istraživanje je obuhvatilo nekoliko kategorija ortoepskih odstupanja: silazne naglaske na nepočetnim slogovima, (ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu, kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina, neutralizaciju kratkih naglasaka, neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena te ostale pogreške.

Ključne riječi: ortoepska norma, naglasak, fonološke glasovne promjene, ortoepska odstupanja, govor radijskih voditelja

6. Summary

Deviations from the orthoepic norm in the speech of radio presenters

Standard language is a supraregional idiom the norms of which every speaker needs to consciously learn. Like any language system, standard language has multiple linguistic levels, one of which is the orthoepic. The orthoepic norm prescribes the correct pronunciation of phonemes, words, sentences and texts. In this paper special attention is given to the correct pronunciation of phonemes (word stress) and phonological words.

The language used in the media, especially in news reports, plays an important role in promoting standard pronunciation. Because of that, this paper analyses the speech used in main daily news programmes of eight regional radio stations of the Croatian Radio Television (HRT) network. The aim of this study was to analyse deviations from the orthoepic norm in the speech of radio presenters and to compare the radio stations based on deviation type and regional origin of the presenters. The study included several categories of deviations from the norm: placing falling accents on non-initial syllables, (not) shifting the stress to the proclitic, shortening long accents and post-stress length, neutralizing short accents, failing to carry out phonological change and other errors.

Key words: orthoepic norm, accent, phonological change, deviations from the orthoepic norm, speech of radio presenters

7. Citirana literatura

Anić, Vladimir (2004) *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

Babić, Stjepan i sur. (1991) *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*. Zagreb: HAZU i Nakladni zavod Globus.

Babić, Zrinka (1984) Izgovor stranih imena. *Jezik*. Br. 32, str. 49–56.

Bakran, Juraj (1986) Ortoepija na drugi način. *Jezik*. Br. 33, str. 143–148.

Bakran, Juraj (1996) *Zvučna slika hrvatskoga govora*. Zagreb: Ibis grafika.

Barić, Eugenija i sur. (1999) *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena i Školske novine.

Barić, Eugenija i sur. (2005⁴) *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Benić, Mislav (2007) Osnovni podaci o osječkoj akcentuaciji. *Filologija*. Br. 48, str. 1–28.

Brozović, Dalibor (1955) Akcentuacija tuđica na –or u hrvatskom jeziku. *Jezik*. Br. 3, str. 118–123.

Brozović, Dalibor (1958) O normiranju književnih naglasaka. *Jezik*. Br. 6, str. 65–73.

Brozović, Dalibor (1971/72) Uz jedno vrijedno, ali i kontroverzno akcentološko djelo – razmišljanja o genezi, sustavu i normi. *Jezik*. Br. 19, str. 123–140.

Brozović, Dalibor (1980) O sadržaju pojma norma u leksikologiji. *Jezik*. Br. 28, str. 138–145.

Brozović, Dalibor (2005) *Prvo lice jednine*. Zagreb: Matica hrvatska.

De Saussure, Ferdinand (2000) *Tečaj opće lingvistike*. Zagreb: ArtTresor naklada i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Delaš, Helena (2003) Naglasak na proklitici. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. Knj. 29, str. 21–31.

Delaš, Helena (2009) *Hrvatska standardna prozodija s obzirom na usporedbu dvaju naglašivanja: Starčevićeva i Daničićeva*. Zagreb, doktorska disertacija.

Delaš, Helena (2010) Bilješke o naglasku Starčevićeve gramatike. *Lahor*. Br. 9, str. 21–42.

Delaš, Helena (2013) *Hrvatska preskriptivna akcentologija*. Zagreb: Pergamena.

Frančić, Anđela – Hudeček, Lana – Mihaljević, Milica (2005) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Frančić, Anđela – Petrović, Bernardina (2013) *Hrvatski jezik i jezična kultura*. Zaporešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje s pravom javnosti „Baltazar Adam Krčelić“.

Gojević, Mirta (2009) Publicistički stil. *Hrvatistika*. Br. 3, str. 23–30.

Hudeček, Lana – Mihaljević, Milica (2009) *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Ivas, Ivan (2003) Strana imena u hrvatskome standardnom izgovoru. *Suvremena lingvistika*. Br. 55-56, str. 1–35.

Jozić, Željko i sur. (2013) *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Institut za jezik i jezikoslovlje.

Kapović, Mate (2008) Razvoj hrvatske akcentuacije. *Filologija*. Br. 51, str. 1–39.

Kapović, Mate (2010) O tobožnjoj neutralizaciji kratkih naglasaka u hrvatskom. *Croatica et Slavica Iadertina*. Br. 6, str. 47–54.

Marković, Ivan (2013) *Hrvatska morfonologija*. Zagreb: Disput.

Martinović, Blaženka (2011) Naglasak genitiva množine. *Tabula*. Br. 9, str. 114–125.

Martinović, Blaženka – Pudić, Jelena (2013) Naglasak pridjeva u govornoj praksi. *Tabula*. Br. 11, str. 149–158.

Martinović, Blaženka (2014) *Na putu do náglasnē nŏrmē – oprímjereno ĩmenicama*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Mićanović, Krešimir (2006) *Hrvatski s naglaskom: standard i jezični varijeteti*. Zagreb: Disput.

Moskatelo, Kuzma (1954) Akcentuacija tuđica na –or u hrvatskom jeziku. *Jezik*. Br. 3, str. 51–56.

Pletikos, Elenmari (2008) *Akustički opis hrvatske prozodije riječi*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.

Ravlić, Slaven (2006) Ortoepija ili pravogovor. u: *Hrvatska enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999–2009. Sv. 8, str. 146.

Runjić-Stoilova, Anita – Bartulović, Ivana (2010) Odstupanja od standardnog naglasnog sustava u govoru profesionalnih govornika na HTV-u. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*. Br. 2, str. 153–168.

Runjić-Stoilova, Anita (2011) *Asimilacije na granici fonoloških riječi unutar govorne riječi*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.

Samardžija, Marko (1999) *Norma i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.

Silić, Josip – Pranjković, Ivo (2005) *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.

Silić, Josip (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.

Starčević, Šime (2002) *Nova ricsoslovica iliricska: vojnicskoj mladosti krajicsnoj poklonjena trdom i nastojanjem Shime Starcsevicha xupnika od Novoga u Lici*. (ur. Znika, Marija). Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (Biblioteka Pretisci; knj. 2).

Škarić, Ivo – Babić, Zrinka – Škavić, Đurđa – Varošaneć, Gordana (1987) Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi. *Govor*. Br. 4, str. 139–151.

Škarić, Ivo – Škavić, Đurđa – Varošaneć-Škarić, Gordana (1996) Kako se naglašavaju posuđenice. *Jezik*. Br. 43, str. 129–138.

Škarić, Ivo (2006) *Hrvatski govorili!.* Zagreb: Školska knjiga.

Škarić, Ivo (2009) *Hrvatski izgovor.* Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Škiljan, Dubravko (2000) *Javni jezik.* Zagreb: Antibarbarus.

Težak, Stjepko – Babić, Stjepan (2005¹⁵) *Gramatika hrvatskoga jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje.* Zagreb: Školska knjiga.

Varošanec-Škarić (2003) Prenošenje silaznih naglasaka na proklitiku u općem prihvaćenom hrvatskom izgovoru. *Govor.* Br. 20, str. 469–487.

Varošanec-Škarić, Gordana – Škavić, Đurđa (2001) Neutralizacija kratkouzlaznoga i kratkosilaznoga naglasaka u suvremenom hrvatskom prihvaćenom izgovoru. *Govor.* Br. 18, str. 87–104.

Vince, Zlatko (2002) *Putovima hrvatskoga književnog jezika.* Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Vukušić, Stjepan (1984) *Nacrt hrvatske naglasne norme na osnovi zapadnog dijalekta.* Pula: Istarska naklada.

Vukušić, Stjepan (1989) Naglasno normiranje. *Jezik.* Br. 37, str. 48–53.

Vukušić, Stjepan (1995) Naglasne prilagodbe vlastitih imena. *Jezik.* Br. 42, str. 98–102.

Vukušić, Stjepan – Zoričić, Ivan – Graselli-Vukušić, Marija (2007) *Naglasak u hrvatskom književnom jeziku.* Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Zoričić, Ivan (1994) Naglasak pridjeva u hrvatskom književnom jeziku. *Fluminensia.* God. 6, br. 1-2, str. 25–36.

Prilozi

Prilog 1. Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
ansāmbīl (D. C.)	agrobīznis (L. G.)	akadēmija (S. K.)	agōnija (M. S.)	Amēriku (N. D.)	anesteziolōga (N. R. E.)	āgropōduzetničkā (Z. S.)	aktivīstā (S. D.)
bedepēja (N. N.)	agroturīzma (H. G.)	akcelerātor (M. K.)	aktivīsta (E. Mi.)	autocēstā (O. V.)	anesteziōlogā (N. R. E.)	agropōduzētnī- štvo (R. J.)	arheolōzi (D. P.)
Buīlga (S. V.)	aktualizīrā (L. G.)	autocēstā (K. I.)	Arābijē (A. Č.)	autokūće (O. V.)	angažīrana (A. K.)	agropoduzētnī- štvo (S. K.)	arhitēkt (V. Š.)
dokumēnta (S. V.)	autocēstama (L. G.)	bankrōtu (D. L.)	Arābijōm (N. K.)	automōtodrom (B. U.)	argumēnata (N. R. E.)	aktivīsti (I. J.)	asistēt (S. J. M.)
energētskē (D. C.)	autocēste (L. G.)	biciklīstičkīh (T. M.)	autocēstā (E. Mi.)	bjegūnaca (N. D.)	barikādu (A. K.)	alarmāntna (Z. S.)	autocēste (A. P.)
hadezē (B. Đ., N. N.)	automōbil (L. G.)	biolōgiju (D. L.)	ažurīrajū (E. Mo.)	bolesnīka (S. V.)	Croātica (N. R. E.)	alarmāntnī (V. D.)	baktērija (S. D.)
hadezēov (S. C.)	Bartolōmēj (L. G.)	bronhoskōp (M. K.)	brendīranje (N. K.)	Brandulīn (A. G. P.)	debāta (N. S.)	amfiteātru (Z. V.)	/Barselōnē/ (S. J. M.)
haenēsu (D. C.)	bicīkla (L. G.)	citostātiskīh (D. L.)	Brisēl (A. Č.)	Brisēlu (I. V., O. V., S. V.)	definīrano (N. K.)	antibiōticima (V. D.)	bicīklima (S. J. M.)
haesēs (N. N.)	biciklīstima (L. G.)	endoskōpskī (M. K.)	Brisēlu (M. S.)	certificīran (A. G. P.)	deložācije (D. B: S.)	arhitēkt (M. M.)	definīrā (B. K.)
haespē (N. N.)	brigāde (L. G.)	fakultētu (M. K.)	Buzētu (N. K.)	ceť (D. P.)	donīrane (N. S.)	autīzmu (M. H.)	desētākā (T. P.)
imunolōškī (A. T.)	Britānācā (A. Br.)	hadezēa (K. I.)	cionīstičkī (E. Mi.)	cionīstičkī (I. V.)	ezdepē (N. S.)	autocēsta (J. K.)	Elēktrē (S. J. M.)
institūcijā (H. Š.)	deficitārnh (A. Ba.)	haenkāu (N. K.)	Dalmācija (E. Mi.)	deprēsije (S. V.)	Grabêrje (N. K.)	balzamârij (I. J.)	ezdepē (B. K.)

izvanplēmenskī (N. N.)	definīrā (L. G.)	hažēa (D. L.)	deložācīje (N. K.)	dizājna (N. D.)	hadezē (A. R., N. S.)	Batarēlo (M. H.)	financīran (B. K.)
karīzmi (D. C.)	dogāđanja (L. G.)	imigrānātā (T. M.)	deložīrana (N. K.)	dodātākā (O. V.)	hadezēa (M. M.)	Dalmātia (V. D.)	gospodārstāvā (A. P.)
koordinātor (D. C., H. Š.)	dokumēnti (L. G.)	infrastruktūrē (N. K.)	demokrātkinja (M. S.)	dragovōljācā (O. V.)	haembēa (A. L. V.)	debātnī (M. H.)	gospodārstvima (A. K.)
konkrētno (M. P.)	domačīnstāvā (H. G.)	kabecēu (D. L.)	dizājn (N. K.)	džiesēm (S. V.)	haenēs (S. B.)	dirigēnt (M. H.)	hadezē (B. K., N. B.)
Lorencīn (D. C., N. N.)	hadezē (L. G.)	komārācā (D. L.)	dvotrečīnskū (M. S.)	ēkostōžer (I. V.)	haesēs (A. R.)	dirigēnt (R. J., V. D.)	hadezēa (T. P., V. Š.)
/Majāmiju/ (S. C.)	haenkā (P. P.)	komāraca (T. M.)	energēnta (E. T.)	elendži (M. S.)	haespē (A. R.)	dizājn (J. K.)	hadezēovācā (V. Š.)
manifestāciju (A. T.)	haesēsa (H. G.)	korūpcije (M. K.)	europārlamenta- rnom (D. H.)	energēnt (A. G. P.)	hazezeđa (M. M., N. R. E.)	dokumēnt (M. M.)	haembēa (S. J. M.)
međuākademsk ē (I. P.)	hotēla (L. G.)	kučānstāvā (D. L.)	ezdepēovōj (E. T.)	erbeā (N. D.)	hažē (J. G., N. K., S. B.)	dokumēnta (M. M.)	haesēsu (T. P.)
minīstar (N. N.)	incidēnt (I. J. J.)	laboratōrij (M. K.)	gradonāčelnīka (N. K.)	haenēs (S. V.)	inicijātorica (N. K.)	/Džakōma/ (V. D.)	hageesēsu (S. J. M.)
monsinjōr (H. Š., N. N.)	kučānstāvā (L. G.)	Lorencīn (T. M.)	guvernēra (E. Mi.)	haenkā (A. G. P.)	investīcije (A. K.)	ekvinōcij (Z. V.)	hazezeō (S. J. M.)
nerāzvrsanīm (N. N.)	makroēkonoms kē (L. G.)	multifūnkcionāl- nō (Ž. B.)	haembē (E. Mi.)	ideēs (N. D.)	istoīmenōj (N. K.)	ememēfa (S. K.)	imunitētnō (T. P.)
novođsnovanōg (S. C.)	metrōpolama (A. Br.)	muškārācā (D. L.)	haeselēsa (E. T.)	impērija (S. V.)	kabecēu (N. R. E.)	europarlamentār- ka (S. K.)	institūcije (A. P.)
novozāposlenīh (N. N.)	nažālost (L. G.)	pacijēnātā (M. K.)	idiōtom (D. H.)	infrastruktūre (O. V.)	Kiseljāk (N. R. E.)	eurōpske (M. H., Z. V.)	integrīrānōg (B. K.)
organizātori (D. C.)	neprāvomočnā (H. G.)	parlamēnta (M. K.)	imunitet (M. S.)	intendānta (O. V.)	koalīcija (A. R.)	ezdepē (J. K.)	intervēntnā (B. K.)
poljoprīvredū (N. N.)	neprāvomočnē (L. G.)	petomjēsečnōg (M. K.)	indīcije (E. Mo.)	investīcije (A. G. P.)	koalīcije (A. K.)	ezdepēov (J. K.)	investīcijskōga (A. P.)

poslijepôdne (A. T.)	niskoënerget- skîm (L. G.)	podâtaka (D. L.)	informîranja (Dž. B.)	Itâliji (O. V.)	komandîtnom (A. R.)	ezdepëovac (J. K.)	Itâliji (S. D.)
poslodâvâcâ (D. C.)	opôravak (I. J. J.)	poliklînikê (M. K.)	Institût (E. Mo.)	izvanrâspravno (S. V.)	komplêksa (N. K.)	hadezê (J. K.)	kompetëntnîm (A. P.)
prijevrëmenîh (D. C.)	optimîzmom (L. G.)	polumâratônâ (M. K.)	institûta (Dž. B.)	jugozâpadno (N. D.)	kompromitîra (N. S.)	hadezëa (M. H.)	kontâktu (T. P.)
prijevrëmenim (B. Đ.)	organizâtor (A. Br.)	premiĵer (N. K.)	investîcije (E. T.)	južnopacîfîkî (I. V.)	komunikâcija (A. R.)	hadezëov (J. K.)	kontinuîranôg (S. D.)
prijevrëmenîm (N. N.)	organizâtori (L. G.)	referëndumu (D. L.)	iskljûčenim (E. Mi.)	kandidatûru (M. S.)	kontinuîranôg (N. K.)	haenkâ (R. J., V. D.)	koordinâtoricê (A. M.)
producënta (N. N.)	ostâtākâ (L. G.)	sekûndi (D. L., K. I., S. K.)	ispûnila (M. S.)	kanjôn (O. V.)	/Kroâcija/ (N. K.)	haenkâu (M. H.)	krematôrija (T. P.)
Promôcia (D. C.)	pacijënte (V. J.)	srednjoškôlâcâ (D. L.)	Itâlijê (N. K.)	Kastâv (S. V., I. V.)	Kusîn (A. L. V., A. K., N. K.)	haertëa (S. K.)	Kršnjâvi (A. P.)
relevântnîh (D. C.)	pacijënti (L. G.)	takozvânê (K. I.)	izlagâcâ (N. K.)	klorîd (N. F.)	laburîsti (A. R.)	haesësa (J. K.)	maturântica (S. J. M.)
suorganizâtor (H.Š)	parlamëntu (L. G.)	turistîčkê (I. F.)	Kajîn (E. Mi., E. Mo.)	koncesionâr (O. V.)	Ljubljâne (A. K.)	hatevëa (V. D.)	međuvrëmenu (B. K.)
temâtsku (S.C.)	Petîr (L. G.)	uëfê (T. M.)	kolëktor (E. Mi., M. S., Dž. B.)	konkrëtna (N. F.)	Madrîd (N. K.)	hažëa (R. J.)	Mercëdes (S. D.)
tromjëseçnîm (M. P.)	pirotëhničaru (L. G.)	vodoôpskrbnî (T. M.)	komîsiji (E. Mi.)	koordinâtor (S. V.)	Medveščâk (A. R.)	hodočâsnîkâ (S. K.)	meteorolôškôg (A. P.)
turîstîčkâ (S. V., N. N.)	poliklînike (L. G.)	zaustâvite (D. L.)	konkurëncijom (N. K.)	koordinâtorica (O. V.)	metâlâcâ (N. R. E.)	incidëntu (M. H.)	milijârdâ (T. P.)
turîstîčkê (A. T.)	poljoprîvredê (L. G.)	župânije (M. K.)	kontinuîranog (N. K.)	korûpcije (A. G. P.)	monetizâcijê (A. K.)	investîtori (S. K.)	milijârdi (S. D.)
turîzma (S.V., D. C.)	poljoprîvredi (L. G.)		kopilôt (N. K.)	Kovačëvo (S. V.)	muškârci (A. L. V.)	istodôbno (M. M.)	monsinjôr (S. J. M.)
turoperâtôrâ	poljoprîvrednê		kuçânstâvâ	Kusîn	nadbiskûpija	izjednâçeni	motorizîrana

(N. N.)	(L. G.)		(E. T.)	(S. V.)	(N. K.)	(J. K.)	(S. D.)
upozōrila (S. V.)	prekovrēmeno (L. G., I. J. J.)		licencīranīm (T. K.)	kvalificīrani (A. G. P.)	narcīsā (A. L. V.)	Jadrolīnijē (Z. V.)	muškārācā (S. D., T. P.)
urbanīzam (H. Š.)	primoprēdaju (L. G.)		Ližnjān (Dž. B.)	Kvarnēr (M. S.)	objēkata (M. M., N. K.)	kabecē (V. R.)	najēsēn (B. K.)
vodoōpskrbnīh (N. N.)	problēma (L. G.)		Medulīn (E. Mo.)	Libūrnja (S. V.)	objēktu (M. M.)	kampānja (I. J.)	nājstrāšnijem (T. P.)
župānijē (D. C.)	producēnātā (A. Br.)		mehānički (Dž. B.)	Libūrnijē (N. D.)	odazōvē (A. L. V.)	kandidātkinja (J. K.)	nažālōst (B. K.)
	prostōrije (I. J. J.)		metālācā (E. T.)	Marīščina (I. V.)	odūstala (A. K.)	Karīzma (R. J.)	neočekīvānōg (S. D.)
	racionalizāciju (N. H.)		milijārde (E. Mi.)	materijāl (S. V.)	okūpilo (A. K.)	komentātor (Z. S.)	nutricionīstičkōg (S. D.)
	revitalizīranē (L. G.)		/miljūn/ (E. Mi.)	međuvrēmenu (I. V.)	onemogūćeno (A. R.)	konkrētan (I. J.)	oleāndar (A. P.)
	samostālnōsti (L. G.)		muškārācā (E. T.)	metāla (N. D.)	organizācijē (A. R.)	koordinātor (Z. V.)	organizātori (A. M., A. P.)
	samoūpravē (L. G.)		napūstio (E. Mi.)	metālācā (B. U.)	organizātorima (M. M.)	kućānstāvā (V. R.)	organizīrā (B. K.)
	srednjoškōlācā (L. G.)		nastāvili (M. S.)	meteorolōgā (S. V.)	pacijēnātā (N. R. E.)	laboratōrija (S. K.)	pacijēnātā (A. P.)
	sufinancīrani (L. G.)		Natūra (N. K.)	milijārdā (O. V.)	Pantovčāk (N. K.)	metālācā (V. R.)	pacijēnti (S. J. M.)
	štovīše (A. Ba.)		neargumentīranī h (E. Mo.)	milijārde (O. V.)	petrokēmija (S. B.)	meteorōlōgā (S. K.)	pacijēntima (B. K.)
	teātra (P. P.)		neīlpična (E. Mi.)	mjenjāčnicē (S. V.)	planetārija (N. R. E.)	Milēsi (Z. V.)	policājācā (T. P.)
	turīstičkū (L. G.)		nominīraju (E. Mi.)	monsinjōr (O. V.)	podrīžava (N. K.)	ministārstāvā (V. R.)	poljoprīvrednē (T. P.)
	turīzma		obāvljajući	muškārācā	policājaca	nezāposlenīh	postamēntu

	(L. G., A. Ba.)		(T. K.)	(A. G. P.)	(A. K.)	(S. K.)	(A. P.)
	višestāmbenīm (L. G.)		obīlaznice (N. K.)	oprēmiti (N. D.)	polītičara (N. K.)	održāvā (M. M.)	prekovrēmenom (A. P.)
	završāvaju (L. G.)		odlūčeno (N. K.)	opservatōrij (N. D.)	polītičkā (A. K.)	optimīst (J. K.)	premiġēr (B. K., S. D.)
	župānijē (L. G.)		odřživī (N. K.)	organizīrān (M. S.)	ponīštīla (S. B.)	organizācija (S. K.)	prijevrēmeniġh (B. K.)
	župāniji (L. G.)		odustāġānja (E. Mi.)	pacijēnata (D. P.)	ponūditi (N. S.)	organizātor (M. H.)	producēnātā (S. J. M.)
			ogōrčeni (N. K.)	Pantovčāk (O. V.)	prekovrēmeno (S. B.)	organizātori (M. M.)	producēnskīh (V. Š.)
			okorīstīle (E. Mi.)	parlamēntu (S. V.)	premiġēr (D. B. S., A. R., J. G., A. K., N. S.)	pacijēnātā (V. D.)	realizātor (S. D., T. P., A. P., S. J. M.)
			olākšan (N. K.)	prēdstēčajna (S. V.)	prerāspodjela (N. S.)	pacijēnti (R. J.)	simbōlikē (A. P.)
			oprāvdanōsti (N. K.)	prēkovrēmeno m (A. G. P.)	prioritēt (N. S.)	pijanīstica (S. K.)	simpōzij (A. P.)
			opservatōrīj (A. Č.)	Plomīn (O. V.)	problēm (A. K.)	planīrā (K. R.)	simpōzija (S. J. M.)
			organizīra (D. T.)	policājaca (I. V.)	procēs (N. R. E.)	poduzētnīkā (S. K.)	sjeverozāpadnī (S. J. M., T. P.)
			osūdila (E. Mi.)	polōnijem (I. V.)	projēkt (A. R.)	poduzētnīštvu (S. K.)	sjeverozāpadnjak (S. D.)
			osumnġīčenīh (E. Mi.)	poluōtoka (A. G. P.)	prvēnstāvā (A. R.)	pojēdnostāvljeno (Z. V.)	skandalōznōm (S. D.)
			oštētili (M. S.)	povōļnīje (B. U.)	reākcije (N. S.)	policājācā (R. J.)	statīstika (S. J. M.)
			parlamēnta (E. Mo.)	predvēčēr (O. V.)	revīziju (N. S.)	polītičkīm (R. J.)	streptokōkne (N. B.)

			parlamēnta (M. S.)	premiĵēr (O. V.)	samoŭpravē (A. K.)	poljoprĭvrede (M. H.)	sveŭčĭlišta (A. P.)
			policāĵacā (A. Ć.)	prĭmoprēdaja (S. V.)	standārde (A. K.)	poljoprĭvredē (R. J.)	turbulētnĭh (S. D.)
			poljoprĭvrednici ma (Dž. B.)	prioritētnōj (O. V.)	šokĭrani (N. S.)	poljoprĭvredi (S. K.)	turĭstĭčkē (A. P.)
			ponŭdila (T. K., M. S.)	proizvōdnju (S. V.)	štediōnicā (A. L. V.)	poljoprĭvrednĭci (S. K.)	turĭstĭčkōg (A. P.)
			ponŭdilo (M. S.)	proizvodāčā (N. F.)	Švigĭr (A. R.)	poljoprĭvredom (Z. S.)	turĭzam (S. D., A. P.)
			ponŭdio (E. Mi.)	projēkta (O. V.)	turĭsta (A. K.)	poslodāvācā (V. D.)	turĭzma (S. J. M.)
			Porēč (D. T., A. Ć., N. K.)	provōditi (N. F.)	turĭstĭčkū (A. L. V.)	prēdstēčājnē (S. K.)	ujŭtro (B. K.)
			posjētiti (M. S.)	razgovāрати (S. V.)	Ugrĭn (S. B.)	prekovrēmenĭ (V. D.)	župānijē (S. D.)
			potĭcanja (E. Mi.)	regrēs (O. V.)	vodoōpskrbu (A. R.)	prĭrodoslōvnōm (Z. S.)	
			potvĕdeno (E. Mi.)	Rigōni (S. V.)	zainteresĭrani (N. S.)	Pričigĭn (M. M.)	
			predstāvljanja (Dž. B.)	samoŭpravē (I. V.)		prijevĕremenĭh (S. K.)	
			prekovrēmeno (M. S.)	sjeverozāpadnōj (O. V.)		procēse (M. H.)	
			premiĵēr (T. K., E. Mi., A. Ć.)	Slovēnĭji (O. V.)		prošlotjēdnōg (V. R.)	
			premiĵērom (E. Mi.)	stabilizĭralo (S. V.)		/Pučĭnĭja/ (V. D.)	
			prerāstao	subrēgĭje		realizātor	

			(E. Mi.)	(M. S.)		(S. K., Z. V.)	
			prevrñuta (N. K.)	surãdnje (S. V.)		referẽnduma (M. H.)	
			pričẽkãvši (E. Mi.)	temẽljĩ (A. G. P.)		regãta (V. D.)	
			prijevrẽmeni (T. K.)	terorĩzam (D. P.)		rekõrdna (Z. V.)	
			prikũpila (E. Mi.)	tuberkulõzẽ (I. V.)		repetĩtõrã (R. J.)	
			privatizĩran (E. Mi.)	turĩstĩcka (O. V.)		repũblikẽ (M. H.)	
			problẽmã (N. K.)	ugõdniĩm (N. D.)		restaurãtori (M. H., Z. S.)	
			prodũljen (N. K.)	volontẽrskĩ (N. D.)		resũrsima (Z. V.)	
			rasprãvljao (M. S.)	Vrdoljãk (S. V.)		rivijẽrẽ (R. J.)	
			realizãtor (M. S., D. T.)	zagađĩvač (M. S.)		zurãlis (V. D.)	
			referẽndum (E. T.)	živõta (A. G. P.)		samoũpravẽ (R. J., V. R.)	
			regrẽsi (N. K.)	župãnijẽ (N. D.)		satelĩt (Z. V.)	
			restaurãtori (E. Mi.)	župãnije (O. V.)		sinõptičãra (M. H.)	
			revĩziju (E. Mi.)			sjeverozãpadnjãk (Z. V.)	
			Rovĩnj (A. Ć.)			sopranĩstica (M. H., M. H., R. J.)	
			Rovĩnj			specĩfĩcnẽ	

			(M. S.)			(M. H.)	
			sanīrāni (M. S.)			specijalizānātā (I. P.)	
			sezōnu (N. K.)			specijalizānte (Z. V.)	
			snajperīste (M. S.)			statistikē (I. J.)	
			sosificīrānīh (D. T.)			sūpermjēsec (Z. V.)	
			Šišāna (Dž. B.)			takozvānī (Z. V.)	
			televīzijske (N. K.)			takozvānōg (Z. V.)	
			teritōriju (N. K.)			takozvānōj (M. M.)	
			terorīzam (A. Č.)			temātikē (I. J.)	
			terorīzma (E. Mi.)			tradīcijskī (M. M.)	
			transparēntno (M. S.)			turīstā (S. K.)	
			transparēntnōst (E. Mo.)			turīstičkīh (S. K.)	
			turīstičku (N. K.)			turīzam (I. J., M. H., R. J., V. D.)	
			turīzam (E. T., N. K., M. S.)			turīzmu (S. K., Z. V.)	
			ugōstiteľja (N. K.)			zavřřena (M. H.)	
			ukīda			župānījskē	

			(N. K.)			(Z. S.)	
			uklñnuti (M. S.)				
			ulðženo (N. K.)				
			upozðreno (E. Mi., N. K.)				
			videopðrukóm (E. Mi.)				
			visokopozicionîr anog (E. Mi.)				
			Vizuâlia (N. K.)				
			vodoðpskrbe (N. K.)				
			zaklñnuti (N. K.)				
			župâñiji (E. T.)				

Prilog 2. (Ne)prenošenje naglasaka na proklitiku

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
dò kraja (N. N.)	do pēt (L. G.)	do dvâ (D. L.)	dò kraja (E. T.)	do jěseni (N. F.)	do kràja (A. K.)	dò kraja (V.R., V.D.,Z.V.,M.H.)	do děset (V. Š.)
ĩ pō' (D. C.)	i dālĵē (A. Br., B.J.S.)	dó kraja (K. I.)	i dālĵē (E. Mi., M. S.)	dò kraja (O. V., S. V.)	do sĭnōc (A. K.)	do ljěta (I. J., S. K.)	dò kraja (A. P., N. B.)
i prĵje (S. C.)	i Knĭn (L. G.)	dò kraja (Ž. B.)	i drŭgĭ (E. Mi.)	ĩ dalĵē (D. P.)	i brōj (D. B. S.)	do sēdmōg (S. K., V. R.)	do ljěta (A. P.)
kroz rēdovān (S. V.)	i mlādĭ (A. Br.)	i dālĵē (A. B., N. K.)	i nĭĭh (E. Mi.)	i dālĵe (I. V., O. V.)	i dālĵē (N. R. E.)	do šēst (Z. V.)	do sēdam (B. K.)
na dnēvnōm (S. V.)	i ōpćina (L. G.)	ĩ dalĵē (K. I.)	ĩ pōl (E. T., N. K.)	ĩ pōl (I. V.)	i dēvet (M. M.)	i dālĵē (M. H., V. D., Z. V.)	do tōga (B. K.)
nà Grudi (S. V.)	i sŭtra (L. G.)	i drŭgĭ (N. K.)	i sĭnoć (N. K.)	i pōl (N. F.)	i pōl (A. R., A. K., N. K.)	ĩ dalĵē (Z. V.)	ĩ dalĵē (A. P.)
na nĭĭma (H. Š.)	iz nāšēg (L. G.)	i kćĭ (K. I.)	i tāj (N. K.)	i sēbi (S. V.)	iz grāda (A. K.)	ĩ dvā (V. R.)	i drŭgē (V. Š.)
na prēgovore (H. Š.)	na būrzu (L. G.)	i pōl (Ž. B.)	iza nĭĭh (E. Mo.)	i tō (N. F.)	kod kŭće (A. R.)	ĩ naši (J. K.)	i pēt (S. J. M.)
nà tŭ (S. C.)	na čēkānje (L. G.)	i sēbi (S. K.)	na jŭžnōj (A. Č.)	i tōm (O. V.)	kod kŭćnōg (N. K.)	i pēt (Z. S., Z. V.)	i pōl (A. P.)
o kōjĭm (M. P.)	na hŭmanitār- nōj (L. G.)	i trĭ (D. L.)	na mjēstu (E. T.)	i trĭ (A. G. P.)	među nĭĭma (J. G., A. K.)	i pōl (M. H.)	ĩ pōl (S. J. M.)
o tōme (H. Š., D. C.)	na nātĵečaj (V. J.)	iz vĭšē (D. L.)	nà njega (Dž. B.)	i vĭ (S. V.)	na tō (N. K., N. S.)	ĩ pōl (S. K., R. J.)	i sŭtra (B. K.)
ò tome (J. J.)	nā nōž (A. Br.)	kòd kućē (N. K.)	na stāž (N. K.)	kod kŭće (O. V.)	na tŭ (A. L. V.)	iz splĭtskōg (S. K.)	ispod tōgā (D. P.)
u Bōrōvcima (D. C.)	na plāćenē (B. J. S.)	na vāšēm (A. B.)	nà tāj (E. Mi.)	među nĭĭma (I. V.)	nē znā (N. S.)	na drŭgō (I. J.)	iz kŭćē (S. J. M.)

u kōrist (S. C.)	na pōtrebe (L. G.)	ni pēt (M. K.)	nà tō (E. T., Dž. B.)	na jūžnoj (N. D.)	ò njōj (N. K.)	nà grōb (M. H.)	iza njīh (B. K.)
u nōvōm (M. P.)	na sēbe (I. J. J.)	ò tīm (T. M.)	na trājnō (E. Mi.)	na nātječāj (A. G. P.)	o tīm (M. M.)	na jāvnōme (S. K.)	na krāj (A. P.)
u tō (N. N.)	na šībenskōm (L. G.)	o žēlji (I. F.)	na zādnjōj (Dž. B.)	na njīh (A. G. P.)	o tōme (N. S.)	na krāju (I. J.)	na nāšēm (A. P.)
uz nōvī (D. C.)	na tū (L. G.)	od pēt (N. K.)	nē smijē (E. Mi.)	na plīn (O. V.)	od jūtros (A. K.)	na nāma (I. P.)	na Pāg (S. D.)
za dnēvnīk (S. C.)	niz plōču (A. Br.)	u drūgom (S. K.)	ne vjēruje (E. Mo.)	na tâ (I. V.)	od pēt (A. K.)	na nēbu (J. K.)	na stāž (S. D.)
zā grād (N. N.)	o svōm (L. G.)	u mjēstima (S. K.)	o stānovima (E. T.)	na tō (O. V.)	po nōvōm (M. M.)	na sāt (Z. V.)	nà tō (V. Š.)
za grād (S. C.)	o tōme (I. J. J.)	u mrēži (D. L.)	o tīm (M. S.)	na ūlicu (O. V.)	pò njima (S. B.)	na splītskōm (Z. V.)	na tōm (A. P.)
za mlādē (S. V., N. N.)	od ūzdanīh (A. Br.)	u nōvī (M. K.)	o tōme (M. S.)	na zdrāvlje (I. V.)	po trī (M. M.)	na zgrādi (V. D.)	na vāšēm (N. B.)
zà sutra (N. N.)	od sijēčnja (H. G.)	u Nōvōj G. (N. K.)	od grāda (E. Mi.)	o tōme (A. G. P., S. V., I. V.)	pod sātōm (N. S.)	nè bavī (I. J.)	òd njīh (N. B.)
za sūtra (S. V.)	po nōvīm (B. J. S.)	u Pōžegi (Ž. B.)	od jūtros (Z. S.)	ò tome (O. V.)	pred kŭćom (A. K.)	ne štīmajū (Z. S.)	od pēt (S. D., V. Š.)
za svē (S. V.)	u dēset (L. G.)	u Vŭkovāru (D. L.)	od nās (E. Mo.)	od jŭtrōs (A. G. P.)	u tōme (A. R., N. K.)	ni jēdan (S. K.)	od pōla (V. Š.)
za vōdu (D. C.)	u knīnskōj (L. G.)	u Zādru (Ž. B.)	od njēga (M. S.)	od pēt (S. V.)	za stōl (J. G.)	nī pōl (M. H.)	od tōga (B. K.)
	u lākšem (A. Br.)	u žīži (N. K.)	òd njīh (Dž. B.)	od sūtra (N. D.)	zbog tōga (A. R.)	o knjīzi (M. M.)	pod pāškī (A. P.)
	u nācionālnom (A. Br.)	ŭz pomoć (K. I.)	od pōlja (Dž. B.)	od tīh (S. V.)	zbòg togā (N. K.)	o svōm (R. J.)	pred stān (S. J. M.)
	u nāšēm (L. G.)	uz pōmōć (S. F.)	oko grāda (M. S.)	òd toga (O. V.)	zbog tōgā (N. R. E.)	ò tomē (R. J.)	pred zgrādu (B. K.)

	u nãšōj (V. J.)	za drŭgē (S. F.)	po tōm (E. Mo.)	pred stān (O. V.)		od ôsmōg (S. K.)	sa sōbōm (B. K.)
	u Pãdenama (L. G.)	za gōdinu (N. K.)	u ĩstri (E. Mo., Dž. B.)	u glāvu (A. G. P.)		od pētōg (S. K., V. R.)	u drŭgōm (N. B.)
	u prēgovōrima (A. Ba.)	za rēdom (K. I., M. K.)	ù njōj (T. K.)	u nãšemu (O. V.)		od sŭtra (S. K.)	u gōdini (A. P.)
	u prōizvodnim (A. Ba.)	za stōl (D. L.)	u òbnovu (Z. S.)	u njěmu (I. V.)		po mjěri (I. J., R. J.)	u kōjōj (B. K., S. J. M.)
	u stārōj (L. G.)	za svě (M. K.)	u tō (E. Mo.)	u štrāj (N. D.)		ũ čemu (S. K.)	u kŭću (B. K.)
	u Šĭbeniku (L. G.)	zbog būke (N. K.)	ù tōm (E. T.)	u tōm (I. V.)		u drŭgŭ (M. H.)	u ljŭde (T. P., A. P.)
	u vēcēm (A. Br.)	zbòg toga (K. I.)	ù tome (D. T.)	ù znak (S. V.)		u grād (S. K.)	u mrěži (T. P.)
	u zgrādu (L. G., V. J.)	zbōg znāčājnōg (S. F.)	u ũžēm (M. S.)	za ĩstru (D. P.)		u kōjēm (V. D.)	u nēkĭh (N. B.)
	za krāj (L. G.)		u zāborāv (E. Mo.)	za klōr (N. F.)		u ljětu (V. R.)	u nõvė (S. J. M.)
	za mĭrovĭnskĭ (A. Br.)		uz njĭh (N. K.)	za krāj (O. V., I. V.)		ù nās (V. R., R. J.)	u pēt (B. K.)
	zà njŭ (L. G.)		za mnōgē (E. Mi.)	za mǎnje (S. V.)		ù njĭh (V. D.)	u prōšlōj (T. P.)
	za rād (L. G.)		za nãš (T. K.)	za rād (I. V.)		u pēt (R. J.)	u rād (A. P.)
	za tēškō (L. G.)		zà to (E. T.)	za rēdom (I. V.)		u splitskōm (K. R.)	u tōm (T. P.)
			zbog tōgā (D. H.)	zà sutra (D. P.)		u Splĭtu (R. J., Z. V.)	ù Zadru (A. P.)
				za sŭtra (O. V., N. F.)		ù tē (R. J.)	u Zǎdru (V.Š., S. D., A. P., B. K.)

				za trī (I. V.)		ù tome (J. K.)	u zrâk (B. K.)
				zbog tōga (O. V., S. V.)		u Trīlju (S. K.)	uz tō (S. J. M.)
						ũ Trīlju (S. K.)	za nōvōg (A. P.)
						ù tu (M. H.)	za sūtra (B. K.)
						u zrâk (M. H.)	za tō (B. K.)
						uz mōre (S. K.)	za zrâčnū (S. J. M.)
						uz pōmōc (Z. V.)	zbog tōgā (A. K., N. B., S. J. M.)
						za djěcu (I. J.)	
						za drŭgū (Z. S.)	
						za năšu (Z. V.)	
						za nōvē (S. K.)	
						za rād (V. D.)	
						za tō (I. P.)	
						za trī (M. H.)	
						zbòg toga (S. K., V. D.)	

Prilog 3. *Kraćenje naglasaka i zanaglasnih dužina*

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
čiljanīh (S. V.)	alumīnījskē (L. G.)	àkcija (I. F.)	àkcija (E. Mi.)	aktivnosti (I. V.)	àkcija (A. K.)	akvatòrij (S. K.)	atràkcija (V. Š.)
četvrtak (I. P.)	bijèga (L. G.)	Antùnovac (S. F.)	aktivīsta (E. Mi.)	Albànaca (I. V.)	argumēnata (N. R. E.)	akvatòriju (V. D.)	bólnice (S. D.)
dòbi (A. T.)	bòdova (K. I.)	bazènu (A. B.)	aviòna (E. Mi.)	albùma (S. V.)	aviòna (J. G.)	anesteziòloga (V. D.)	čokolàdòm (S. J. M.)
financìrānje (S. V.)	brigàde (L. G.)	Bèlōg M. (S. F.)	Berlīnu (T. K.)	anketìranīh (M. S.)	bànci (N. K.)	cijènōm (R. J.)	dānima (V. Š.)
fòrum (H. Š.)	cìljāno (L. G.)	Bèlōm M. (S. F.)	blàgdane (E. T.)	audicijama (A. G. P.)	Bāndića (N. R. E.)	cìlju (S. K.)	dněvnē (B. K.)
fòrum (I. P.)	dāljnĵē (L. G.)	birāča (S. K.)	blokàdom (E. T.)	bànkē (I. V.)	Bāndićeva (M. M.)	demokràcijē (M. H.)	drògē (B. K.)
inicijatīvu (H. Š.)	dāna (L. G.)	brigàdē (D. L.)	bòraca (N. K.)	Berlīnu (O. V.)	barikādu (A. K.)	dijèlovima (V. R.)	ekrānima (S. D.)
jedīnica (N. N.)	dāna (L. G.)	dālĵē (N. K.)	bòrbe (M. S.)	blàgdāna (A. G. P.)	Berlīnu (M. M.)	drōga (S. K.)	Frānji (B. K.)
jedīnstvo (N. N.)	dānā (L. G.)	dijèlovā (D. L.)	brānitelja (E. T.)	bòdovima (I. V.)	bōrācā (N. R. E.)	fāzu (Z. S.)	gódina (N. B.)
kīnu (N. N.)	dāvno (L. G.)	dijèlovima (D. L.)	dālĵe (N. K.)	bòrbā (N. D.)	brānitelja (D. B. S., A. R.)	integràcijama (M. H.)	gōdina (N. B.)
koalīcije (B. Đ.)	dněvnī (L. G.)	diònica (K. I.)	dānā (M. S.)	brānitelja (I. V.)	demokràciji (N. K.)	istražīvānja (S. K.)	grānica (S. J. M.)
kultūrē (H. Š.)	dōbnōj (L. G.)	djevòjčica (D. L.)	demokràcija (E. Mi.)	bùbrega (O. V.)	diònica (J. G.)	izazīvānje (M. H.)	informācija (D. P.)
lúka (S. V., S. C.)	dòdū (P. P.)	dobivānje (D. L.)	děsete (M. S.)	čēka (B. U.)	fasādā (A. R.)	Jadrolīnijē (S. K.)	inozēmstva (V. Š.)

Lùke (N. N.)	dogàdānja (A. Br.)	drùgom (S. K.)	diònica (E. Mi.)	dàna (M. S.)	fasàdu (A. R.)	klīmē (S. K.)	jàja (T. P.)
lùke (S. C.)	dogàdati (A. Ba.)	fakultètu (Ž. B.)	dróga (E. T.)	delicijama (M. S.)	finàncija (N. S.)	krùgu (J. K.)	kòda (D. P.)
magistràlē (A. T., N. N.)	dòkazi (L. G.)	financirānju (D. L.)	drùštava (T. K.)	dijèlovima (I. V.)	glàsu (N. K.)	krúzera (Z. V.)	kolègiju (S. D.)
modèla (A. T.)	donàcija (L. G.)	Fràncuske (S. K.)	dřžava (E. Mi., N. K.)	diònicā (I. V.)	gòdina (A. K.)	kùnā (R. J.)	kúna (S. J. M.)
nāvike (D. C.)	dròga (L. G.)	glāsova (S. K.)	dřžave (A. Č.)	diònica (O. V.)	gòlu (J. G.)	kúna (V. R.)	lètovima (S. J. M.)
nerètvenskā (S. V., N. N.)	drògama (L. G.)	gòdina (M. K.)	džžnosti (E. Mi.)	djelàtnosti (O. V.)	gospodàrenju (A. K.)	līgē (Z. V.)	līgi (S. D.)
nerètvenskī (A. T.)	drùštva (L. G.)	gradonàčelnīk (M. K.)	eurozàstupniku (M. S.)	dogàdanja (M. S.)	gràda (A. K.)	lokácija (S. K.)	līnija (B. K.)
òznaka (S. V.)	dvānaēst (L. G.)	grāđana (M. K.)	financirānju (E. T.)	donēsene (O. V.)	grādnju (S. B.)	međunàrodnī (Z. V.)	međunàrodnī (A. P.)
pojednōsti (S. C.)	fasàda (L. G.)	hektopaskàla (K. I., D. L., Ž. B.)	gladijatora (N. K.)	drāme (A. G. P.)	gradonàčelnika (A. K.)	mòru (Z. V.)	međunàrodnōg (S. D.)
poslodāvācā (S. C.)	fāzā (L. G.)	hektopaskālā (N. K., D. L.)	gòdina (N. K., E. Mo.)	drùge (N. D.)	grāđana (N. K.)	nàcrt (V. D.)	milijārdī (T. P.)
pozòrnōst (B. Đ.)	financirānju (L. G.)	infrastruktùri (S. F., D. L.)	gòdine (M. S.)	dřžava (N. D., I. V.)	hokèja (A. R.)	nàgrada (M. H.)	mjèsta (S. D.)
predāvānje (S. V.)	fòndova (L. G.)	inicijatīvu (D. L.)	gospodàrstva (E. Mi.)	dùga (S. V.)	infrastruktùra (A. R., S. B.)	nàgrādā (V. D.)	pāda (D. P.)
prēhrane (D. C.)	Frānjē (L. G.)	īsekata (D. L.)	grāda (E. Mi., M. S.)	džžnosnika (N. D.)	inicijatīvu (A. K.)	nāsīlja (I. J.)	plānom (T. P.)
priznānje (N. N.)	Gòspinōj (L. G.)	īnterēsa (T. M.)	Hřvatske (N. K.)	fārma (A. G. P.)	īnteresa (N. R. E.)	nàstavu (M. H.)	plīna (S. D.)
rāzvoj (I. P.)	gospodàrēnju (L. G.)	investīcije (D. L.)	imunitet (M. S.)	fārma (O. V.)	izdvājati (A. R.)	nēreda (M. H.)	podàtak (T. P.)

sàjam (D. C.)	gospodàrstva (A. Ba.)	ìzmjena (Ž. B.)	informàcije (E. Mi.)	frãncuskih (I. V.)	izgràdnja (N. K.)	Nìko K. (S. K.)	pràvima (T. P.)
sàjam (I. P., D. C.)	gostòvanju (L. G.)	kandidat (S. K.)	infrastruktùre (T. K.)	glãsova (I. V.)	jàvnošću (A. R.)	nòvca (S. K., Z. S.)	pràvo (A. K.)
sàjamskã (I. P.)	grãda (L. G.)	Kitàrović (D. L.)	institùta (Dž. B.)	gòre (A. G. P.)	kapitãla (A. R.)	obilježàvanje (S. K.)	Prëko (B. K.)
srednjoškòlcima (H. Š.)	grãdi (L. G.)	Krãljevcu (D. L.)	izlãganja (E. Mi.)	gospòdarskog (M. S.)	klùb (N. R. E.)	osnìvanja (Z. V.)	prìhoda (S. J. M.)
srëdstava (N. N.)	gradonàčelnica (L. G.)	krìža (K. I.)	jãvili (E. Mi.)	gospodàrstvo (N. F.)	komunikãcija (A. R.)	òsoba (S. K.)	prijepòdne (S. D.)
škòla (S. C.)	gradonàčelnika (L. G.)	kultùrë (Ž. B.)	jãvnì (E. Mi.)	grãda (O. V.)	krìzu (N. K.)	poboljšànje (I. P.)	proizvodãã (T. P.)
škòlã (S. C.)	hektopaskàla (H. G.)	kùnã (M. K., T. M.)	jãvnòsti (M. S.)	grãdova (S. V.)	kùćom (A. K.)	počëtka (S. K.)	prskãnja (S. J. M.)
škòla (S. V.)	infrastrùkturi (L. G.)	kúna (T. M.)	kandidàta (E. Mi.)	Hřvatske (I. V.)	kultùru (D. B. S.)	pòzive (V. D.)	raspìsati (A. P.)
škòlama (S. C.)	invalidnìna (L. G.)	lìgë (M. K.)	kandidàti (E. Mi.)	Hrvatske (S. V.)	kùna (A. K.)	pozòrnòsti (R. J.)	raspisìvãnje (A. P.)
škòlama (S. V.)	investìcije (L. G.)	mališàni (M. K.)	kapitãla (T. K.)	improvizìrane (N. D.)	kùnã (A. R.)	prèdstãvniķe (V. R.)	raspolãgãnju (S. D.)
škòle (N. N.)	iznàjmìti (L. G.)	međunàrodnù (M. K.)	Kitàrović (M. S.)	infrastruktùri (A. G. P.)	lìnija (A. R.)	prìhoda (V. D.)	ràsprava (S. J. M.)
ùnije (S. V., N. N.)	jãvnòg (L. G.)	mjëseca (T. M.)	kolëgama (M. S.)	izmijënilo (N. D.)	metòdi (A. R.)	prìlika (Z. V.)	ràspravë (T. P.)
ùnije (S. V., S. C.)	jãvnòm (L. G.)	mlãdih (M. K.)	komentàra (A. Ć.)	izvjëšće (O. V.)	mjëseca (A. L. V.)	problëmom (I. J.)	realizàtor (D. P.)
ùnji (N. N.)	jãvnošću (L. G., A. Br.)	muškãrãcã (D. L.)	kòmore (N. K.)	izvora (A. G. P.)	modële (N. S.)	prognòzi (R. J.)	stãbla (S. J. M.)
ùsluga (S. V.)	kãmata (L. G.)	načëlã (N. K.)	kontinuiranòg (N. K.)	izvršënju (O. V.)	najãvio (N. S.)	prùgë (R. J.)	stratëgija (S. D.)

Vínkovaca (H. Š.)	kapacitèta (L. G.)	nàoblakom (M. K.)	krìze (E. Mi.)	jàko (I. V.)	nàstavak (N. S.)	radiònice (I. J., R. J., Z. V.)	škòla (A. M.)
vòdece (H. Š.)	kapacitètā (L. G., V. J.)	nòvca (T. M.)	krìzē (E. T.)	kàrata (S. V.)	nàstavlja (A. K.)	raspolàgānju (V. R.)	tìsuća (S. D.)
Zàgreba (H. Š.)	katedràlu (L. G.)	očekìvanja (K. I.)	kròvova (D. T.)	kàzališta (I. V.)	nàstup (N. S.)	ràsprave (J. K.)	tràžī (A. P.)
zāmjenīk (D. C.)	kāzao (L. G.)	òdluka (N. K.)	kùna (E. Mi., M. S.)	Kitàrović (O. V.)	nàvode (N. K.)	ràspravē (R. J.)	trèninge (S. J. M.)
zanìmanje (H. Š.)	Knìna (N. H.)	organizácija (A. B.)	kùna (T. K., E. Mi., E. T.)	kolègama (O. V.)	nàzivom (N. S.)	ràspravi (I. J., V. D., V. R.)	ùdruga (B. K., S. J. M.)
zāvoda (D. C.)	Knìnu (L. G.)	organizàtora (N. K.)	ljūdi (E. Mi.)	kolègija (N. D.)	nepravilnosti (N. K.)	ràsvjetu (Z. S.)	ùlica (S. J. M.)
zòne (S. V.)	knjìgā (L. G.)	organizìrati (D. L.)	màndat (E. Mi.)	komentára (I. V.)	nèzavisne (A. K.)	règija (M. H.)	vràta (B. K.)
	kompostìranje (L. G.)	òsoba (T. M.)	mètalaca (A. Č.)	komentìrao (I. V.)	objèkata (M. M., N. K.)	sābor (Z. S.)	zanìmanje (S. D.)
	koordinàcijē (V. J.)	otvàraju (M. K.)	mìta (E. Mo.)	koncèsija (I. V.)	òbnavlja (D. B. S.)	sàjam (S. K., Z. V.)	zāštìtu (A. P.)
	kràlja (V. J.)	pokušàvao (A. B.)	mjàra (A. Č.)	kontējnera (S. V.)	obrazovànje (A. R.)	sàveza (M. H.)	zatràžilo (A. K.)
	kritèrijima (I. J. J.)	pòmažu (A. B.)	mjàseca (M. S., T. K.)	konzultìrani (N. D.)	odgòvara (A. K.)	sàvjetník (Z. S.)	završìti (A. P.)
	krìvīm (L. G.)	poslodāvaca (T. M.)	mjàsta (T. K.)	kòtaru (I. V.)	organizàcijē (S. B.)	sezòna (Z. V.)	zēmlje (B. K.)
	kùna (L. G.)	pozòrnòst (M. K.)	mòrali (N. K.)	kòtaru (O. V.)	òstavku (N. S.)	sezònu (V. D.)	
	kùnā (L. G.)	pràvom (S. F.)	mornàrica (D. T.)	krētati (I. V.)	panorāmi (A. R.)	skřb (V. D.)	
	kùnā (L. G.)	prìlikama (D. L.)	Muslimànā (E. T.)	krìžnī (I. V.)	Pantovčàka (N. R. E.)	skřbi (M. H.)	

	līgē (L. G.)	problēmima (M. K.)	najāvio (E. T.)	kūce (I. V.)	petrokēmijē (S. B.)	stratēgijē (R. J.)	
	ljudī (L. G.)	prognōza (M. K.)	nāknade (E. T.)	kultūre (M. S.)	plācā (A. K.)	sudiōnika (V. D.)	
	Milānoviū (L. G.)	prōizvoda (M. K.)	nāpada (N. K.)	kūnā (A. G. P.)	plācanja (N. S.)	sūdu (Z. V.)	
	mīna (L. G.)	radiōnice (T. M.)	nāplatē (E. T.)	laboratōrija (N. D.)	podātak (S. B.)	sūstav (M. H.)	
	mješeca (L. G.)	raspīsao (D. L.)	nāsēja (A. Č.)	lēta (O. V.)	podřžava (N. K.)	sūstāvno (I. J.)	
	mlādē (L. G.)	rukotvōrina (M. K.)	nekretnīna (E. T.)	lētovi (O. V.)	pokrēnulo (N. R. E.)	škōlama (M. H.)	
	muškārācā (L. G.)	samoubōjstvo (S. K.)	nepravīlnosti (E. Mi.)	metālaca (S. V.)	policājaca (A. K.)	tīsuca (R. J.)	
	najāvio (A. Ba.)	sāveza (T. M.)	nēravnopravne (M. S.)	Milānović (I. V.)	polītičara (N. K.)	tōnovi (R. J.)	
	nāknādā (L. G.)	sezōnu (K. I.)	nōc (E. Mi.)	Milānovića (A. G. P.)	pōnuda (J. G.)	trāvnja (Z. S.)	
	nāknade (L. G.)	sigūrnosti (T. M.)	nōcēja (N. K.)	Milānovića (O. V.)	pōtpisa (N. K.)	ulāgānja (M. H.)	
	Nāpredak (L. G.)	sindikāta (D. L.)	obrazložēnju (T. K.)	mješeca (A. G. P.)	pōziva (A. R.)	ūvjete (M. H.)	
	njēzino (L. G.)	sindikātā (T. M.)	odgovārati (E. Mo)	mješeca (N. D.)	prāvima (N. K.)	zādružnōg (M. H.)	
	obečānjā (L. G.)	srijēdu (S. K.)	odrēdila (A. Č.)	mješšana (I. V.)	prāvo (A. R.)	zāhvat (R. J.)	
	obečānjima (P. P.)	stānje (K. I., M. K.)	organīzira (N. K.)	modēla (A. G. P.)	prēdstava (N. S.)	zākona (Z. S.)	
	obitelji (L. G.)	strojovōda (D. L.)	ōružje (M. S.)	mřtvōm (S. V.)	pregōvora (N. S.)	zāmjenīk (V. D.)	

	očekivala (L. G.)	strvina (D. L.)	ðsoba (E. Mi.)	nàcrtu (O. V.)	prikùpljanje (N. S.)	zapošljàvànje (K. R., V. R.)	
	oprèmànje (L. G.)	sùmnnjā (D. L.)	osùdila (E. Mi.)	nagàðanja (O. V.)	priopćènju (A. K.)	zàvoda (K. R.)	
	organizàtor (L. G.)	sùmnnjama (T. M.)	ðvisnika (E. Mo., E. Mi.)	nâgrada (O. V.)	prìvatnu (M. M.)	zemàljā (Z. V.)	
	osposobljàvanje (L. G.)	škòlama (K. I.)	ðvisnosti (E. Mo.)	najavljàvali (O. V.)	razgovàrali (N. S.)	zònē (S. K.)	
	oštećenja (L. G.)	škòlē (K. I.)	Pàgu (T. K.)	nápada (A. G. P.)	razvìtka (A. K., N. S.)	zòni (R. J., S. K.)	
	plāće (L. G.)	štediònīcā (Ž. B.)	pēte (E. T.)	nastùpila (M. S.)	ràzvoj (D. B. S.)		
	plakàta (L. G.)	tèma (M. K.)	plācā (E. T.)	objàvila (M. S.)	reagìrala (N. K.)		
	poboljšànje (V. J.)	temperatùra (D. L., M. K., T. M.)	plànova (N. K.)	obrazovànja (O. V.)	rèdu (N. K.)		
	pokàzala (L. G.)	tjèdana (D. L.)	plòvila (D. T.)	òdgovora (O. V.)	rješènje (A. K.)		
	pokrìvajū (B. J. S.)	trošàrina (D. L.)	pðdmorju (M. S.)	održàvati (M. S.)	sàveza (A. R.)		
	poslodàvācā (L. G.)	tùrista (T. M.)	poduzèćem (A. Ć.)	òdvjetnika (A. G. P.)	scène (A. K.)		
	pðstrojbe (L. G.)	tužìteljstva (T. M.)	pðgona (E. T.)	Opàtije (O. V.)	sindikàta (N. K.)		
	potvrđiti (A. Br.)	ùrbane (T. M.)	pòkrova (D. T.)	ðpcija (S. V.)	Sìska (N. K.)		
	prèdsjednīka (L. G.)	urèditi (D. L.)	pðslovanja (E. T.)	òpisani (N. D.)	skùpštine (A. K.)		
	prèdstavnīcima (L. G.)	ùsluga (K. I.)	poslovànju (E. T.)	organizàcija (N. D.)	smanjènja (N. K.)		

	prístupnĭh (L. G.)	vlàda (D. L.)	potvrđiti (E. T.)	organizator (O. V.)	sređivanje (N. S.)		
	problĕma (A. Ba.)	vlàdĕ (M. K.)	pŏziv (E. Mi.)	organizatora (O. V.)	stratĕgija (N. S.)		
	prŏmetnicama (L. G.)	volontiranje (T. M.)	prãvo (E. Mo.)	orijentacije (O. V.)	stratĕgijĕ (A. K.)		
	prŏstoru (L. G.)	vŏzila (M. K.)	prãvo (E. T.)	osigurànja (A. G. P.)	tĕma (A. K.)		
	ràda (L. G.)	zàgrebačkĭm (D. L.)	prĕdsjednica (T. K.)	osigurànje (A. G. P., O. V.)	turĭsta (A. K.)		
	rãdnike (L. G.)	zàgrebačkŏm (N. K.)	prežĭvelĭh (E. Mi.)	ŏsoba (I. V.)	ùnijĕ (A. K.)		
	rãdom (L. G., V. J.)	závoja (T. M.)	prĭjatelja (E. Mi.)	ŏsobe (N. D.)	ùnijĕ (A. K.)		
	rãshode (L. G.)		prĭjava (E. Mi.)	ŏstvaren (S. V.)	ùnijom (A. K.)		
	rãsprava (L. G.)		prijĕvoza (M. S.)	ostvãruju (I. V.)	uplãtilo (A. K.)		
	rãspravi (H. G.)		privatizĭran (E. Mi.)	pakĕta (O. V.)	ùvjetom (N. K.)		
	razgovãralo (L. G.)		prŏmidžbe (M. S.)	petrokĕmija (S. V.)	Vidãković (S. B.)		
	rãzloga (L. G.)		přvi (T. K.)	petrokĕmije (A. G. P.)	vlàda (A. K., A. R.)		
	rãzna (L. G.)		Pùle (M. S.)	podãtak (O. V.)	vlãdã (A. L. V.)		
	rãzvoj (L. G.)		Pùljane (Dž. B.)	pŏdrške (S. V.)	vlãsti (J. G.)		
	rãzvoja (L. G.)		rãda (A. Ć.)	podržãvaju (M. S.)	zãbranĕ (A. R.)		

	regeneràcije (L. G.)		razgovàrati (M. S.)	pògona (A. G. P.)	Zàgreb (M. M.)		
	Rijèke (L. G.)		rãzlikama (M. S.)	pòkreću (S. V.)	Zàgreba (M. M., S. B.)		
	sàjam (L. G.)		ràzvojne (E. Mi.)	policàjaca (A. G. P.)	zàgrebačkoj (A. R.)		
	samozapošljàvā- nje (L. G.)		ràzvōjnē (E. Mi.)	ponišćenje (I. V.)	Zàgrecani (A. K.)		
	sàti (L. G.)		realizìrao (M. S.)	predàvanje (O. V.)	zàhtjeva (A. R.)		
	sezōne (A. Br., A. Ba.)		rīznici (T. K.)	pregòvara (A. G. P.)	zànima (S. B.)		
	sezōne (L. G.)		rješenja (E. Mo.)	prìliku (M. S.)	zàstupnika (M. M.)		
	sezōnu (L. G.)		rješenje (E. Mi.)	prīmijenjenu (N. D.)	zǎstupnika (N. K.)		
	smijènen (L. G.)		sǎboru (E. T.)	prìstupa (I. V.)	zatràžio (S. B.)		
	spàjanjem (L. G.)		sàjma (N. K.)	pròdaju (S. V.)	zàvod (A. K., A. R.)		
	sredstàvā (L. G.)		Sanàdera (E. Mi.)	pròstora (I. V.)	zàvoda (J. G., N. S.)		
	sřpnja (L. G.)		sezōna (N. K.)	provincija (N. D.)	zǐda (A. K.)		
	stàblā (L. G.)		sezōnē (N. K.)	putovànja (D. P.)	znànje (N. K.)		
	stàlnōg (L. G.)		sezōnu (E. M.)	ràdu (A. G. P.)			
	stǎnju (L. G.)		slǔžbē (E. Mo.)	ràzdblju (I. V.)			

	strānkom (I. J. J.)		spājanjem (E. Mi.)	razvedrāvanje (O. V.)			
	strōjovođa (I. J. J.)		srednjoškōlaca (E. T.)	razvītka (M. S.)			
	struktūri (L. G.)		stānova (E. Mo.)	rāzvoj (A. G. P.)			
	stūpānja (L. G.)		stāri (A. Ć.)	realizator (I. V.)			
	sudjelovānje (L. G.)		strādālīh (E. T.)	sigūrnosti (A. G. P.)			
	sūdu (L. G.)		sūci (E. Mi.)	situācija (A. G. P.)			
	sūdēnju (L. G.)		sūmnjama (E. Mi.)	Slōvenije (S. V.)			
	sufinancīrā (L. G.)		surādnje (E. Mi.)	srednjoškōlaca (A. G. P.)			
	sūmnjā (L. G.)		sūsveda (E. Mi.)	stīlova (I. V.)			
	svōjstāvā (L. G.)		televīzijske (N. K.)	stratēgijama (A. G. P.)			
	škōla (L. G.)		tēma (A. Ć.)	strōjovođa (A. G. P., N. D.)			
	škōla (L. G.)		tēnkova (E. Mi.)	strūčnjaka (I. V.)			
	škōla (V. J.)		tīsuća (Dž. B.)	strūju (I. V.)			
	škōlē (L. G.)		trošarina (A. Ć.)	sudiōnika (D. P.)			
	škōli (L. G.)		tróškova (N. K.)	tēme (A. G. P.)			

	škòlòm (L. G.)		ublažàvānje (E. T.)	terminàla (M. S.)			
	tàjnīka (L. G.)		ùdruga (E. T.)	termoelektràne (A. G. P.)			
	těškò (L. G.)		ukljùčiti (Dž. B.)	tjestenìne (N. F.)			
	Tìsnò (L. G.)		ùnijē (M. S.)	tràgedije (A. G. P.)			
	tràvnja (L. G.)		ùsluge (N. K.)	trošàrina (A. G. P.)			
	trǎvnja (L. G.)		vlādē (E. T.)	třžišta (M. S.)			
	trǎvnju (H. G.)		vlākova (M. S.)	tvòrnice (B. U.)			
	tràžē (L. G.)		vlàsništvo (A. Č.)	tvřdnje (S. V.)			
	Trřlj (L. G.)		vlāsti (E. Mi.)	ùčenika (S. V.)			
	tvrdī (A. Ba.)		vódovod (N. K.)	ùdruga (I. V.)			
	udružènja (L. G.)		vódenja (T. K.)	ùgled (I. V.)			
	ùnije (L. G.)		zàdaje (M. S.)	ugròžava (M. S.)			
	usavršàvānje (L. G.)		Zǎgreb (M. S.)	ukljùčila (M. S.)			
	uvrštàvānje (L. G.)		zàgrebačke (E. T.)	ùniji (O. V.)			
	vatrogàsci (L. G.)		zǎgrebačkī (E. Mi.)	ùprave (O. V.)			

	veterànimà (V. J.)		zǎjmovà (E. T.)	većinom (N. D.)			
	vijěća (L. G.)		zàljev (Dž. B.)	vijěćnici (N. D.)			
	vještìnā (L. G.)		zàljeva (M. S.)	vlāda (A. G. P.)			
	vlāda (L. G.)		zàstupničkīm (M. S.)	vlāšništva (B. U.)			
	vlādē (L. G.)		zàstupnīk (E. T.)	vōdeće (O. V.)			
	vōjske (L. G.)		zàtvaranja (E. T.)	Zàgreba (O. V.)			
	zàdruge (L. G.)		zbrinjàvānje (A. Č.)	zàgrebačke (I. V.)			
	Zàgrebu (L. G.)		zdràvlja (E. Mo.)	Zàgrebu (O. V.)			
	zàhvālnosti (L. G.)			zǎhvāta (D. P.)			
	zǎjmōvā (L. G.)			zǎjednica (I. V.)			
	zàkona (L. G.)			zàvod (O. V.)			
	zǎleđu (L. G.)			živòtinja (I. V.)			
	zǎmjenīka (L. G.)			župànijske (O. V.)			
	zapošljàvānje (L. G.)						
	zàtvora (L. G.)						

	zàvoda (L. G.)						
	zažìvjelo (L. G.)						
	zbrinjàvānje (L. G.)						
	zemàljā (L. G.)						
	zemālja (L. G.)						
	zgrādā (L. G.)						
	zràka (L. G.)						
	žènā (L. G.)						
	žŭpnī (L. G.)						

Prilog 4. *Neutralizacija kratkosilaznog i kratkouzlaznog naglasaka*

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
ansāmbļ (D. C.)	agrobīznis (L. G.)	akadēmija (S. K.)	ākcija (E. Mi.)	Amēriku (N. D.)	Croātime (N. R. E.)	ālkarskīm (S. K.)	alērgijā (N. B.)
bedepēja (N. N.)	agroturizma (H. G.)	biciklīstičkīh (T. M.)	blāgdane (N. K.)	Āustriji (N. D.)	debāta (N. S.)	ālkoholu (I. J.)	bēsplatno (V. Š.)
bēsplatno (M. P.)	autocēstama (L. G.)	bitka (S. F.)	Bòšković (E. Mi.)	bēskučništvu (N. D.)	frāncuskīm (N. S.)	autīzmu (M. H.)	bicīklīma (S. J. M.)
biskup (N. N.)	bēsplanan (L. G.)	dāti (M. K.)	Brisēlu (M. S.)	bēsplanan (I. V.)	gòdina (A. K.)	brānitelji (S. K.)	bròda (B. K.)
Bòšković (S. V., S. C.)	bicīkla (L. G.)	gòrivo (D. L.)	Buzētu (N. K.)	Brisēlu (I. V., O. V., S. V.)	grādevine (S. B.)	cèntu (V. D.)	čèlnīkom (S. J. M.)
bròdova (A. T.)	brānitelje (V. J.)	hadezēja (K. I.)	cionīstičkī (E. Mi.)	bròda (A. G. P.)	hadezēja (M. M.)	člānica (I. J.)	fōndōvā (S. D.)
dřžavljana (S. V.)	būrzi (L. G.)	hažēja (D. L.)	dēsete (M. S.)	cionīstičkī (I. V.)	hazezeđa (M. M., N. R. E.)	čvōrōvā (R. J.)	grānica (S. J. M.)
Ēuropske (S. V.)	dānašnjōj (L. G.)	izrāvnā (D. L.)	dōdajūci (N. K.)	deprēsije (S. V.)	Hřvatskōj (S. B.)	čvōrova (Z. V.)	hadezēovācā (V. Š.)
fōndova (H. Š., S. C.)	dōma (L. G.)	kabecēu (D. L.)	dōgađaj (N. K.)	dizājna (N. D.)	kabecēu (N. R. E.)	debātnī (M. H.)	haesēsu (T. P.)
gòdine (A. T.)	Dōmovinskī (V. J.)	korūpcije (M. K.)	dřžava (N. K.)	dōmova (N. D.)	kāznenī (N. K.)	djēlatnikā (S. K.)	hageesēsu (S. J. M.)
Hēcegovine (S. V.)	dōnosīmo (L. G.)	krēdit (D. L.)	dřžave (A. Č.)	dōzvola (S. V.)	kòlodvōr (A. R.)	dōzvolē (V. R.)	Hřvatskōj (B. K.)
Hřvatska (S. C.)	dōstupnī (L. G.)	mjēsecu (K. I.)	dřžavi (M. S.)	dřžava (B. U.)	Ljubljāne (A. K.)	ezdepēov (J. K.)	intervētnā (B. K.)
Hřvatske (S. C.)	fōndova (A. Ba., L. G.)	nāšao (A. B.)	ezdepēovōj (E. T.)	dřžava (N. D.)	mjēseca (A. L. V.)	ezdepēovac (J. K.)	kācigē (V. Š.)

Hr̃vatskōj (S. C., S. V.)	gòdina (L. G.)	něprikladna (N. K.)	gòdine (E. Mo.)	fr̃ancuskih (I. V.)	něsreće (N. S.)	f̃izičk̃ih (S. K.)	kòmori (A. P.)
ĩzborima (M. P.)	gòdine (N. H.)	òbnove (T. M.)	gũme (A. Ć.)	Hr̃vatskē (D. P.)	něštašice (N. K.)	f̃õnda (V. R.)	kompetěntnĩm (A. P.)
ĩzbornũ (B. Ď.)	hotěla (L. G.)	r̃ãta (D. L.)	haeselěsa (E. T.)	Hr̃vatske (I. V.)	odũstala (A. K.)	f̃õndova (S. K.)	maturãntica (S. J. M.)
karĩzmi (D. C.)	Hr̃vãtskē (L. G.)	turistĩčkē (I. F.)	Hr̃vatske (N. K.)	Hr̃vatskōj (O. V.)	òdvjetnik (A. K.)	hadezěa (M. H.)	mũpa (B. K.)
kòmore (D. C.)	klãsićan (P. P.)	ũpravē (N. K.)	Hr̃vatskoj (T. K.)	ĩzraelu (I. V.)	òlakšice (N. S.)	hadezěov (J. K.)	něsrećē (S. D.)
kòracima (M. P.)	kòpnu (A. Br.)	ũrbane (T. M.)	ĩzrãvnũ (M. S.)	ĩzvora (I. V.)	òtkrila (A. R.)	haenkãu (M. H.)	nutricionĩstĩčkōg (S. D.)
Mãdarskōj (D. C.)	kr̃ãja (L. G.)	ũsusret (A. B.)	komĩsiji (E. Mi.)	jãmstvo (A. G. P.)	podřžava (N. K.)	haertěa (S. K.)	òkolĩš (A. P.)
něvolji (N. N.)	kr̃ãju (V. J.)	vidjeli (A. B.)	kòmore (N. K.)	južnopacĩfĩčkĩ (I. V.)	pòduzetništvu (A. K.)	haesěsa (J. K.)	pòslōvã (A. P.)
nòvinãre (S. C.)	Kr̃ěšimirovoj (I. J. J.)	zdrãvstvu (S. K.)	lõmiti (D. T.)	kàrata (S. V.)	polĩtićara (N. K.)	hatevěa (V. D.)	S. Stõlica (D. P.)
òkũs (J. J.)	ĩlmove (L. G.)	zěmlje (N. K.)	Mědulín (S. B.)	korũpcije (A. G. P.)	polĩtićkã (A. K.)	hažěa (R. J.)	simbõlikē (A. P.)
òžũjka (A. T.)	metrõpolama (A. Br.)	župãnije (M. K.)	mògao (A. Ć.)	mjěseca (A. G. P.)	pònuda (J. G.)	/hěpa/ (S. K.)	skũpina (A. K.)
põnegdje (S. V.)	òblãćno (L. G.)		napũstio (E. Mi.)	mjěštana (I. V.)	pòsade (N. S.)	kampãnja (I. J.)	snòvima (B. K.)
prědaja (N. N.)	òdjel (V. J.)		Njěmaćke (A. Ć.)	mrěža (S. V.)	pòslove (A. R.)	kr̃ãju (V. R.)	Spĩltu (B. K.)
prědstaviti (N. N.)	opõravak (I. J. J.)		òdbili (N. K.)	nãstaviti (D. P.)	pòtpisa (N. K.)	kr̃itike (R. J.)	spõjevima (S. J. M.)
prõjekãtã (N. N., S. V.)	optimĩzmom (L. G.)		odřživĩ (N. K.)	òdbilo (S. V.)	pòzvanĩh (A. L. V.)	mãsline (R. J., I. J.)	spõrta (T. P.)

prostōrijama (S. V.)	pirotēhničaru (L. G.)		ōdvjetnik (E. Mi.)	ōdgovora (O. V.)	prēdstava (N. S.)	Milna (J. K.)	statistika (S. J. M.)
relevāntnīh (D. C.)	plāstikē (L. G.)		ōvisnika (E. Mi.)	ōdnosa (N. D.)	prīvatnu (M. M.)	Mīlna (S. K.)	tēmatskō (A. M.)
slikara (N. N.)	prāgu (L. G.)		plānova (D. T.)	ōdvjetnik (S. V.)	prōpasti (A. R.)	nezāposlenīh (S. K.)	trēndovima A. P.)
tēhničkē (N. N.)	prēdstavē (L. G.)		pōmolu (E. Mi.)	ōporbe (O. V.)	prōvedbu (D. B. S.)	polītičkīm (R. J.)	turīstičkē (A. P.)
turīstičkā (S. V., N. N., A. T.)	prēdstaviti (L. G.)		pōpisu (E. Mi.)	ōtvorena (O. V.)	reākcije (N. S.)	pōmāka (Z. V.)	turīstičkōg (A. P.)
turīzma (S. V., D. C.)	prōgrame (V. J.)		pōslovi (E. T.)	pēra (I. V.)	scēne (A. K.)	pōstupak (J. K.)	turīzam (S. D., A. P.)
ūdrugē (D. C.)	prostōrije (I. J. J.)		pōsljednīj (E. Mi.)	pōdrške (S. V.)	slūžbenicima (N. K.)	prātečīm (M. H.)	turīzma (S. J. M.)
upozōrila (S. V.)	prōslē (H. G.)		prījatelja (E. Mi.)	pōveljē (D. P.)	slūžbi (A. K.)	regāta (V. D.)	ūdrugē (A. P.)
urbanīzam (H. Š.)	rādovi (L. G.)		prōmidžbe (M. S.)	povōljnije (B. U.)	Srībijē (N. S.)	rōkōvā (V. D.)	zēmlje (B. K.)
vōdece (H. Š.)	Splītu (P. P.)		přvi (T. K.)	prījavljēni (O. V.)	sūdskī (N. K.)	sādašnjosti (Z. V.)	župānijē (S. D.)
vōzila (S. V.)	stātūs (L. G.)		slūšateljī (M. S.)	prōcesa (N. D.)	tōčka (A. K.)	skūpa (M. H.)	
zāhvalnica (H. Š.)	štrājka (L. G.)		slūžbe (E. Mo.)	prōdaju (A. G. P.)	turīstičkū (A. L. V.)	sopranīstica (M. H., V. D.)	
zīdine (I. P.)	trēbajū (L. G.)		Srībiji (E. T.)	prōdaju (S. V.)		specīfičnē (M. H.)	
župānijē (D. C.)	trēbalo (A. Ba.)		stōljeća (A. Č.)	proizvōdnju (S. V.)		Splīta (R. J., V. D.)	
	trēnda (L. G.)		štāndove (M. S.)	prōnači (N. D.)		Splītu (S. K., M. H., J. K.)	

	turističkū (L. G.)		těnkova (E. Mi.)	prōsinac (S. V.)		spōrtu (Z. V.)	
	turizma (L. G., A. Ba.)		těreta (E. Mi.)	provōditi (N. F.)		statistikē (I. J.)	
	tvřđavē (L. G.)		terorizam (A. Ć.)	rātu (S. V.)		stāvova (V. D.)	
	zàjednicu (L. G.)		terorizma (E. Mi.)	skŭpa (S. V.)		Sŭpetar (S. K.)	
	žŭvot (L. G.)		trěbali (N. K.)	slŭžbama (O. V.)		štrājkovima (R. J.)	
	župānija (H. G.)		třžnici (N. K.)	sōngovima (A. G. P.)		štrājku (Z. V.)	
	župānijē (L. G.)		turističku (N. K.)	srětan (S. V.)		temātikē (I. J.)	
	župāniji (L. G.)		turizam (E. T., N. K., M. S.)	sŭlova (I. V.)		trōškove (R. J.)	
			Ŭkrajini (E. Mi.)	sŭbotom (D. P.)		turističkŭh (S. K.)	
			ŭvjetima (N. K.)	surādnje (S. V.)		turizam (I. J., M. H., R. J., V. D.)	
			zādaje (M. S.)	terorizam (D. P.)		turizmu (S. K.)	
			zāvřeno (M. S.)	Tŭnisu (I. V.)		vřta (V. D.)	
			župāniji (E. T.)	turistička (O. V.)		vřtova (V. D.)	
				ugōdnijŭm (N. D.)		zěmljama (S. K.)	
				vōdeće (O. V.)		župānŭjskē (Z. S.)	

				zagađivač (M. S.)			
				živōta (A. G. P.)			
				župānijē (N. D.)			
				župānije (O. V.)			

Prilog 5. *Neprovođenje fonološki uvjetovanih glasovnih promjena*

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
/devetnaest posto/ (N. N.)	/bit će/ (L. G.)	/četrnaest Celzije- vih/ (D. L.)	/bez svojih/ (E. Mi.)	/bez sanitarnog/ (I. V.)	/bez pravih/ (N. R. E.)	/bez sigurnih/ (V. D.)	/četrnaest stupnje- va/ (S. D.)
/devetnaest sati/ (N. N.)	/dvadeset dva/ (L. G.)	/iz Požege/ (T. M.)	/iz sabora/ (E. Mi.)	/bez zasnivanja/ (N. D.)	/deset tisuća/ (A. K.)	/desetak godina/ (S. K.)	/devet domaćih/ (T. P.)
/iz fondova/ (N. N.)	/is Šibenika/ (L. G.)	/iz sabora/ (D. L.)	/iz sabora/ (E. T.)	/deset tisuća/ (I. V.)	/još dva/ (S. B.)	/dvadeset devetog/ (M. H.)	/imat će/ (S. D.)
/iz kamenoloma/ (N. N.)	/is šibenske/ (A. Ba.)	/kroz program/ (D. L.)	/iz Splita/ (E. Mi.)	/devet cijelih/ (I. V.)	/od devedeset/ (S. B.)	/dvadesetak kuhara/ (S. K.)	/is šesnaestog/ (D. P.)
/iz sadržaja/ (D. C.)	/is šibenskog/ (L. G.)	/minus četiri/ (K. I.)	/morat će/ (E. T.)	/iz prekogranič- nog/ (A. G. P.)	/od špekulant- skog/ (A. R.)	/iz fondova/ (S. K.)	/iz Đakova/ (A. P.)
/iz Splita/ (H. Š.)	/iz knjiga/ (L. G.)	/od danas/ (M. K.)	/od davanja/ (E. Mi.)	/iz proračuna/ (I. V.)	/uz svjetski/ (N. R. E.)	/iz solinskoga/ (S. K.)	/iz Perušića/ (S. J. M.)
/iz sporta/ (D. C.)	/iz Zagreba/ (L. G.)	/od deset/ (S. F.)	/od tristo/ (E. T.)	/iz svijeta/ (A. G. P.)		/iz Splita/ (S. K.)	/iz saborske/ (T. P.)
/iz susjedne/ (D. C.)	/izvest će/ (L. G.)	/od donošenja/ (D. L.)	/šest stanova/ (E. T.)	/iz zajedničke/ (S. V.)		/iz splitskog/ (S. K.)	/iz stranke/ (T. P.)
/iz turizma/ (D. C.)	/od dodatnih/ (L. G.)	/od dvije/ (I. F.)	/uz zamjenu/ (E. Mi.)	/kod dodjele/ (O. V.)		/niz posebnih/ (S. K.)	/iz svijeta/ (S. J. M.)
/jedanaest članova/ (N. N.)	/od donošenja/ (L. G.)	/od trideset/ (D. L.)		/kroz kanjon/ (O. V.)		/od dvadeset/ (M. H.)	/iz zadarskih/ (A. M.)
/jedanaest sati/ (N. N.)	/od dvije/ (L. G.)	/šest tisuća/ (D. L.)		/novac za/ (A. G. P.)		/od petog/ (V. R.)	/iz zadarskoga/ (S. D.)
/kroz posljed- nju/ (I. P.)	/plaćat će/ (L. G.)	/trinaest stupnje- va/ (D. L.)		/od čega/ (O. V.)		/od samoga/ (S. K.)	/iz zemlje/ (A. P.)
/kroz tematske/ (N. N.)	/predstaviti će/ (L. G.)			/od danas/ (A. G. P.)		/od tri/ (V. D.)	/od devet/ (B. K.)

/od četrnaest/ (A. T.)	/teret dugo/ (A. Br.)			/od dvadeset/ (N. D.)		/ot trideset/ (I. J.)	/od događaja/ (S. D.)
/od devetnaest/ (N. N.)	/usmjerit će/ (L. G.)			/od dvadesetak/ (A. G. P.)		/uz sebe/ (S. K.)	/od dvanaest/ (S. J. M.)
/od države/ (N. N.)	/već drugu/ (L. G.)			/od sedmog/ (I. V.)		/već drugu/ (S. K.)	/od sedamnaest/ (S. J. M.)
/od Dubrovnika/ (N. N.)				/od tisuću/ (O. V., A. G. P.)		/zbog promjene/ (S. K.)	/ot četrnaest/ (T. P.)
/od dvadeset/ (N. N.)				/otok Krk/ (I. V.)			/ot toga/ (A. K.)
/od dvadesetog/ (A. T., N. N.)				/šest stanova/ (I. V.)			/pet dana/ (A. P.)
/od dvanaest/ (N. N.)				/uz stalne/ (I. V.)			/pet tisuća/ (A. K.)
/od konca/ (N. N.)				/zbog kvalitet- nije/ (A. G. P.)			/pred tebe/ (S. D.)
/od petnaest/ (N. N.)							/prvog hrvatskog/ (S. J. M.)
/od sutra/ (N. N.)							/puhat će/ (S. D.)
/od šest/ (M. P.)							/rok za/ (S. D.)
/osamnaest sati/ (N. N.)							/točan nalaz/ (A. P.)
/osamnaest tisuća/ (N. N.)							/uz to/ (S. J. M.)
/pet dana/ (N. N.)							
/pet tisuća/ (S. V.)							

/rok za/ (S. V.)							
/sedamnaest sati/ (N. N.)							
/šest cijelih/ (N. N.)							
/šest prometnih/ (S. V.)							
/šest tisuća/ (S. V.)							
/uz potpredsjed- nika/ (H. Š.)							
/uz sjeverozapa- dni/ (I. P.)							
/uz slabu/ (I. P.)							
/uz stručno/ (N. N.)							
/uz studentski/ (N. N.)							

Prilog 6. *Ostale pogreške*

Radio Dubrovnik	Radio Knin	Radio Osijek	Radio Pula	Radio Rijeka	Radio Sljeme	Radio Split	Radio Zadar
ântičkōga (N. N.)	âmeričkōm (A. Br.)	alijânse (N. K.)	ántikē (N. K.)	autoplína (I. V.)	ârheološkōm (A. K.)	àgōnija (M. H.)	agrúme (A. P.)
àgēnti (A. T.)	céntra (L. G.)	Bátina (D. L.)	ârheološkī (Dž. B.)	bânci (I. V.)	âutobusi (N. K.)	âlternatīvnē (Z. V.)	ambulānti (N. B.)
agrotūrizam (J. J.)	dòdū (P. P.)	bít (će) (K. I.)	Bâltiku (E. Mi.)	cjèlokupnog (M. S.)	àutobusna (A. R.)	âkademskōj (J. K.)	ârheološkā (B. K., S. J. M.)
âstronomskōg (S. C.)	dosàda (L. G.)	céntar (A. B.)	djèlatnōst (E. T.)	dijalózima (A. G. P.)	avènija (A. R.)	anesteziológā (I. P.)	âstronomskō (S. J. M.)
bòtaničkō (N. N.)	dosàdašnjē (A. Ba.)	cētra (K. I.)	dobìvā (E. T.)	djèlatnōsti (I. V., O. V.)	dānima (D. B. S.)	bāština (S. K.)	bìološkē (S. D.)
cèntārā (S. V.)	dvòranu (P. P.)	Čépin (D. L.)	dosàda (M. S.)	dòduše (B. U.)	dēveteročlanē (M. M.)	branitèljskā (V. D.)	cēntimetārā (D. P.)
cētra (S. V.)	èkološkā (L. G.)	čétiri (K. I.)	dvòrani (E. T.)	dònese (O. V.)	djèlatnōsti (A. K.)	céntar (J. K.)	dèsért (S. J. M.)
dēmokratskē (S. V., I. P.)	èkološkōm (V. J.)	čitānju (I. F.)	èkološkīh (N. K.)	doprínos (D. P.)	dosàda (M. M.)	cētra (R. J., S. K.)	dìplomatskīh (T. P.)
dēmokratskī (S. C.)	èkonomskōg (L. G.)	dānu (M. K.)	èkonomskī (M. S.)	dòsadašnji (N. F.)	dòsadašnjī (A. L. V.)	céntra (V. D.)	dogóđiti (N. B.)
djèlatnōstima (N. N.)	fèstival (L. G.)	dāvno (T. M.)	energèntu (M. S.)	dúga (A. G. P.)	dòsadašnjīh (N. K.)	Dioklècijān (V. D.)	dósad (A. P.)
dóci (B. Đ.)	fèstivala (A. Br.)	djécu (A. B.)	ènergetskē (N. K.)	emísija (I. V.)	èkonomskōg (A. R.)	dìplòmatskē (Z. V.)	dostúpnošti (B. K.)
doprínos (H. Š.)	investícija (N. H.)	djèlatnošću (D. L.)	ènergetskī (S. B.)	energèntu (A. G. P.)	ekvinócij (A. K.)	drôgā (S. K.)	dóznajēmo (A. K.)
dosàdašnji (H. Š.)	investítor (L. G.)	dócent (K. I.)	gódine (N. K., E. T.)	ènergetskā (O. V.)	ènergetskē (A. R.)	èkološkī (I. J.)	dózzvolu (S. D.)

ĕkološkĕg (I. P.)	jásna (A. Ba.)	Ďákovo (N. K.)	gĎspodarska (E. T.)	fóna (O. V.)	hĭstrionskĕm (A. L. V., N. S.)	ĕkološkĕg (V. D.)	emísijĕ (S. J. M., T. P.)
ĕkonomskĭ (H. Š.)	jásno (A. Ba.)	emísiji (N. K.)	gótova (N. K.)	gĎspodarskog (M. S.)	hĭstrionu (N. S.)	ekolĕzi (M. H.)	emĕcijama (S. J. M.)
ĕkumĕnskĭ (A. T.)	jĕdnokratno (L. G.)	energĕtskom (T. M.)	imenĕvala (M. S.)	gĕstiju (I. V.)	ĭmunološkĭ (A. K., A. R.)	ĕkonomskĭm (M. H.)	ĭmunološkĭm (S. D.)
emísije (D. C., N. N.)	Knĭna (L. G.)	găstronomske (M. K.)	ĭndije (N. K.)	grădu (I. V.)	ĭzazvati (A. K.)	eurĕpskĭ (R. J.)	iskĕrĭstiti (S. D.)
ĕnergetsĕ (D. C.)	komísiji (L. G.)	gódină (S. F.)	ĭstaknuo (E. Mi.)	ĭmunološkĭ (N. D.)	ĭzvanrednĭh (N. K.)	fĕrumu (R. J.)	kakăovĕ (S. D.)
energĕtskĭ (S. C.)	korĭstila (V. J.)	gĎspodarskĭm (S. F.)	izăzvala (M. S.)	inicijălnă (A. G. P.)	ĭzvanrednog (N. K.)	istăknuo (R. J.)	kalĕrije (S. J. M.)
fĕrum (D. C.)	lăni (A. Br.)	gĕste (D. L.)	ĭzazvati (E. Mi.)	isprăvljanje (S. V.)	jĕzgre (D. B. S.)	kămpusa (M. H.)	kăpelu (D. P.)
găstronomskĕ (J. J.)	lijĕčnĭke (P. P.)	grădova (S. F.)	izvĕdljivĕsti (N. K.)	ĭstaknuo (S. V.)	jĭtros (A. K.)	kandidătkinja (S. K.)	kilĕmetără (V. Š.)
gĕološkă (H. Š.)	meĕuvrĕmenu (L. G.)	grăđani (K. I.)	jĭčĕrašnjim (M. S.)	Jĕsipa (O. V.)	klaüzulĕ (A. L. V.)	kărakter (V.D.)	kĕpilĕt (S. D.)
kămpusa (S. C.)	móru (A. Br.)	inicijălnĕj (D. L.)	kancelărkĕm (T. K.)	kancelărkĕm (O. V.)	komĕdija (N. R. E.)	kohĕzijĕ (M. H.)	kĕřarkăřskom (S. D.)
Katărina (S. C.)	nĕmă (L. G.)	ĭspĕkcijĕ (M. K.)	klăpa (M. S.)	kĕkpita (S. V.)	kŭĕe (D. B. S.)	kĕmisiji (R. J.)	Kvărnera (D. P.)
kăzalĭřnĕg (N. N.)	nŭžan (A. Ba.)	ĭskaznice (K. I.)	kĕpilĕt (E. Mi.)	meĕřsobno (I. V.)	kŭĕĕm (D. B. S.)	krŭgu (S. K.)	marăřkĕ (S. J. M.)
kilĕmetără (N. N.)	obĕĕkciju (L. G.)	iskĕrĭstili (A. B.)	kŭnă (N. K.)	milijŭni (O. V.)	lĕtke (N. K.)	medicĭnskĭ (V. D.)	marăřkĭ (A. K.)
Kĭnĕ (D. C.)	odsăda (L. G.)	ĭzradĕ (Ž. B.)	mănjak (M. S.)	mjĕseca (S. V.)	nămjerno (A. L. V.)	mĕteorološkĭ (R. J.)	maturăntica (S. J. M.)
kĭno (N. N.)	ĕnolikĕ (P. P.)	kărticama (D. L.)	maslinăr (Dž. B.)	năĕzorom (B. U.)	năstupnĕga (M. M.)	ministărstvo (R. J., Z. S.)	mjenjăčnicĕ (A. P.)

Kònavljanin (N. N.)	ópčina (L. G.)	kíše (D. L.)	ministárstva (E. Mo.)	nàutičare (N. F.)	něžavisne (A. K.)	nádā (M. H.)	nastávljajū (B. K.)
koncésijama (S. C.)	ostàtākā (L. G.)	koncésiju (K. I.)	mĩrnodopskē (M. S.)	nāzdravimo (O. V.)	obávljajūci (A. R.)	nápad (M. H.)	Novālja (S. D.)
kūpovinē (B. Đ.)	pēdagoškā (V. J.)	kratkòtrajnā (T. M.)	mrēža (Dž. B.)	obávljajūci (A. G. P.)	obávljati (A. L. V., A. R.)	nastávljāju (M. H., R. J.)	obávljānju (D. P.)
Lādari (A. T.)	pīca (L. G.)	kratkòtrājñū (D. L.)	nástavila (N. K.)	òdsūtnòsti (O. V.)	obècano (A. K.)	nļjedan (I. J.)	òbrazovānja (S. J. M.)
lāni (S. V., N. N.)	plācē (A. Ba.)	krijūmčārēnja (T. M.)	nelòjalna (M. S.)	okolina (A. G. P.)	òblīku (A. R.)	nórveškōm (S. K.)	ònkološkīh (A. P.)
Lībertas (D. C.)	polícija (L. G.)	lāni (T. M.)	nóvci (E. T.)	opátije (M. S., O. V.)	òbrazovānje (N. R. E.)	òbilasku (Z. V.)	ònkološkōg (S. D.)
ljūdī (N. N.)	posjécuju (B. J. S.)	Máðarska (K. I.)	parlamèntu (M. S.)	ósnovna (N. D.)	òdustale (J. G.)	òbrazovānja (Z. V.)	organizīrajū (A. K.)
Marína D. (D. C.)	postávljānje (A. Br.)	Márkovu (N. K.)	podmorničárstva (D. T.)	pārtner (S. V.)	organizátori (D. B. S.)	organizátora (V. D.)	òsnovati (S. D.)
nēretvānskū (H. Š.)	prēkovremenīm (I. J. J.)	másovnē (D. L.)	polícija (A. Č.)	plācā (D. P.)	otkúpi (N. S.)	poduzètنيčkōg (S. K.)	Pāklenicē (B. K.)
òblīku (N. N.)	rasprávljalo (A. Br.)	medicīnskī (S. K.)	Porèča (T. K., N. K.)	plāca (O. V.)	pārtner (S. B.)	polícijē (M. H.)	Pāklenici (S. J. M.)
òbrazovānja (N. N.)	razīnama (L. G.)	medicīnskōg (K. I.)	pòslovanja (Dž. B.)	plēmenitog (S. V.)	petíciju (D. B. S., N. K.)	pósto (J. K.)	paravīnju (B. K.)
organizátora (J. J.)	rekòrdñih (L. G.)	mísija (D. L.)	pòslovānja (E. T.)	pòdržati (N. D.)	pòluvremenu (J. G.)	postòjī (V. D.)	parlamèntu (B. K.)
parlāmēnta (S. C.)	revízija (L. G.)	/múpa/ – MUP-a (N. K.)	póstaje (N. K.)	pósjetu (O. V.)	pótraga (J. G.)	površinē (Z. V.)	petíciji (S. D.)
polícija (S. V.)	Rúsiju (P. P.)	nāše (K. I.)	pósto (M. S.)	póslasticu (O. V.)	pòvučena (A. K.)	predstávljānja (V. D.)	podsjécájū (B. K.)
ponájprije (J. J.)	šīrovine (A. Ba.)	nēplivača (K. I.)	pòstupak (Dž. B.)	progrāmu (M. S.)	prūzi (N. K.)	predstávljānje (M. H.)	pòjedinīm (T. P.)

poslòvānju (A. T.)	stóljeća (P. P.)	nésanicu (N. K.)	prépoznāt (N. K.)	prôljeću (S. V.)	rasprāvljati (A. R.)	predstāvljānjem (Z. V.)	poluòtokom (B. K.)
postòjī (N. N.)	svíbnju (L. G.)	obāvljajući (S. K.)	prìopćili (A. Č.)	prósínac (O. V.)	regrèsa (A. K.)	prìrodoslòvnòm (R. J.)	poluòtoku (B. K.)
prédstavē (N. N.)	štovīše (A. Ba.)	òbjekt (N. K.)	prípādā (N. K.)	rasprāvljalo (A. G. P.)	revízija (N. K.)	psīhološkē (V. D.)	pósto (A. P., N. B.)
promócijē (S. V.)	téško (L. G.)	óbrazovanje (M. K.)	revízije (E. T., N. K.)	rāzvojnē (S. V.)	revízijē (N. K., S. B.)	rādu (S. K.)	povjerénstvo (N. B.)
pútu (D. C.)	Tísno (A. Ba., A. Br.)	ódbor (T. M.)	rijēčima (E. Mi.)	revízijē (A. G. P.)	sāboru (N. S.)	razini (V. D.)	prijēti (S. D.)
rasprāvljali (H. Š.)	tòliko (L. G.)	odlúcuju (I. F.)	sástaje (T. K.)	šīgurnosnā (A. G. P.)	silòvānja (N. S.)	rèkòrdnē (V. D.)	prìvedē (A. P.)
sābor (N. N.)	trébā (N. H.)	odústati (N. K.)	Sřbijē (M. S.)	strúke (S. V.)	Sřbiji (A. K.)	sjécaju (Z. S.)	razīne (N. B., S. J. M.)
simfònījskōg (D. C.)	vijécniķā (A. Br.)	òkolini (M. K.)	stratēgijama (N. K.)	sudbina (A. G. P.)	strūčnjakinja (A. K.)	skūpa (Z. V.)	razini (B. K., V. Š.)
spēleološkā (A. T.)	vlāda (L. G.)	ókoliša (D. L.)	sūci (M. S.)	sūnčano (O. V.)	uprāvljanja (D. B. S.)	stāndard (R. J.)	regrèsi (S. D.)
srēdstāvā (N. N.)	zabāvljat (će) (A. Br.)	organizátor (M. K.)	sudbini (E. Mi.)	šécera (S. V.)	vjétar (A. L. V.)	stānjem (M. H.)	simpózij (A. P.)
stùdēntskī (S. V.)	zaborāvljajući (L. G.)	organizátori (N. K.)	sudjelovánje (E. Mi.)	tālijanske (A. G. P.)	vlāka (A. R.)	stùdēnti (J. K., M. H., S. K.)	simpózija (B. K., S. J. M.)
škòljkarā (J. J.)	zāostale (A. Ba.)	Ósijek (K. I.)	sūdu (M. S.)	tùrističkā (M. S.)	zámjenīk (A. L. V.)	súnca (Z. V.)	sītni (T. P.)
tradícijskē (S. V.)	znāčī (A. Br.)	Ósijeku (S. K., Ž. B.)	tòlikō (T. K.)	tùrističkim (O. V.)		/tāljanski/ (R. J.)	sùdionīci (S. J. M.)
trébaló (S. V.)		ósječkome (S. K.)	tróškova (N. K.)	ūglavnom (A. G. P.)		/tāljānskī/ (V. D.)	sudjelovánje (S. D.)
tùrističkē (D. C.)		ósoba (K. I.)	tužitēlja (E. T.)	uprāvljānje (S. V.)		tòlikō (M. H.)	Súncu (A. P.)

tùrističkīm (N. N.)		pârtner (T. M.)	ùbijen (M. S.)	uprávljati (O. V.)		tradícijskā (V. D.)	sûnčano (T. P.)
tùrističkōg (N. N.)		pârtneri (A. B.)	uprávljānje (M. S.)	ûvjetno (O. V.)		trēba (R. J.)	sûnčānje (S. D.)
tùrističkū (A. T.)		pásti (D. L.)	ústav (E. Mi.)			trébalo (V. D.)	takozvánō (B. K.)
tùrizam (D. C.)		plâće (K. I.)	vijêća (N. K.)			uklánjānje (R. J.)	trébā (S. J. M.)
tùrizam (D. C.)		plóčica (N. K.)	vjeròjatnā (A. Č.)			ukrcati (V. R.)	trébali (V. Š.)
ukòlikō (N. N.)		póčast (D. L.)	vódovod (N. K.)			űnatoč (R. J., V. D.)	trébalo (A. P., N. B.)
vělolūčkī (A. T.)		póčele (K. I.)	vódenja (T. K.)			uprávljānje (R. J., S. K.)	trébati (N. B., S. D.)
Vínkovaca (H. Š.)		polícije (K. I.)	Zâgreb (N. K.)			uprávljānje (Z. V.)	turíste (D. P.)
vízija (N. N.)		políciji (N. K.)	zainteresíranīh (Dž. B.)			Vřdoljāk (R. J.)	űglavnōm (S. D.)
zámjenīk (S. V.)		pómoči (K. I.)	zamijéceno (E. T.)			znánstvenī (Z. V.)	űnatoč (A. P., B. K.)
		póplavi (K. I.)	zasàda (Dž. B.)				űnatoč (S. D.)
		pópuniti (K. I.)	zvjezdárnice (N. K.)				uprávljānja (B. K.)
		pópunjene (K. I.)					uzvaníkā (T. P.)
		Pósavini (K. I.)					Vělebit (S. J. M.)
		póslova (K. I.)					vijêću (N. B.)

		póslušājmo (D. L.)					zída (B. K.)
		pósto (D. L., K. I.)					
		posvjedócio (K. I.)					
		póštenom (K. I.)					
		pótpuno (S. K.)					
		pótraga (S. K.)					
		pótrazi (K. I.)					
		povécati (D. L.)					
		pozícija (N. K.)					
		póznato (K. I.)					
		préhrane (N. K.)					
		príprema (K. I.)					
		prípremā (T. M.)					
		prósınca (D. L.)					
		pústī (N. K.)					

		rāčun (D. L.)					
		rāzviājā (S. F.)					
		Rijēka (M. K.)					
		Rījeke (K. I.)					
		samopóslugē (K. I.)					
		sīgurnosnīm (M. K.)					
		sócijalne (K. I.)					
		specijalizānti (S. K.)					
		sprémnōst (D. L.)					
		srécē (D. L.)					
		stāzā (T. M.)					
		stūpnjeva (N. K.)					
		sūnčano (D. L.)					
		sūnčano (D. L., N. K., S. K.)					
		sūsretati (D. L.)					

		sútra (N. K.)					
		sútrašnjēm (M. K.)					
		Štéfica (K. I.)					
		téreta (K. I.)					
		tóplo (N. K.)					
		trávnja (K. I.)					
		trísto (M. K.)					
		účinjenīm (T. M.)					
		únijē (N. K.)					
		usùsret (M. K.)					
		véce (K. I.)					
		vjétar (K. I.)					
		vrácati (K. I.)					
		Vúkovār (D. L.)					
		zádovoljan (T. M.)					

		Zâgreb (A. B.)					
		západnōj (Ž. B.)					
		znānje (S. K.)					
		žīvótinjā (D. L.)					

Životopis

Anđelka Ilinović rođena je 28. prosinca 1990. u Jajcu u Bosni i Hercegovini. Osnovnu školu završila je u Dežanovcu, a opću gimnaziju u Daruvaru. Dvopredmetni preddiplomski studij fonetike i lingvistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završila je 2012. godine, nakon čega upisuje dvopredmetni diplomski studij fonetike i kroatistike. Dobitnica je nagrade za izvrsnost u studiju zbog odličnog uspjeha na preddiplomskom studiju fonetike.

Od 2013. godine lektorira radove u studentskom časopisu *Balkan Express* koji uređuje Klub studenata južne slavistike A-302 Filozofskog. Iste godine postaje lektoricom zavičajnog lista *Glas Pougarka* koji izdaje udruga Zavičajni klub *Pougarje*. Sudjelovala je u lektoriranju zbornika radova Međunarodne studentske konferencije *Jučer, danas, sutra – slavistika* te lektorirala prijevod knjige za djecu *Zoki Poki* makedonske autorice Olivera Nikolove. Tijekom studija držala je instrukcije iz hrvatskoga jezika.